

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav pro archeologii
Historické vědy – pravěká a raně středověká archeologie
Bakalářská práce

Lucie Žegklitzová

Staré probošství na Pražském hradě ve 14. - 16. století

The old probosty at Prague Castle in the 14th-16th centuries

Vedoucí bakalářské práce: prof. PhDr. Jan Klápště, Csc

Konzultant: PhDr. Jan Frolík, Dr., CSc.

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. 6. 2017

Lucie Žegklitzová

Souhrn:

Staré proboštství (čp. 48/4) patří k významným památkám Pražského hradu. Jeho počátky souvisely se sídlem pražského biskupa, které se právě zde, v těsném kontaktu s chrámem sv. Víta, nacházelo až do konce 13. století. V 80. letech minulého století proběhl ve Starém proboštství rozsáhlý archeologický a stavebně historický výzkum. Jeho dosavadní publikace se soustředily na problematiku biskupského domu, pozdější etapy nebyly zhodnoceny. Bakalářská práce se zabývá problematikou Starého proboštství ve 14. – 16. století.

Klíčová slova:

Pražský hrad, biskupství, proboštství, pozdní středověk, raný novověk

Abstract:

The Old Probostry(No. 48) ranks among the most significant monuments of Prague castle. Its origin was connected with the seat of prague bishop, which was situated in tigh contact with Saints Vitus Cathedral till the end od the 13th century.During the 1980s it took place the archaeological excavations and simultaneously the constructional-historical research. The previous publications were concentrated on the issues of the House of Bishop of Prague. This work is concerned with the problems of the Old Probostry during the 14th-16th century.

Keywords:

Prague Castle, Bishop's residence, probostry, late Middle Ages, early modern age

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Janu Klápště. Velké díky patří Janu Frolíkovi za rady, čas, trpělivost, poskytnutý materiál i pomoc při třídění a dataci materiálu. Za konzultace a rady děkuji Josefu Matiaškovi. Velké díky za pomoc při zpracování grafiky a zejména za psychickou podporu v průběhu vzniku práce patří Janě Vepřekové.

Obsah:

1. Úvod.....	6
1.1. Topografie.....	6
1.2. Písemné prameny.....	8
2. Probošství jako předmět archeologického a stavebně historického výzkumu....	9
2.1. Stavebně historický průzkum.....	9
2.2. Archeologické výzkumy, jejich příčiny a souvislosti.....	12
3. Popis nálezové situace.....	15
3.1. Sondy.....	15
3.1.1. Sonda I.....	15
3.1.2. Sonda II.....	17
3.1.3. Sonda III.....	19
3.1.4. Sonda IV.....	22
3.1.5. Sonda V.....	23
3.1.6. Sonda VI.....	25
3.1.7. Sonda VII.....	26
3.1.8. Sonda VIII.....	28
3.2. Zdi.....	29
3.3. Rozbor keramiky.....	30
3.3.1. Sonda I, II a IV.....	30
3.3.2. Sonda V a VIII.....	31
3.3.3. Sonda III.....	32
3.3.4. Sonda VI, VII.....	32
4. Život na Pražském hradě ve 14. – 16. století.....	33
5. Život v domě biskupa.....	36
6. Závěr.....	39
7. Prameny a literatura.....	45
8. Přílohy.....	49
8.1. Historická a soudobá vyobrazení probošství.....	49
8.2. Kresebná a fotografická dokumentace vybraných nálezů.....	56
8.3. Plánová dokumentace výzkumu.....	76
8.4. Vybraná fotodokumentace.....	93
8.5. Soupis keramiky sledovaného období.....	100

1. Úvod

Sídlo biskupa, ztotožňované s budovou starého probošství čp. 48/4 na Pražském hradě je nejstaršími písemnými prameny zmiňována již v 10. století. Také archeologickými výzkumy v letech 1924 a 1984 byla budova poměrně dobře prozkoumána. Většina poznatků a nálezů pochází z novějšího výzkumu z roku 1984, dvě sondy byly prozkoumány předchozím výzkumem. Na základě písemných pramenů,

Obr. 1. Celkový pohled na svatovítskou kapitulu v době dostavby katedrály sv. Víta, 1929

archeologických výzkumů a stavebně historického průzkumu byl doposud vytvořen obraz o historii a stavebních podobách budovy do konce 13. století. Stavebně historický průzkum poskytl představu o vývoji domu až do jeho dnešní podoby. Cílem práce je zmapovat na základě archeologických nálezů vývoj situace v průběhu 14. až 16. století. Pro práci byly využity zejména prameny archeologické povahy. Použitá byla originální terénní dokumentace z výzkumu v roce 1984. Názvy jednotlivých stavebních etap (dům I-III, přístavek I a II) byly určeny během mladšího výzkumu, případně v pozdější literatuře.

1.1. Topografie

Pražský hrad se nachází na levém břehu Vltavy na hřbetě orientovaném východ – západ, skloněný je k východu. Na jihu tvoří hranici svah Petřína, na severu rokle s potokem

Brusnice. Skalní podklad tvoří droby, pískovce, křemence a břidlice. Na ploše III. nádvoří vystupuje podklad až na povrch terénu v podobě morfologických vyvýšenin či skalních výchozů. Základní morfologický tvar je hradčanský strukturní hřbet. V počáteční fázi osídlení Hradu byl hřbet rozdělený příčnou geologickou brázdou na dva bloky. Nejstarší osídlení se nacházelo na západní vyvýšenině, východní vyvýšenina se skalnatými výchozy byla zpočátku pravděpodobně neosídlená, teprve v letech 915 – 921 zde Vratislav I. vybudoval baziliku sv. Jiří. Rokle dělící hradčanský hřbet na východní a západní část byla v průběhu vývoje osídlení postupně vyplňována, v 11. století byla úplně zavezena. Ve vrcholové části ostrohu na III. nádvoří docházelo naopak ke snižování terénu a vyrovnávání nerovností. Na svazích se ukládaly navážky, čímž docházelo k rozšiřování plochy. Jako zdroj vody sloužily zpočátku vývěry spodních vod na svazích ostrohu, v pozdějších dobách došlo na III. nádvoří k vyhloubení „svatováclavské studánky“. Studánka byla vytesána do skály jižně od rotundy sv. Václava a dosahovala hloubky 2,63 m. Paleobotanické analýzy prokázaly přítomnost teplomilných křovin na jižní části ostrohu a bukojedlového porostu na jeho severní části. Skalní temeno bylo holé. V okolí Hradu se na jižních svazích hradčanského hřbetu nacházely výchozy železné rudy, doprovázené železářskými objekty z 9. a 10. století, svahy Petřína zase poskytovaly dostatek opuky pro stavební činnost (Maříková-Kubková – Herichová 2009, 59-62).

Dům čp. 48 se nachází na III. nádvoří Pražského hradu a spolu s katedrálou sv. Víta, Václava a Vojtěcha tvoří jedinou jeho zástavbu na severní frontě. Budova starého probošství je spojována s biskupským dvorem (Frolík, 1988, 180). Jedná se o nejstarší stojící kamennou budovu profánního charakteru v areálu Hradu, která byla vystavěna na skalnaté vyvýšenině, nejvyšším bodě hradního areálu o nadmořské výšce 258,0 – 258,8 m n. m (Frolík et al., 1988, 57-60). Dnešní úroveň podlahy je asi o 3 – 5 m níž, než tomu bylo v počátcích našeho státu. Ke snižování úrovně terénu docházelo průběžně při rekonstrukcích probíhajících od počátku 16. století až do 20. století. O významu tohoto místa vypovídá i blízkost posvátného pahorku Žiži (Borkovský 1954, 19-21). O pahorku se k roku 1002 zmiňuje kronikář Kosmas v souvislosti s vyhnáním polských vojsk z Prahy. Jeho poloha se předpokládá v oblasti dnešního obelisku. V blízkosti budovy se podle některých badatelů vyskytoval knížecí stolec. Ivan Borkovský předpokládal jeho polohu v blízkosti baziliky sv. Jiří, v místě dnešního zakončení svatovítské katedrály (Borkovský 1969, 17, 83). Budování kamenného biskupského sídla údajně zapříčinilo konec nejstaršího pohřebiště na Pražském hradě se známým hrobem bojovníka (Borkovský 1946, 122-123). Tento předpoklad nebyl potvrzen. Zbytky vyvýšeniny jsou dnes viditelné nad základy kaple u východní stěny domu. Jeho základy byly zapuštěny

do skály, která byla odstraněna při úpravách III. nádvoří a základy byly dodatečně podezděny (Borkovský 2005, 15).

Pražské biskupství bylo založeno pravděpodobně někdy mezi lety 973-976 (více např. Třeštík 2004; Kalhous 2006). Biskup byl volen zprvu panovníkem za souhlasu zemského sněmu. Od 13. století náležela volba biskupa svatovítské kapitule (Cyrillo - Methodějská knihtiskárna 1983, 8; Chaloupecký 1908, 58). Možná již na konci 12. století, po dokončení stavby Juditina mostu, byl na Malé Straně vybudován Biskupský dvorec. Jeho rozměry ani uspořádání nebyl vzhledem k absenci výzkumu stanovené. Pozůstatky byly nalezeny pod domy čp. 58, 59, 61 a 62 pod budovou ministerstva financí (Merhautová 1971, 271). Dvůr zanikl v roce 1420 při vypálení Malé Strany během husitských nepokojů (Semotanová 1994, 1010).

1.2. Písemné prameny

Nejstarší písemná zmínka se vztahuje k roku 994. Vojtěšské legendy se v souvislosti s tímto datem zmiňují o „biskupském dvoře“, který se nacházel pravděpodobně v blízkosti svatojiřské baziliky. Zde se podle legendy tehdejší biskup svatý Vojtěch pokusil chránit ženu jednoho z Vršovců, která sesmilnila a podle pohanského práva měla být popravena. Tak se nakonec přes Vojtěchův protest stalo, což mělo za následek jeho druhý odchod ze země (FRB I, 252, 253; Třeštík 2006, 14-16).

V roce 967 se vydala dcera Boleslava I. Mlada s poselstvem do Říma, aby získala papežův souhlas se založením kláštera sv. Jiří a také se založením pražského biskupství. Roku 973 bylo založeno pražské biskupství a prvním biskupem se stal Dětmár. Ten do Prahy přišel roku 976 (Flajšhans 1923, 102, 103). Neexistují doklady o tom, kde Dětmár a jeho čtyři následovníci bydleli, předpokládá se, že šlo o jednoprostorové dřevěné stavby srubové konstrukce o rozměrech stěn 4 – 5 m s podlahou tvořenou udusanou hlínou, případně dřevěnou, výjimečně vydlážděnou z valounů. Takovéto konstrukce jsou známy z dalších dřevěných staveb na III. nádvoří. Prvním, kdo v budově dnešního Starého proboštství bezpečně bydlel, byl šestý biskup Šebíř (1030 – 1067). Kosmova kronika se k roku 1109 zmiňuje o paláci biskupa Heřmana, který se zasadil o to, aby Vladislav, syn Vratislava II, nabyl knížecích práv. Podle kronikáře se tak stalo v září. Ještě téhož roku se Vladislavův bratr Bořivoj II. vydal na tažení do Prahy za účelem převzetí vlády (Bretholz 1923, 197-198). Kronikář Vincentius zmiňuje biskupský palác v souvislosti se zajetím knížete Soběslava v Praze v roce 1162 (MHB 1865, 70). V listině z roku 1194 je zmíněna hostina ve velké síni

biskupa (*CDB I*, 315). Z roku 1280 pochází zmínka o domu a dvoře biskupa (*Frolík 1999*, 192). K letům 1390-1394 a 1414 je zmiňována kaple sv. Mořice (*Merhautová 1971*, 204).

2. Proboštství jako předmět archeologického a stavebně historického výzkumu

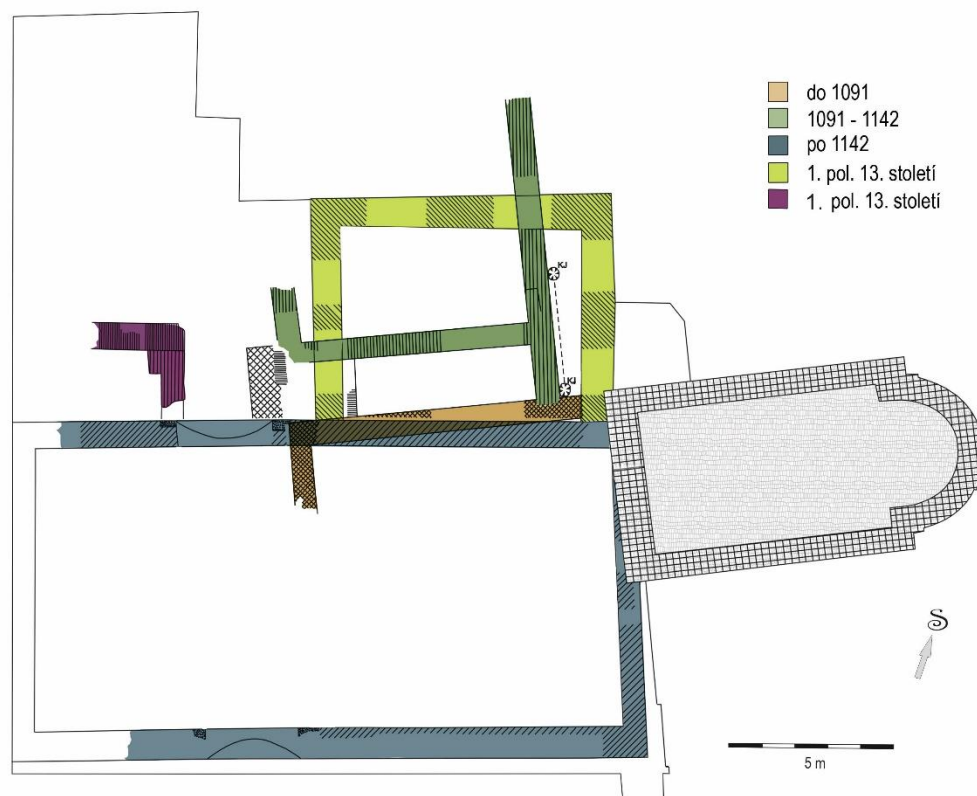
2.1. Stavebně historický průzkum

Stavebně historický průzkum budovy starého proboštství čp. 48 probíhal částečně souběžně s archeologickým výzkumem v průběhu dubna až října roku 1984. Průzkum prováděl pod vedením Ing. arch. Petra Chotěbora Odbor památkové péče Kanceláře prezidenta republiky. Stavebně historický průzkum byl doplněn o výsledky bádání Karla Fialy, který zde prováděl archeologický výzkum v roce 1924.

Průzkumem bylo doloženo, že nejstarší románské zdivo představují fragmenty tří zdí v jižní části sond III, VII a VI (Obr. 2, znázorněn hnědě). Zdi byly z velkých hrubě opracovaných opukových kvádrů pojených jilem. Jejich šířka byla 70 cm. V sondách III a VII se dochovalo pouze základové zdivo (Obr. 3), v sondě VI i dva řádky nadzemního zdiva (Obr. 4), které bylo od zdiva základového odděleno ústupkem. V sondě VI bylo dochováno nároží, za nímž se zeď obracela k jihu. Tyto fragmenty interpretoval Jan Frolík jako *dům I* (*Frolík 1999*, 174; Obr. 2, znázorněn žlutě). Dům se rozkládal jižním směrem od popsanych fragmentů a jihovýchodně od odkrytého nároží. Délka dochované zdi byla 9 m.

Další fázi románské zástavby představoval *dům II* (Obr. 2, znázorněn tmavě zeleně), jehož zdivo bylo odkryto v sondách III, VI, VII (Obr. 6, 7, 10), a dále severně od dnes stojící budovy v prostoru mezi čp. 48 a chrámem sv. Víta. Dům II byl přizděn k požárem poškozenému domu I, s nímž měl na rozdíl od pozdější zástavby shodnou orientaci. Tvořila ho menší obdélná jižní místnost a větší severní místnost pravděpodobně čtvercového půdorysu. Základové zdivo bylo zděno technikou opus spicatum (Foto 13), dochováno bylo ve čtyřech až pěti řádcích, horní část tvořil pravidelný řádek (Foto 10). Jako pojivo byla užita kvalitní žlutá malta. Prozkoumány byly dva fragmenty východní obvodové zdi o rozměrech 5 m a 2,35 m (Foto 11), jeden fragment západní obvodové zdi o délce 1,02 m a tři fragmenty příčky mezi jižní chodbou a severní čtvercovou místností (Obr. 4; zeď 905). Jako jižní zeď fungovala dochovaná zeď domu I (Obr. 2). Pravděpodobně ze stejné stavební fáze pocházel zlomek zdiva odkrytý v sondě VI (Obr. 7) v místech, kde se měl dům II napojovat na dům I. Fragment o rozměrech 2,15 x 0,9 m byl tvořen z lomových kamenů, užito bylo stejné malty jako u domu II. Vzájemný kontakt zdí byl však později porušen.

Zdiva odkrytá Karlem Fialou v roce 1924 byla později interpretována jako pozůstatky *domu III* (Obr. 2, znázorněn šedě). Částečně se dochovaly v konstrukci dnes stojící budovy. Orientace tohoto domu byla odlišná od veškeré předchozí zástavby. Dům zaujímá jižní polovinu dnes stojící budovy. Až do druhého patra se dochovala východní zeď. Severní zeď je dnes severní zdí středové dělicí chodby (Obr. 4; zeď 903). Z jižní zdi se zachoval pouze vnitřní líc a to v úrovni přízemí, kde bylo odkryto základové zdivo zděné technikou *opus spicatum* (Foto 2). Západní zeď se nedochovala. Zachované zdivo je tvořeno velkými opukovými kvádry pojenými bílou maltou. Severní zeď byla odkryta v sondách III, V, VI, VII a VIII (Obr. 6, 8-11). V přízemí byl nalezen osmiboký sloupek z červeného pískovce, možná druhotně použitý. V prvním patře se dochovalo obdélné okno s překladem z červeného pískovce. Ve východní zdi v úrovni přízemí byl odkryt spodek původního vstupu do kaple. Uprostřed této zdi byl objeven románský výklenek. V úrovni druhého patra bylo objeveno dodnes viditelné románské sdružené okénko se středovým sloupkem, původně snad s hlavicí zdobenou rostlinným motivem. U severovýchodního nároží byl jako románský určen otvor, z něž se dochovalo severní ostění a část parapetu. Jihovýchodní nároží bylo vyztuženo velkými opukovými kvádry, které můžeme pozorovat dodnes.

Obr. 2. Biskupství, barevně znázorněny jednotlivé etapy zděných staveb biskupství do pol. 13. století

Z další románské fáze pocházel *přístavek I* a *přístavek II*. Přístavek I (Obr. 2, znázorněn světle zeleně) zaujímal severovýchodní čtvrtinu dnešní budovy, byl jednopatrový a od domu III oddělený spárou. Přízemí bylo okolním prostorám otevřeno arkádami. Dva oblouky byly zkoumány na západní, dva na východní straně. Na severní straně přístavku byl pro výzkum přístupný pouze oblouk východní. Uprostřed severní zdi v úrovni prvního patra bylo objeveno úzké okénko s půlkruhovým záklenkem. Západní zeď prvního patra se nedochovala. Úroveň stropu prvního patra byla stejná, jako u domu III, kde ji určil Karel Fiala. V přízemí byla nalezena hlíněná podlaha, původně pravděpodobně krytá prkny, o čemž vypovídá situace v sondě III, popsána níže.

Nejmladší románskou zástavbu představoval přístavek II (Obr. 2, znázorněn fialově) zkoumaný v sondě V a VIII. Jeho zdivo pocházelo ze dvou fází. Starší severní fragment tvořil opukové zdivo pojené maltou spolu s jedním řádkem zdiva nadzemního. O něco později byla k severnímu fragmentu přizděna východní zeď, z níž bylo zkoumáno pouze základové zdivo.

Součástí biskupova sídla byla i kaple sv. Mořice (*Frolík 1999*, 179, 180), zbouraná při dostavbě svatovítské katedrály kolem roku 1880. Obdélná kaple s půlkruhovou apsidou měla stejnou orientaci jako dům I a II, byla zděná v jedné fázi a dochovala se v základovém zdivu. V západní části kaple byla v mladších románských fázích vezděná tribuna nesená dvěma pilíři.

Jako románský interpretoval Karel Fiala tzv. schodišťový přístavek. Výzkumem v roce 1984 bylo potvrzeno románské stáří základu východní zdi, které tvořila jedna porušená řada kvádrů přizděná k severní stěně kaple. Původní přístěnek se však nedochoval a přístěnek dnešní byl nazděn na renesanční sgrafito pravděpodobně v době baroka (*Frolík 1999*, 173-179).

V roce 1486 získala objekt svatovítská kapitula (Pasport SÚPRMO 1970) a tehdy byl pravděpodobně propojen dům biskupa s domem probošta Poučka. Objekt byl rozdělen na dvě části, o čemž vypovídá soupis kapitulních domů z roku 1541, ve kterém jsou jmenováni dva držitelé, arcibiskup a probošt. Východní část obydlí užíval probošt (*Blažková – Frolík – Žegklitzová 2012*, 229). Část budovy byla pravděpodobně hrázděná, o čemž vypovídá nález vypálené hlíny s otiskem dřeva (*Komárková 2008*). Roku 1541 postihl Pražský hrad i Hradčany další požár, při kterém došlo k poškození zdiva a porušení pater. Dnes dochované úrovně stropů pochází z období přestaveb po tomto požáru. Ve druhé polovině 16. století dostala budova sgrafitovou výzdobu na způsob kvádrování, což odpovídá 70. – 80. létům 16. století. Ze 17. století pochází vstupní portál zdobený znakem probošta Jana Františka Rasche z Aschenfeldu (1646 – 1666) drženým dvěma anděly. Z téhož období pochází i socha sv.

Václava umístěná na jihozápadním nároží dnešní budovy. Přibližně v tomto období pravděpodobně došlo k další, barokní přestavbě objektu. V roce 1750 získalo průčelí budovy nynější podobu (Fiala 1925, 431).

2.2. Archeologické výzkumy, jejich příčiny a souvislosti

První výzkum lokality provedl roku 1924 hradní architekt Karel Fiala (Kancelář prezidenta republiky) v souvislosti s dostavbou katedrály sv. Víta v letech 1925 - 1926. Jak již bylo výše uvedeno, dům biskupa je poprvé písemně zmiňován k roku 994 (vojtěšské legendy). Cílem výzkumu bylo potvrdit existenci biskupského paláce, odhalit, zda a v jaké míře se v budově dochovala románská zdiva, a ověřit tak výpověď písemných pramenů o stáří budovy. Neméně důležité bylo i zjištění pozdějších přestaveb (Fiala 1925, 418).

Již po prvním ohledání byla existence románských zdív potvrzena. V dnes stojící budově se jedná o zeď východní, jihovýchodní nároží, zeď střední, severní a v prvním patře zeď východní. Z doby románské byl odkryt i půdorys již neexistující kaple sv. Mořice. Nejstarší zdivo bylo nalezeno severně od budovy a po odstranění vnitřní dlažby i v severním traktu. Jednalo se o dva fragmenty zdi orientované jih – sever a jeden fragment zdi východozápadní. Byly zhotoveny z opuky jako *opus spicatum*, pojeny žlutou maltou. Na stavbu byly použity kameny vysoké 12-15 cm a 8-10 cm široké. Na základě písemných pramenů datoval Karel Fiala stáří zdiva do dob Boleslava I (935-967/72), ale nevylučoval ani možnost vybudování sídla při založení biskupství v roce 973. Tato zdiva nesou stopy po poničení požárem z roku 1091.

K nejstarší románské zástavbě je řazena i kaple sv. Mořice. Tvořila jí loď o délce 7,6 m a šířce 4,4 m a polokruhová apsida. Kaple stála původně zřejmě samostatně, později k ní byl přistavěn nový biskupský palác. Základové zdivo kaple se dochovalo prakticky v celém jeho půdorysném rozsahu. Hloubka jeho základu se na nerovném terénu pohybovala v rozmezí 40 – 50 cm, silné bylo průměrně 65 cm. Zhotoveny bylo z drobných opukových kamenů o rozměrech 6 – 12 cm pojených žlutou maltou. V celém půdorysu kaple se dochovala řádková dlažba zhotovená z nepravidelných opukových desek. V západní zdi kaple byl nalezen fragment původního vchodu. V apsidě byl odhalen zbytek oltářní tumby, v jejímž jihozápadním rohu byl odkryt pozůstatek oblázkové dlažby nesoucí stopy ožehnutí.

V roce 1060 byla severně od kaple zahájena stavba Spytihněvovy baziliky. Ta svojí polohou kapli respektovala. Tento fakt a použité techniky zdění kaple ji umožňuje datovat před rok 1060. Její stěny nesly stopy po požárech z let 1090 a 1142 (Fiala 1925, 426).

Definitivně byla kaple sv. Mořice zlikvidována kolem roku 1880 při přestavbě Pražského hradu.

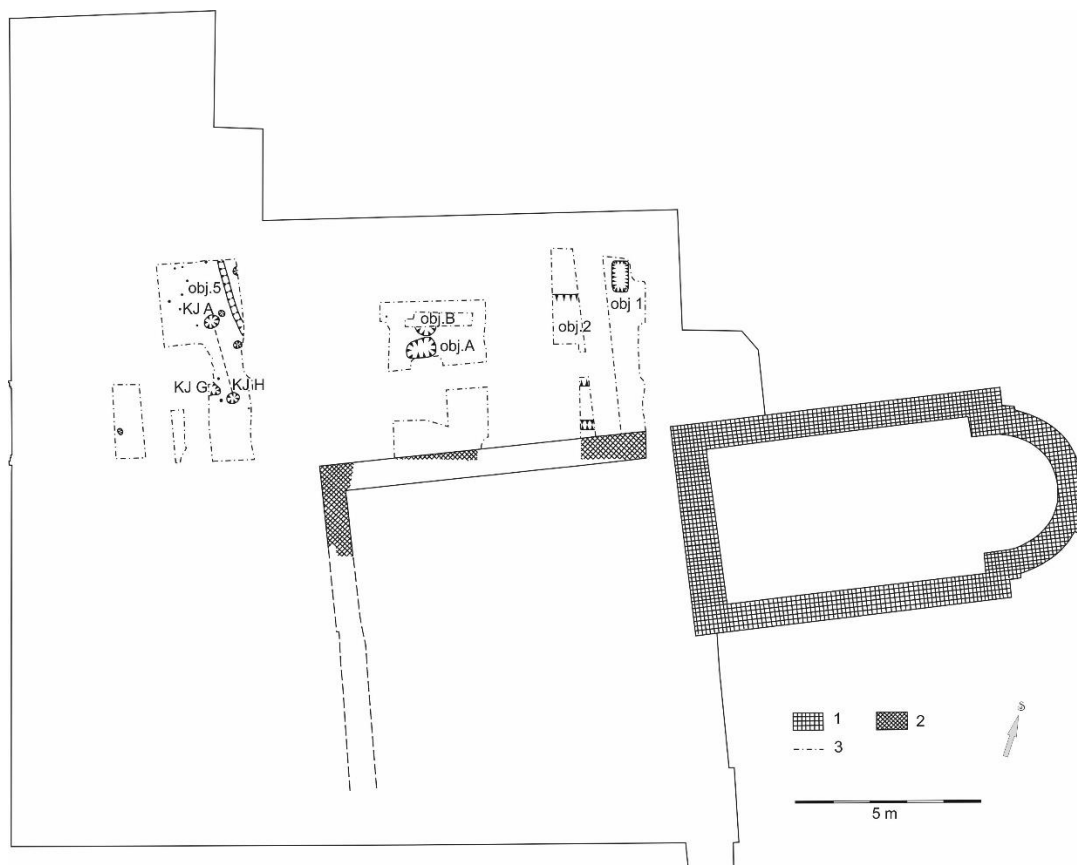
V období po požáru roku 1142 byl ke kapli přistavěn nový biskupský palác, což bylo doloženo objevem zesíleného rádkového zdiva vně západní části kaple. Oproti stojící kapli se lišilo způsobem opracování i maltou. Silné bylo 18 – 20 cm. Do dnešní doby se z původně stojícího paláce dochovala východní zeď s románským sdruženým okénkem, která byla spojená s kaplí, jihovýchodní nároží vyztužené dodnes patrnými velkými opukovými kvádry a zeď severní, která je dnes součástí středové chodby. Severní zeď se dochovala až do výše 1 m pod úroveň dnešního stropu. V její východní polovině byla odkryta část cihlového oblouku z doby Vladislava Jagellonského (1471 – 1516). Na téže straně byly odhaleny tři otisky po trámovém stropu, dále nadpraží a špaleta, které byly pravděpodobně pozůstatkem krbu. Na západní straně severní zdi byla zkoumána větší část velkého oblouku, který pravděpodobně sloužil jako vjezd do podsíně. Zdivo zasahovalo 90 cm pod úroveň dnešní podlahy. Na stejné úrovni bylo nalezeno i několik cihelných dlaždic, které pravděpodobně nepocházely z nejstaršího období, respektovaly ale původní úroveň podlahy.

Z další etapy románské zástavby pocházelo tzv. severní křídlo. Románské zdivo bylo odhaleno v jeho východní a severní zdi a v dnešní střední příčce. V západní zdi byly odhaleny zbytky pilířů. Mezi severním křídlem a kaplí vznikl schodišťový přístavek, který sloužil jako boční schodiště spojující jednotlivá patra jak mezi sebou, tak s kaplí. Výzkum v jihovýchodním rohu dnešní budovy odkryl původní románské sklepy s valenými klenbami (Foto 1). Sklepy byly hloubené do skály a teprve v pozdějších stavebních obdobích obezděné. Ze severního křídla pocházely zbytky zdiva nejasné datace, které pravděpodobně tvořily pec (Fiala 1925, 420-432; Foto 12).

O dalším vývoji budovy vypovídají různé druhy zdiva odhalené při probourání jižní zdi. Z gotiky pochází zaklopený strop s trámy se sešikmenými hranami, které byly druhotně využité v období renesance na stropy povalové. V roce 1486 byl dům biskupa propojen s domem biskupa Poučka. Původní románské zdivo bylo podepřeno šikmou zdí. Výše původních románských pater zůstala zachována. Po požáru v roce 1541 bylo románské zdivo natolik poškozeno, že musely být zdi uvnitř budovy vystaveny nově. Tehdy došlo také ke změně úrovně pater, která zůstala dodnes nezměněná. V tomtéž období bylo průčelí budovy vyzdobeno sgrafity. Po roce 1750 byla budova nově omítnuta a došlo k přistavení schodiště (Fiala 1925, 431).

Zatím poslední archeologický výzkum probíhal ve stejné době jako průzkum stavebně historický, a to od 5. 4. do 25. 6. 1984 (Frolík 1999, 169). Výzkum prováděl Archeologický

ústav AV ČR. Cílem byla jak revize staršího Fialova výzkumu, tak zjištění rozsahu dochovaného podloží. Celkem bylo vyměřeno osm sond, sondy I, II a IV v jižní polovině budovy a sondy III, V, VI, VII a VIII v severní polovině (viz popis níže). Situace v jižní části budovy potvrdila hypotézu Karla Fialy, že sklepy byly vytesány ve skále a dodatečně obezděny. V severní části budovy byl proveden revizní výzkum v sondách VI a VII, zkoumaných již během předchozího výzkumu. Nová situace byla zjištěna ve Fialou nezkoumaných sondách V, VIII a III.

Obr. 3. Nejstarší stopy osídlení, kulové jámy, dřevěná schrána – obj. 1 a zdivo zástavby do roku 1091.

Výzkum odhalil, že plocha byla osídlena ještě před vybudováním kamenného sídla (Obr. 3). Jako pozůstatky dřevěných konstrukcí byly odkryty sloupové jámy v podloží, pravděpodobně dokládající existenci plotu, který rozděloval plochu na dvě části. Západně od plotu byly objeveny jamky, náležející pravděpodobně více objektům, které nebyly současné. Jednalo se o minimálně dvě dřevěné budovy, jednu sloupovou a jednu srubovou. Východně od plotu byla jako pozůstatek obydlí odkryta dřevěná schrána zahloubená do podloží. V jejím okolí se nacházely další sloupové jamky. Zda byly jamky a schrána součástí téhož objektu je nejasné (Frolík – Smetánka 1997, 92-94). Tyto pozůstatky jsou datovány na základě

keramických fragmentů do konce 10. století, případně na přelom 10. a 11. století (*Maříková-Kubková – Herichová 2009, 13*).

Následující fázi osídlení odpovídá první zděná stavba – dům I (Obr. 2, 3) popsáný již v kapitole stavebně historický průzkum. Plocha severně od domu byla zřejmě vyrovnána štětováním, které překrylo některé objekty předchozí etapy. Dům byl pravděpodobně před dalšími úpravami poškozen požárem, který roku 1091 poškodil také nedostavěnou svatovítskou baziliku. Následující horizont odpovídá domu II. Představuje rozšíření stojícího domu I severním směrem. Na východ od nově vzniklého kamenného domu byly odkryty dvě sloupové jamky, možná pozůstatek dřevěné přístavby nejasných rozměrů, jejíž další části se nedochovaly. Po rozsáhlém požáru Pražského hradu roku 1142 dům II a spolu s ním i dům I zanikly. Kromě písemných pramenů to doložily také četné propálené vrstvy časově zařaditelné dobovou keramikou. Poslednímu horizontu odpovídá dům III s oběma přístavky. Půdorys nově vzniklého domu nerespektuje starší situace, jediné co zůstalo dochováno a nezměněno ze starších fází byla kaple sv. Mořice. Vně nově vzniklého domu byl povrch pokryt opět štětováním, na severozápadě byly odkryty stavební vrstvy. Nedlouho po vystavění domu III vznikl pravděpodobně přístavek I. Jeho podlaha a nejstarší dochovaná podlaha všech etap obydlí byla nejspíše tvořena z prken. V jihovýchodním rohu přístavku bylo odkryto ohniště zahlubující se do starších vrstev. Nejspíš v určitém časovém odstupu vznikl přístavek II postavený na vydlážděné ploše kolem domu III. Právě do stavebních vrstev domu III byly zahloubeny části přístavku II a to jak jeho starší, tak mladší část (*Frolík 1999, 196*).

3. Popis nálezové situace

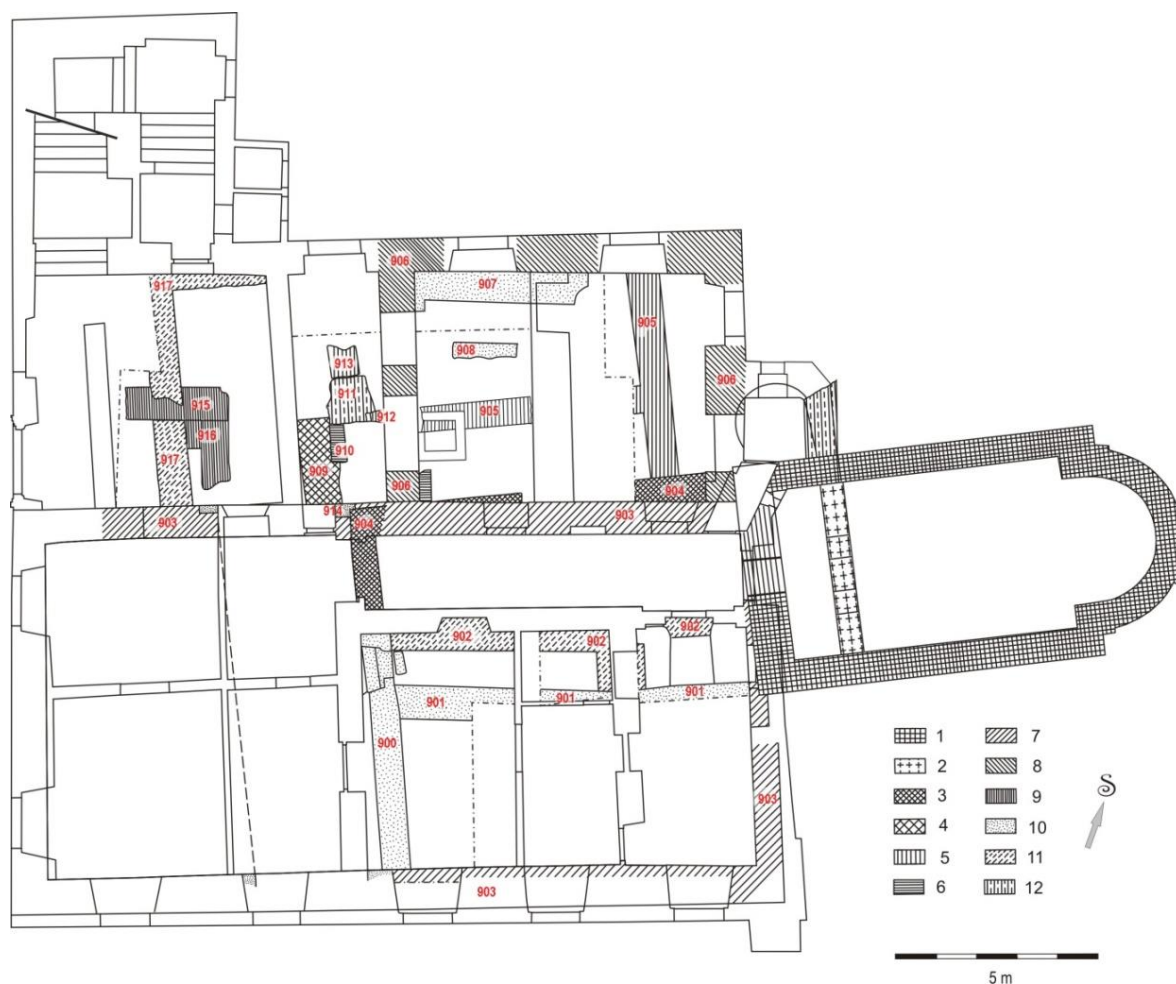
3.1. Sondy

Archeologický výzkum z roku 1984 se, jak již bylo výše zmíněno, skládal z osmi dílčích částí, sond I – VIII (Plán 1). Výkopové práce probíhaly pouze v interiéru budovy. Pro potřeby této práce byly dokumentované zdi označeny číselnou řadou 900-917.

3.1.1. Sonda I

Pro období vrcholného středověku a raného novověku je stěžejní situace v sondách I, II a IV, kde je postižené prakticky pouze období primárně sledované v této práci (14. – 16. století). *Sonda I* byla vyměřena v prostřední místnosti na jižní straně domu (Obr. 5). Na východě sousedila se sondou II. Její severní část byla podsklepena. Severní zeď místnosti se

sondou I tvořila raně novověká příčka (Obr. 4; zeď 902) na západní straně vymezila sondu zeď (Obr. 4; zeď 900) vybudovaná po roce 1486. K té byla přizděná ve stejném časovém horizontu zeď 901 (Obr. 4) ve směru východ – západ. V jižní zdi (Obr. 4; zeď 903) se dochovaly fragmenty románského zdiva domu III. Rozměry sondy byly 5,75 x 3,35 m. Kopána byla ve třech fázích.

Obr. 4. Biskupství, dokumentace jednotlivých zdí

V první fázi měla sonda rozměry 3,45 x 2,9 m a zachycena byla v řezech C, B a A (Plán 2, 3, 4). Řez A byl následně rozšiřován v dalších dvou etapách. Nejstarší vrstva (vrstva 5) měla charakter zásypu klenby zachycené v řezech A a B. Tvořila ji šedá rozpadlá břidlice s příměsí malty a opukových kamenů a byla silná místy až 1 m. Nad ní byla zkoumána lokální vrstva 4, kterou tvořil červený propálený proplást s příměsí uhlíků. Suťový charakter měla vrstva 3, uložená stratigraficky přes vrstvu 5 a 4. Tvořil jí suchý bělošedý zásyp malty, kamenů a cihel, dosahující místy mocnosti až 0,42 m. Vrstva obsahovala mimo jiné dřevo a zlomek prkna. Přes suťový zásyp se uložila tenká vrstvička žlutého písku (vrstva 2). V jihozápadním rohu místnosti bylo po zdokumentování profilu C a rozšíření sondy východně, směrem k oknu, odhaleno románské zdivo domu III, zděné technikou *opus spicatum*. Všechny

tyto dosud zmíněné vrstvy překryly na západě gotickou zeď (900) postavenou někdy po roce 1486, jak je dokumentováno také v profilu B. Přes vrstvu 2 se následně uložila bílá maltová kra (vrstva 11 A), která byla překryta bělošedým zásypem malty, kamenů a cihel (vrstva 1). V severovýchodním rohu sondy se nacházela čocka černého propáleného hlinitého písku. V další fázi byla sonda I (Obr. 5) rozšířena severním směrem. Její rozměry byly 5,75 x 2,7 m, včetně dříve vykopaného. Zachycena byla v pokračování řezu A a v řezu E (Plán 5). V severní třetině sondy ve směru západ – východ příčně protínala již zmíněná gotická příčka (901) vybudovaná někdy po roce 1486. Ve stejném období vznikla zeď tvořící západní hranici sondy (900). Na severu sondy uzavírá raně novověká příčka. V severozápadním rohu byly nalezeny fragmenty dřevěné podlahy a schodiště (Foto 3, 4, 5). Do jílovitého podloží ve východní části sondy se zahluboval vkop pro gotickou zeď (vrstva 13). Jižní polovinu sondy zaujímal klenba, kterou překrývaly již výše popsané vrstvy. Mezi vrstvami 4 a 3 se ku (vrstva 14). V severní části sondy bylo kopáno až na podloží (vrstva 12), které tvořila jílovitá hlína s červenými proplásky. Nad ním byla ve dvou vrstvách uložená červená a červenohnědá mazanice (vrstvy 8 a 10), přičemž hořejší vrstva obsahovala množství uhlíků. Mezi nimi se v sousedství gotické příčky nacházel shluk černých uhlíků (vrstva 16). Mazanici překrývala vrstva stavebního charakteru (vrstva 7), tvořená bílošedou maltou s opukou a cihlami s proplástem žlutého písku (vrstva 2). Do popsaných vrstev se v severovýchodním rohu sondy zahluboval vkop pro barokní příčku obsahující hroudy jílu, prejzy a kameny (vrstva 9). Vkop i předchozí vrstvy (vrstva 2, 7 a 11 A) překrývala 8 cm silná vrstva suchého bílošedého zásypu malty, kamenů a cihel (vrstva 6).

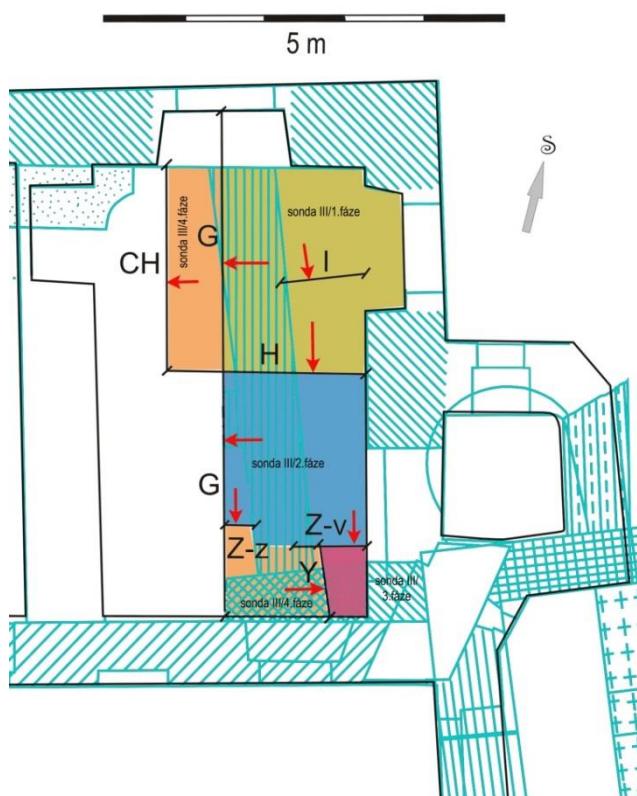
3.1.2. Sonda II

Sonda II (Obr. 5) se nacházela mezi sondami I a IV v severní části jižního traktu budovy. Její rozměry byly 1,75 x 1,75 m, dokumentovaná byla v řezu D (plán 5), který byl pokračováním řezu E, zkoumaném v sondě I, a v řezu F. Na severu a na východě byla sonda ohraničená raně novověkou zdí (Obr. 4; zeď 902). Jižní část sondy ohraničovala ve směru západ – východ zeď vybudovaná po roce 1486 (Obr. 4; zeď 901).

Obr. 5. Sonda I a II

Nejspodnější vrstvu tvořilo jílovité podloží s červenými proplásky (vrstva 12). Do něj byl na západní straně zahlouben vkop s hroudami jílu, prejzy a kameny (vrstva 13). Ten byl překryt slabou, přibližně sedmicentimetrovou maltovou krou (vrstvy 11 a 11 A), která byla v západním řezu překrytá tmavou maltou s propálenými skvrnkami s uhlíky, silnou přibližně 2 cm (vrstva 10B). Přes ni bylo uloženo propálené souvrství červené a červenohnědé mazanice s množstvím uhlíků (vrstvy 8 a 10), v horní části překryté následně bělošedou maltovinou s opukou a cihlami (vrstva 7). Na západní straně zasahoval do popsáných vrstev vkop pro raně novověkou zeď (vrstva 9), který obsahoval kromě zlomků dřeva také zlatou minci. V severním řezu byl dokumentován základ pilíře (Foto 8) nejasného stáří i původu související s vrstvou 7, a následně překrytý šedavou navážkou s cihlami a maltou (vrstva 6A). V západní části sondy byla vrstva 7 a vrstva 6A proložena slabou vrstvou maltoviny se zetlým dřevem (vrstvy 6B, 6C).

Obr. 6. Sonda III

3.1.3. Sonda III

Situace v sondě III (Obr. 6) byla už částečně popsána v článku Jana Frolíka z roku 1999 (Frolík 1999,180-184). Sonda měla rozměry 6,3 x 5,5 m a nacházela se v severovýchodní části domu. Dokumentována byla v řezech G, H, CH, I, Y a Z (Plán 8-13). V první fázi byla sonda vyměřena řezem G, který ji přetínal napůl ve směru sever – jih a na něj kolmým řezem H, které ještě doplnil řez I v severovýchodní části sondy. Rozměry sondy byly 3,25 x 1,77 m. Ve druhé fázi byla sonda rozšířena jižním směrem. Nově byla dokumentovaná řezem Z, který byl románskou zdí (Foto 11; zeď 905) domu II rozdělen na západní a východní část a pokračováním řezu G. Délka takto rozšířené sondy byla 5,49 m. Situace byla zdokumentována, a následně byl odkryt jihovýchodní roh sondy s profilem Y, sonda se tak prodloužila o 0,87 m. V poslední fázi došlo k rozšíření sondy o profil Ch. Konečné rozměry tak byly 6,28 x 2,5 cm. V jihovýchodní části sondy se dochovala nejstarší románská zeď domu I (Obr. 4; zeď 904) z doby kolem poloviny 11. století. Přibližně v polovině přetínala sondu ve směru sever – jih zeď domu II (Obr. 4; zeď 905). V severní a východní obvodové zdi se dochovaly pozůstatky zdi přístavku II (Obr. 4; zeď 906).

Podloží v sondě tvořila žlutá ulehlá zjívovatělá břidlicová skála (vrstva 46). Do ní se jako nejstarší pozůstatek lidské aktivity zahluboval v severovýchodním rohu objekt 1, schrána

s dřevěným obložením o rozměrech 67 x 45 cm (Foto 11). Objekt vyplňovala vrstva hnědočerné jílovité hlíny (vrstva 45). Dalším objektem byl mělký žlab situovaný v jižní části sondy (vrstva 226). Tyto objekty souvisely pravděpodobně s nejstarší, ještě dřevěnou, zástavbou plochy budoucího biskupského sídla.

S nejstarší románskou fází (dům I) souviselo souvrství, dosahující místy mocnosti až 21 cm. Jeho nejstarší složku tvořila v severozápadní části sondy hnědá jílovitá hlína s množstvím kamenů a valounků, usazená ve slabé dvoucentimetrové vrstvičce (vrstva 52). Vrstva zpevňovala podloží a pravděpodobně mohlo jít o štětování. Překryta byla souvrstvím černošedé jílovité hlíny s kameny (vrstva 53) a žluté jílovité hlíny (vrstva 51). Do vrstvy 53, která odpovídala vrstvě 170 v jihozápadní části sondy a vrstvě 164 v jihovýchodní části sondy, se zahlubovala šedočerná jílovitá hlína (vrstva 44). V severní polovině sondy se do popsanych vrstev zahlubovala jáma (Plán 8, obj. 300), která byla vyplněna černošedou odpadní vrstvou jílovité hlíny s pískem (vrstva 48). Pozůstatky kamenného zdiva domu I (zeď 904) byly dokumentovány v řezu Y v jihovýchodním rohu sondy.

Další vrstvy vznikly v souvislosti s existencí domu II (1091-1142). Podlahu tvořila maltová kra podložená kameny s propáleným povrchem (vrstva 47). Lokálně se v jižní části sondy usadily proplástky žlutošedé písčité hlíny (vrstva 171) a černohnědé jílovité hlíny (vrstva 158). Vně domu se dochovala slabá, přibližně dvoucentimetrová vrstva šedého jílovitého písku s kameny (vrstva 163). Mimo dům byla také postavena stavba kůlové konstrukce, jejímž pozůstatkem byly dvě kůlové jámy přisazené ke zdi domu II (zeď 905) o stejné hloubce 40 cm. Jámy byly vyplněné propálenou šedočernou hlínou (vrstva 169) a sypkou hnědou hlínou s úlomky malty (vrstva 49). Dům zanikl požárem, o čemž vypovídají spáleništní vrstvy 33 (šedorůžová hlína se spálenými opukovými kameny), 175 (červená propálená hlína) a vně domu vrstva 41 (černá uhlíkatá hlína, na bázi hnědá).

Vrstvy, které se následně uložily, měly spojitost s domem III. Stratigraficky nejstarší byl proplástek šedého písku (vrstva 162). Nad ním se uložila šedohnědá sypká hlína s maltou a uhlíky, která tvořila pochozí terén (vrstva 151). Dále pak žlutá maltová vrstva (vrstva 150), tvořící pravděpodobně podlahu a maltová propálená vrstva 160. Do nich se na východní straně sondy zahluboval vkop pro přístavek I, vyplněný šedobílou maltou (vrstva 37). Za dobu existence domu III dále vznikla vrstva hnědého písku (vrstva 179) a stratigraficky nad ní v jihovýchodním rohu lokální vrstvička bílé malty (vrstva 178). V severní polovině sondy byl povrch vyrovnán místy až 26 cm silnou vrstvou hnědé písčité hlíny s maltou a kameny (vrstva 40). Jako pozůstatek sloupové konstrukce, možná lešení, byly v jihovýchodním rohu sondy identifikovány kůlové jamky (vrstvy 180 a 177), vyplněné šedou

hlínou, a v ploše sondy kůlové jamky se stejnou výplní. Suťový charakter měla vrstva 156, kterou tvořila hnědošedá sypká písčitá hlína, dále vrstva 157, tvořená žlutou narůžovělou hlínou, a vrstva 39, tvořená hrubým hnědým pískem. Popsané vrstvy byly překryty uhlou šedohnědou písčitou hlínou (na severní straně vrstva 38 a s ní totožná vrstva 155 na jižní straně sondy).

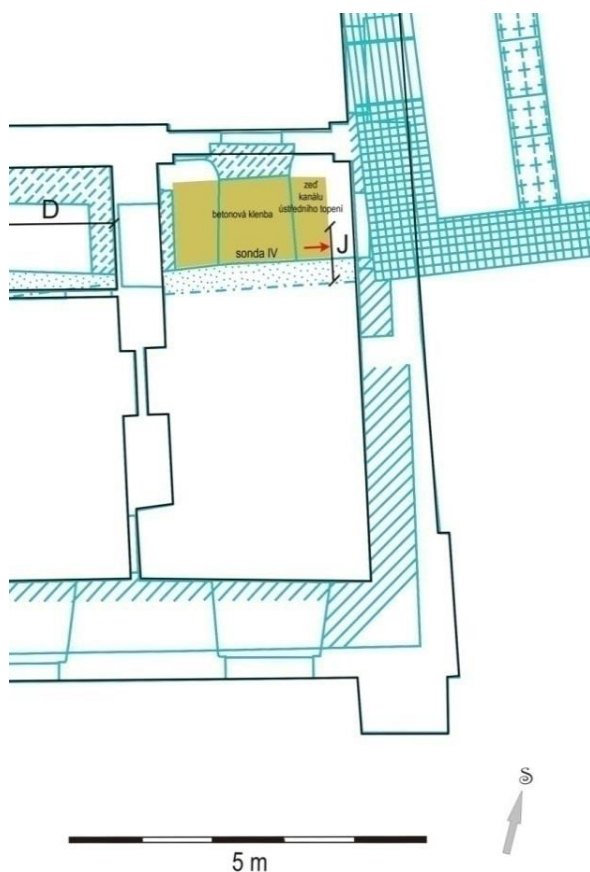
S přístavkem I souvisel základový vkop, vyplněný šedobílou maltou, dokumentovaný v řezu I (vrstva 37) a překrytý překopaným podložím. To tvořil tmavě hnědý ulehlý jíl s kameny (vrstva 35). Vkop narušoval stavební vrstvu žluté malty s opukovými kameny (vrstva 36). V řezu Y byly dokumentovány lokální vrstvy 152 a 153. Vrstva 152 byla tvořená tmavou jílovitou hlínou, vrstva 153 hnědošedou hlínou. Popsané vrstvy překrývala prakticky v celé ploše sondy rezavá písčitá hlína s šedými proplásky, kamínky a ve spodní části s drobnými valounky (vrstva 32). V jižní části sondy se na jejím místě uložil hnědý ulehlý písek (vrstva 222), který narušila vrstva hnědého písčitého jílu s uhlíky (vrstva 221). Tu překryla slabá, dvoucentimetrová vrstvička černošedé jílovité hlíny s uhlíky (vrstva 120). V jihovýchodním rohu sondy byla vrstva 32 překryta propláskem černé hlíny s drobkami bílé malty (vrstva 181). Následovala nejstarší podlaha, původně pravděpodobně dřevěná, kterou dokládá tmavě hnědá ušlapaná hlína. V jižní polovině sondy obsahovala zbytky dřeva (vrstvy 27 a 27 A). Navazovaly stratigraficky mladší vrstvy 23 a 225. Vrstva 23 sestávala z šedočerné hlíny s množstvím opukových kamenů a vrstva 225 ze světle šedé písčité hlíny. Do ní se zahluboval objekt, fungující pravděpodobně jako ohniště, vyplněný červenou propálenou mazanicí (vrstva 224) a jemným šedým pískem (vrstva 223). V severní polovině sondy překrývalo nejstarší podlahu přibližně 20 cm silné souvrství tvořené vrstvami sypké šedé hlíny s uhlíky a větším množstvím opukových kamenů, tmavošedé hlíny s uhlíky a opukovou drtí, šedého hlinitého písku (vrstvy 26, 25 a 24), a lokálními vrstvami šedé hlíny s menšími kameny, uhlíků a šedého písku (vrstvy 26 A, 25 A a 24 A). V severní části profilu G bylo toto souvrství proloženo ještě třicentimetrovou vrstvičkou opukové drti (vrstva 30) a k severu se svažující vrstvou šedohnědé hlíny s maltou (vrstva 28). Přibližně v polovině sondy bylo souvrství narušeno 30 cm hlubokou jámou objektu 2, vyplněnou hnědošedou jílovitou hlínou s opukou (vrstva 29). Objekt porušoval i vrstvu 32. Následující vrstvou, která překryla a zarovnávala celou severní polovinu plochy sondy, byla šedočerná hlína s množstvím opukových kamenů (vrstva 23). Na ní byla v raném novověku položena podlaha, jejíž podklad tvořila slabá bělošedá maltová křída se stopami po trámech (vrstva 22). Vlastní podlahu tvořil žlutý a žlutohnědý písek, přibližně v polovině sondy promísen s bílou maltou (vrstvy 21 a 21 A). Stratigraficky nejmladší byla mohutná, půlmetrová vrstva stavební sítě (vrstva 20).

Pro období, kterým se zabývá tato práce, bylo nutné sledovat vrstvy 21, 21 A, 22, 33 a objekt 2, vyplněný vrstvou 29, dokumentované v řezech G, H a Ch.

3.1.4. Sonda IV

Sonda IV (Frolík 1999, 184-185) byla poslední sondou vytyčenou v jižní polovině budovy probošství, konkrétně v severní části jihovýchodní místnosti (Obr. 7). Její rozměry byly 2,2 x 1,2 m a dokumentovaná byla řezem J (Plán 7). V severní a západní zdi se dochovaly fragmenty raně novověkého zdiva (Obr. 4; zeď 902), jižní hranici tvořila příčka vybudovaná po roce 1486. Prostředkem sondy probíhala recentní zeď kanálu ústředního topení, narušující starší situace. Stejně jako v sondách I a II zde byla zachycena situace prakticky výhradně z období 14. – 16. století.

Stratigraficky nejstarší komponentou byla vrstva jemného šedého písku s příměsí uhlíků (vrstva 66). Ta spolu s vrstvou suchého žlutohnědého jílu (vrstva 65) překrývala podloží. Přes ni se nerovnoměrně uložila vrstva šedého písku s maltou (vrstva 64), která se svažovala směrem k severu, a vrstva 63 s příměsí mazanice a kamenů, kterou tvořilo spáleniště požáru 1541. Vrstvy zarovnával šedohnědý písek s maltou a s malými a velkými valouny (vrstva 62), překrytý slabou, dvoucentimetrovou vrstvičkou bílošedé malty (vrstva 61). Stavební charakter měla vrstva světlešedé sypké maltoviny (vrstva 60).

Obr. 7. Sonda IV

3.1.5. Sonda V

Předposlední zkoumanou částí v severní polovině budovy byla *sonda V* (Frolik 1999, 185-188). Nacházela se mezi sondami VI a VIII ve východní třetině vstupní místnosti domu (Obr. 8). Její rozměry byly 5,7 x 2,3 m. Sonda byla zkoumána a dokumentována ve třech fázích. Jako první byl kopán severovýchodní roh o rozměrech 2,7 x 1,5 m, určený řezy K a M (Plán 21, 23). Poté byla sonda rozšířena jižním směrem, nově měřila 5,7 x 1,5 m. V této souvislosti došlo k rozšíření profilu M. Nově byly dokumentovány profily L a R (Plán 20, 22). V třetí fázi byla provedena doplňující dokumentace profilů R a K. Nově byl určen řez Ň (plán 24) a sonda nabyla konečných rozměrů. Prostor se do raného novověku nacházel mimo budovu. Sondu na západní straně ohraničovala příčná zeď renesančního stáří (zeď 917), kdy se prostory staly součástí nově vzniklého interiéru. Jižní zeď tvořila zčásti dochovaná zeď domu III (zeď 903). V jižní části sondy byla odkrytá zeď přístavku II, a to jak jeho starší, tak i mladší fáze (zeď 915, 916).

Pozůstatkem nejstarší dřevěné zástavby bylo 16 kůlových jamek, zahloubených do podloží, a pokračování žlábků dokumentovaného také v sondě VI v severovýchodním rohu místnosti (vrstva 94). Výplň kůlových jamek, zachycených v profilu M, byla jednotná. Tvořil jí hnědošedý hlinitý jíl (vrstvy 99 a 100). V okolí žlábků byla zjištěna kulturní vrstva 99, tvořená hnědou ulehlou jílovitou hlínou.

Obr. 8. Sonda V

Plocha byla v době fungování domu III srovnána a zpevněna štětováním z šedého jílu s valouny, úlomky břidlice a opuky (vrstva 92). Tato vrstva, uložená mimo obytnou budovu, byla narušena vkopem pro zeď domu III (zeď 903) vyplněným bílou maltou (vrstva 182 v sondě VIII). V celé ploše sondy bylo dále dokumentováno dláždění tvořené velkými valouny a žlutým pískem (vrstva 91), proložené v severní polovině sondy lokálními proplásky černé písčité hlíny (vrstvy 111 a 112). To překrývala černá písčitá hlína, jejíž mocnost se pohybovala v rozmezí 1,3 – 6,7 cm (vrstva 90). Uložila se hlavně v severní polovině sondy a vyrovnávala povrch nepravidelného dláždění. V jižní polovině se tato vrstva nedochovala. Dlažba zde byla pokryta šedým pískem s maltou (vrstva 109), černou hlínou s uhlíky (vrstva 96 a 103), případně žlutým hrubozrnným pískem s maltou a bílými valounky (vrstva 97). Krátce po zbudování domu III vznikl přístavek II, jehož přesnou dobu vzniku nelze určit. Další vývoj dokládá souvrství žlutého hrubozrnného písku a šedého písku (vrstvy 85 a 84). To bylo v severní části sondy narušené jamkou u zdi do sklepa (vrstva 87) a trojicí lokálních vrstev 89, 104 a 88. Konkrétně šlo o až třinácticentimetrovou vrstvu žlutého písku přecházejícího v hrubý štěrk s množstvím kamenů, čtyřcentimetrovou vrstvičkou hnědé hlíny s příměsí kamínků a třicentimetrovým propláskem žluté opukové drti s jilem. Ve středovém profilu K byla dokumentována vrstva šedého písku s úlomky pískovce (vrstva 113). Popsané vrstvy byly uprostřed sondy narušeny vkopem pro starší zeď přístavku II (zeď 915). Jako jeho pozůstatky se dochovaly úlomky malty (vrstva 101).

Zánikovým horizontem starší části zdi přístavku II byla vrstva suťového charakteru, kterou tvořila opuková drť s úlomky větších kamenů (vrstva 83) a vrstva žlutého písku s maltovými úlomky (vrstva 83 A). Další vývoj dokládá lokální vrstva hnědé písku s kamínky (vrstva 95) a vrstva červené písčité hlíny s drobnými kamínky (vrstva 82), dosahující mocnosti až 15 centimetrů. Uložená byla v celé ploše sondy. V severní části sondy jí překrývala téměř dvaceticentimetrová vrstva černošedé písčité hlíny s drobkami malty a štěrku (vrstva 81). V interiéru mladší části přístavku překrývala vrstvu 82 slaboučká vrstvička bílé malty, pravděpodobně podlaha (vrstva 117). Stratigraficky nad ní se nacházela černá hlína s příměsí žlutého jílu (vrstva 108). Toto souvrství porušil vkop pro mladší část lomené zdi přístavku II, vyplněný bílou maltou (vrstva 105).

Přes mladší zeď přístavku II (zeď 916) byla v následující stavební etapě, postihující sledované období 14. – 16. století, položena v celé ploše sondy valounová dlažba (vrstva 77) usazená v lůžku z jemného žlutého ulehlého písku (vrstva 80) a ve žlutém jemném písku s bílými hrudkami malty (vrstva 80 A). Dlažbu v severozápadním rohu narušil neznámý objekt vyplněný propálenou opukovou drtí s úlomky větších kamenů (vrstva 83 B). Překrytý

byl světlou hnědošedou hlínou s drobkou malty (vrstva 75). V celé severní polovině sondy se následně uložila šedá hlína s bílou maltovou drtí (vrstva 116). Ve středovém řezu K byl nad dlažbou dokumentován lokální proplástek malty (vrstva 76), v jižním řezu pak lokální vrstva šedého hrubého písku (vrstva 119).

V západní interiérové části profilu Ň byly vrstvy 84, 83, 82, 117 a 108 narušeny vkopem pro příčnou zeď (zeď 917), vzniklou při raně novověké přestavbě (vrstva 107). Příčka rozdělovala nově vzniklé prostory ve směru sever – jih. V druhé polovině 16. století se celý zkoumaný prostor sondy stal součástí nově vzniklých interiérových částí domu. Podlahu tvořila cihlová dlažba (vrstva 73), položená do žlutohnědé malty (vrstva 74). V jihozápadní části byla situace narušená recentním vkopem.

3.1.6. Sonda VI

Další prozkoumanou částí objektu byla *sonda VI* (Frolík 1999, 188-190), nacházející se v severní části budovy mezi místnostmi se sondami VII a V (Obr. 9). Její rozměry byly 4,15 x 2,1 m. Jižní zeď místnosti tvořila, stejně jako v sondě VII, dochovaná zeď domu III (zeď 903). Byla přezděná přes zeď domu I (zeď 904), kterou tvořily nasucho kladené kameny. Ve východní zdi oddělující od sebe místnosti se sondami VII a VI byly dokumentovány zbytky přístěnku I (zeď 906), severní částí procházel topný kanál. Ve středu sondy byl odkryt pilíř nejasné datace (zeď 911). Jedna z hypotéz je, že by mohlo jít o součást přístěnku II (Frolík 1999, 191). Mezi topným kanálem a pilířem byl odkryt 102 cm dlouhý fragment zdiva domu II (zeď 913). V sondě, která byla stejně jako v předchozím případě zkoumaná již Karlem Fialou, byly dokumentovány řezy N, O, P, R (Plán 16-20). Kopána byla ve dvou fázích. Nejprve byl v sondě ponechán středový blok mezi profily O a P, po kresebné a fotografické dokumentaci a geodetickém zaměření došlo k jeho odkopání. V další fázi byl kresebně propojen profil N, ke kterému byl připojen jižní profil R. Zkoumaná část byla minimálně do konce 13. století vně budovy.

Nejstarší situaci představovaly vrstvy hnědozeleného jílu, světle hnědé písčité hlíny, bělavé opukové drti a hnědého jílu (vrstvy 133, 132, 131 a 128), narušené žlábkem vyplněným hnědou hlínou (vrstva 94). V severozápadní části sondy bylo toto souvrství proloženo dvoucentimetrovou vrstvičkou šedé písčité hlíny (vrstva 129) a nad ní uloženou šesticentimetrovou vrstvou suché okrové jílovité hlíny (vrstva 130). Žlábek i popsané vrstvy byly překryty slabou, dvoucentimetrovou vrstvou červenošedé spálené hlíny (vrstva 127). Na ní leželo dláždění tvořené velkými valouny a žlutým pískem (vrstva 94). Následovaly dvě

vrstvy stavebního charakteru, a to deseticentimetrová vrstva žlutého hrubozrnného písku

Obr. 9. Sonda VI

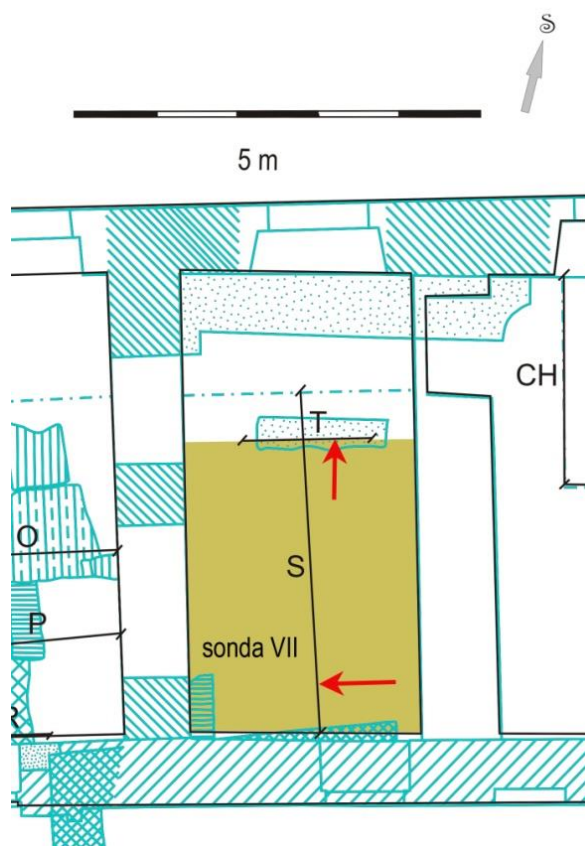
s maltou a bílými valounky (vrstva 97) a přibližně stejně silná vrstva žlutého hrubozrnného písku (vrstva 85). Ty byly proloženy slabým černým hlinitým proplástkem s uhlíky. V jižní polovině sondy byla vrstva 97 nahrazena tmavě šedou ulehlou písčitou hlínou s příměsí uhlíků (vrstva 134) a bílou maltou s kameny (vrstva 126), která překrývala nejstarší románskou zeď domu I (zeď 904). Nad ní se uložily lokální vrstvy černé hlíny s šedookrovým pískem a bíložlutého písku s maltou (vrstvy 125 a 124). V celé ploše sondy byla následně zkoumána černošedá písčité hlína s drobkami malty a šterku (vrstva 82), v jižním řezu značená jako vrstva 123). V jihovýchodním rohu sondy byla vrstva překryta proplástkou jemného žlutého písku a světle šedé písčité hlíny (vrstvy 122 a 121). Následovala valounová dlažba (vrstva 77), jejímž podkladem byla vrstva žlutého jemného ulehlého písku (vrstva 80). Souvrství uložené nad vrstvou 126 (včetně) tvořilo sledovaný horizont 14. – 16. století.

3.1.7. Sonda VII

Sonda VII (Frolík 1999, 191) se nacházela ve střední části severního traktu budovy, mezi sondami III a VI (Obr. 10). Rozměry sondy byly 4,2 x 1,6 m. Dokumentovaná byla ve

dvou profilech (Plán 14, 15). Profil S dělil sondu napůl ve směru sever – jih, na něj kolmo navazoval profil T. V severní části procházel sondou topný kanál. Jižní zeď sondy tvořila dochovaná románská zeď domu III (zeď 903), zároveň byl v jižní části sondy dokumentován i fragment nejstarší románské zdi domu I (zeď 904). V západní a severní zdi se dochovalo obvodové zdivo přístavku I (zeď 906). Přibližně středem sondy probíhala ve směru východ – západ zeď domu II (zeď 905). Situace v sondě byla již dokumentována Karlem Fialou a šlo tedy o revizní odkryv zdiva románského biskupského domu (Foto 13).

Stratigraficky nejstarší složkou byly do podloží zahloubené vrstvy černohnědé a černošedé jílovité hlíny (vrstvy 217 a 217 A), které tvořily výplň objektu (Obr. 3). V severovýchodní části sondy sousedil objekt s vrstvou suchého žlutého písku (vrstva 218). Ve střední části sondy se nad podloží dochovala v malém fragmentu dvoucentimetrová vrstva bílé malty (vrstva 203). Tvořila podlahu a v severní části jí odpovídala vrstva 216.

Obr. 10. Sonda VII

Lokálně se dochovaly také vrstvy hnědožlutého jílu a červeného, na bázi černého propáleného jemného prachu (vrstvy 202 a 201). V severní části sondy překrývala podlahu spáleništní vrstva šedé hlíny s množstvím uhlíků (vrstva 215), která se v severozápadní části sondy mírně propadala do kúlové jámy. Povrch byl vyrovnán žlutohnědým pískem (vrstva 214), který překrýval šedý písek s uhlíky (vrstva 213). Nad ním byl dokumentován šedočerný hrubý písek a šedý písek s uhlíky (vrstvy 210 a 211).

S torzem pece (Foto 12, 13), které se dochovalo v severní části sondy, a bylo Karlem Fialou datováno do 15. století, souvisely vrstvy bílé malty (vrstva 209), šedého hrubého písku (vrstva 219), žluté maltové drti (vrstva 212) a šedé písčité hlíny s maltou a úlomky cihel (vrstva 204).

3.1.8. Sonda VIII

Jako poslední byla vyměřená *sonda VIII* (Frolík 1999, 185-188) o rozměrech 1 x 2,3 m, situovaná ve vstupní místnosti domu, západně od sondy V (Obr. 11). Dokumentovaná byla profilem U (Plán 25). Východní strana sondy byla ohraničená raně novověkou zdí (zed' 917), dělící místnost ve směru sever – jih. Severní hranici tvořila starší část přístavku II (zed' 915), jižní zed' domu III (zed' 903).

Obr. 11. Sonda VIII

Situace byla obdobná jako v sondě V. Valounové dláždění (vrstva 91), které vzniklo v době existence domu III, zde bylo oproti sondě V překryto bílou opukovou drtí s pískem (vrstva 165). Následovalo popsání souvrství červené a černošedé písčité hlíny (vrstvy 83 a 82), které tvořilo zánikový horizont starší části přístavku II (zed' 915) a zároveň postihovalo dobu vzniku mladší části téhož (zed' 916).

Na něm byla někdy v období po 14. století udusaná šesticentimetrová maltová vrstvička (vrstva 117), která sloužila jako podlaha. Po zániku mladší části přístavku II byly tyto vrstvy překryty místy až dvacet tři centimetrů silnou vrstvou černé hlíny promísené se žlutým jílem (vrstva 108) s proplátkem žlutohnědého jílu (vrstva 108 A). Jako poslední byla v sondě položená dlažba z opukových desek (vrstva 71; Foto 14), uložená na maltovém podkladu (vrstva 72).

3.2. Zdi

Na základě archeologických výzkumů prováděných v letech 1924 a 1984, které byly doplněné o stavebně historický průzkum, byl vytvořen předpokládaný model podoby sídla biskupa, včetně jeho proměn, do konce 13. století. Tato část práce poodhaluje za pomoci archeologie a stavebně historického průzkumu další stavební proměny budovy v následujícím období, a to zejména v průběhu století 15. – 16.

V sondě I byly zkoumány zdi 900 – 903, přičemž vznik zdí 900 a 901 byl datován přestavbou po roce 1486. Zeď 902 byla podle okolního kontextu s velkou pravděpodobností vybudována po požáru 1541, někdy v druhé polovině 16. století. Sonda byla postupně zkoumaná ve třech fázích. V prvních dvou fázích došlo k zachycení dvou gotických zdí (zdi 900, 901) ve třetí fázi byla zaznamenána zeď renesanční (zeď 902). Gotické zdi vznikly v jednom časovém období, zeď 901 byla ke zdi 900 přizděna na spáru východním směrem. Z výzkumu v sondě I vyplývá, že zdi 900 a 901 byly funkční ještě krátkou dobu po rozsáhlém požáru v roce 1541 (dokládají vrstvy 4, 8, 10 a 63). Definitivně zanikají při raně novověkých úpravách a vzniku zdi 902.

Stejná situace byla výzkumem doložená v sondách II a IV v jižním traktu budovy.

V Sondě III, dokumentované ve čtyřech fázích, byly zaznamenány čtyři zdi 903 – 906, zbudované v různých stavebních etapách, všechny však v románském období. Zeď 904 spadala do nejstarší románské zástavby před rokem 1091, z následujícího období, tedy z let 1091-1142, pocházely pozůstatky zdi značené jako 905. Po požáru v roce 1142 došlo k vybudování nového sídla, nerespektujícího starší zástavbu. Fragmenty jeho zdí byly označeny číslem 903. Někdy ve druhé polovině 14. století byl k stojící budově severně přizděn přístěnek I, jehož dochované zdi nesou číslo 906. Sledované období 14. – 16. století je v sondě III doloženo od vrstvy 33. V tomto období byl starší terén srovnán po požárovou vrstvou (vrstva 33) z roku 1142.

Západně od sondy III navazoval výzkum v sondě VII. Archeologickým výzkumem zde byly doložené tři zdi 904, 905 a 908, stavebně historickým výzkumem pak zeď 906 a 907.

Zdi 904 a 905 spadají do románského období a popsány již byly výše. Zeď 908 tvořila část pece, zbudované po roce 1486. Prostor byl zkoumán Karlem Fialou již v roce 1924. Z jeho výzkumu vyplývá stáří pece, nedochovala se však kresebná dokumentace. Zeď 908 souvisela se zdí 907 zjištěnou stavebně historickým průzkumem. Z celkového kontextu lze vyvodit, že období od 14. do 16. století je v sondě VII zastoupeno od vrstev 209 a 219.

Výzkum dále pokračoval v sondě VI, kde odkryl složitou situaci vzájemně se překrývajících zdí 909 – 914. Sonda byla zkoumána ve dvou fázích. Zdi pocházely z nejstaršího období výstavby biskupského sídla a nejsou tak předmětem zkoumání této práce. Výjimku tvoří pískovcový kvádr zdi 914, kterou lze podle kontextu datovat do stavebního období vrcholné gotiky.

V sondě V, položené západně od sondy VI, byly ve třech fázích dokumentovány čtyři zdi. Zdi 903, 915 a 916 pocházely z období 12. – 13. století. Zeď 917 lze datovat do raného novověku, což dokládá vkop s propálenou vrstvou 83B. Ta byla překryta vrstvou 75 s raně novověkou keramikou, respektující již stojící zeď 917. Stratigraficky mladší byla valounová dlažba, položená v pískovcovém lůžku (doložená též v sondě VI).

V sondě VIII postihovaly sledované období vrstvy 108-117, které přiléhaly k románské zdi 903.

3.3. Rozbor keramiky

Sondy I, II a IV tvořily jeden celek s totožnou stratigrafickou situací, proto budou posuzovány společně. Další propojené celky tvořily sondy V a VIII a sondy VI a VII. Samostatně bude hodnocena sonda III. Mezi nejčtenější nálezy ze 14. – 16. století a z pozdějšího období patřily keramické zlomky. Podrobný přehled keramických nálezů je uveden v příloze.

3.3.1. Sonda I, II a IV

V sondách I, II a IV bylo celkem získáno 518 keramických zlomků. Z běžné stolní a užitkové keramiky bylo 376 fragmentů, 142 zlomků z kachlů. Nálezy byly získány z dvanácti vrstev, dále z čištění zdí a čištění raně novověké zdi. Ze 14. až 17. století pocházelo 474 kusů keramiky, 3 byly neurčitelné a zbytek, tedy 41 kusů, tvořila starší příměs (z toho 1 kalichovitý okraj a 1 zlomek keramiky s bílým přetahováním). Zlomky kachlů byly datovány do 16. až 19. století.

Z období pozdního středověku a raného novověku bylo identifikováno 173 kusů z keramiky oxidačně pálené, 83 zlomků z redukčně pálených nádob, 64 z nádob vnitřně

glazovaných a 2 zlomky z nádob oboustranně glazovaných. Deset fragmentů pocházelo z jemné stolní keramiky. Čtyři střepy byly zdobené radélkem.

V souboru se vyskytovala tři dna, jedno zakončení trojnožky, pět okrajů (z toho jeden starší, kalichovitý), jeden okraj pokličky, jeden okraj s uchem, 7 fragmentů uch a 4 – 5 pokliček. V jednom případě byla identifikována úchytka, není však vyloučeno, že se mohlo jednat o fragment akroteria.

Z tvarů byly identifikovány pokličky, misky, hrnce s uchem, blíže neidentifikovatelné nádoby s uchem, trojnožka, hrncovité nádoby bez uch a menší nádobka. Zastoupení počtu jednotlivých nádob nelze spolehlivě určit.

Ze 142 kachlů bylo 30 komorových, z toho dva rámové, dva bíle glazované z přelomu 18. – 19. století, jedna čelní vyhřívací stěna, 7 zlomků s medailonovým zahlobením a 8 okrajů komor. 9 komorových kachlů nebylo blíže identifikovatelných. Z deseti nádobkových kachlů bylo 8 s pravoúhlým ústím a dva miskovité. 91 fragmentů bylo neurčitelných, z toho 89 s pravoúhlým ústím a dva s rostlinným motivem. 9 fragmentů tvořila vypálená vymazávka mezi kachli. Dokumentována byla část akroteria a pravděpodobně kouřovodu. 54 kachlů bylo glazovaných, z toho 48 kusů zeleně, dva bíle, 3 žlutozeleně a jeden žlutě. Tři kachle byly zdobené rostlinným motivem.

3.3.2. Sonda V a VIII

V sondě V a sondě VIII, která byla jejím rozšířením, bylo v devíti vrstvách získáno 509 keramických fragmentů, z nichž 505 pocházelo z běžné stolní a užitkové keramiky a čtyři z kachlů. 428 zlomků lze datovat do doby pozdního středověku a novověku, 85 tvořila přimísená starší keramika (z toho 1 zduřelý, 1 vzhůru vytažený a 1 kalichovitý okraj, 2 zlomky keramiky s bílým přetahováním a 14 zlomků z tuhové zásobnice).

Z fragmentů postihujících sledované období, vyjma kachlů, bylo 220 z keramiky pálené oxidačně, 29 z keramiky pálené redukčně, 159 z keramiky vnitřně glazované a 11 z keramiky glazované oboustranně. Jeden zlomek byl blíže neurčitelný.

Typických střepů bylo 99. Patřilo sem 49 okrajů (z nichž byly tři datovány do staršího období), 39 zlomků den a 11 zlomků uch.

21 kusů bylo zdobených. Konkrétně šlo v 16 případech o výzdobu radélkem, v jednom o výzdobu glazurou a radélkem. Dva kusy byly zdobené plasticky, jeden byl červeně malovaný a v jednom případě se jednalo o zlomek berounského zboží.

Identifikovány byly dvě nádoby s uchem, hrncovitá nádoba, trojnožky, mísy a hrncovitá nádoba s uchem.

Ze čtyř fragmentů nalezených kachlů byly dva zeleně glazované komorové a dva nádobkovité s pravoúhlým ústím.

3.3.3. Sonda III

V sondě bylo zaznamenáno pět vrstev obsahujících keramické nálezy. Z 89 zlomků bylo 80 ze stolní a užitkové keramiky, devět z kachlů. Do staršího období spadalo 67 zlomků (tři z nich z tuhové zásobnice), 22 zlomků do období mladšího. Devět kusů pocházelo z oxidačně pálené keramiky, dva z keramiky vnitřně glazované, jeden z oboustranně glazované. V jednom případě byla zaznamenána německá kamenina.

U dvou fragmentů bylo možné určit část těla nádoby, ze které pocházely. Jednalo se o jeden fragment ucha a jeden okraj. Jednotlivé typy nádob nebylo možné spolehlivě určit.

Kachle byly ve všech devíti případech komorové. Dva byly rámové bíle glazované z přelomu 18. a 20. století, šest bílých našedlých z období mezi 19. a 20. stoletím. Z našedlých kachlů byly dva zlomky z rámu komory, dva z římsového rámového kachle a dva z čelní vyhřívací stěny římsového rámového kachle.

3.3.4. Sonda VI, VII

Sonda obsahovala 90 keramických fragmentů, 82 z nich byla běžná keramika a osm kachlů. Do 14. až 17. století je možné datovat 84 zlomků keramiky, šest pocházelo ze staršího období (z toho jeden kalichovitý okraj). 45 střepů bylo z oxidačně pálené keramiky, 12 z redukčně pálené keramiky, čtyři byly vnitřně glazované, šest oboustranně glazovaných. V sedmi případech byla zaznamenána červeně malovaná keramika typická pro období 16. až 17. století, v jednom zlomek jemné stolní keramiky a v jednom zlomek „pražského flekáče“.

Identifikováno bylo osm zlomků z částí těl nádob, a to šest okrajů a dva zlomky pokliček. Z tvarů bylo možné určit džbán, nádoby s uchem a lahev.

Šest zlomků kachlů bylo komorových, z toho tři zeleně glazované zlomky čelní vyhřívací stěny. Jeden fragment pocházel z kachle nádobkovitého a jeden s pravoúhlým ústím nebylo možné blíže zařadit.

4. Život na Pražském hradě ve 14. – 16. století

Jedním z hlavních faktorů pro poznání životního prostředí ve středověku na Pražském hradě byla změna zacházení s odpadem, datovaná přibližně do poloviny 14. století. Nově nebyly splašky a odpadní vody vylévány na veřejná prostranství a odpad byl ukládán mimo obytnou plochu, a to zejména v okrajových částech hradního areálu, případně na opuštěných místech. Na odstraňování nejhorší špíny byli najímáni rasové, městská chudina a vězňové (*Pokorný 1999, 136-137*). Archeologické poznání vývoje terénu Pražského hradu naproti tomu znesnadnilo jeho časté snižování a zarovnávání probíhající od 16. století až do první poloviny 20. století, které značně narušilo dochování archeologických situací 14. a 15. století (*Frolík – Smetánka 1997, 190*).

Období 14. až 16. století bylo vymezené vládou čtyř významných vládnoucích rodů, Přemyslovců (do roku 1306), Lucemburků (1310 až 1437), Jagellonců (1471 až 1526) a Habsburků (1526 až 1918). Za vlády posledních Přemyslovců došlo k rozmachu českého státu, který pokračoval v následujícím období za panování Lucemburků. Rozvoj narušila na počátku 15. století husitská revoluce. Situace se opět uklidnila na jejím konci ve 30. letech 15. století.

K významné přestavbě původně románského knížecího paláce a vybudování nového opevnění hradního areálu došlo za vlády Karla IV (1346 až 1378). Původní přízemí románského paláce se zvyšováním povrchu na severní straně stalo sklepem, následně došlo ke snížení původního prvního patra. Sklepení nemohlo být tudíž dále využíváno a došlo k jeho zasypání. Podlahy byly vyloženy keramickými dlaždicemi s rostlinnými a heraldickými motivy. Prostory vytápělo teplovzdušné topení, které tvořila cihlová pec s předpecní komorou umístěná pod podlahou paláce. Za vlády Václava IV (1378 až 1419) zde byla vybudována sloupová síň, za Vladislava Jagellonského (1471 až 1516) Vladislavský sál (*Frolík 1990, 194-195*).

Kolem poloviny 14. století došlo k vybudování nového opevnění hradního areálu. Před původní románskou hradbou byla nově vystavena ještě hradba parkánová, prostory mezi hradbami byly zpevněny dvěma úrovněmi dlažby (více např. *Boháčová, 2009*).

Důležitým aktem ve 14. století bylo zahájení výstavby gotické katedrály v souvislosti se zřízením pražského arcibiskupství v roce 1344. Budování katedrály započalo na nezastavěné ploše východně od závěru románské baziliky, v následujícím období jí ale padly za oběť například areál kapituly kláštera Kostela pražského, nebo románská chodba na III nádvoří. Roku 1425 byla stavba v důsledku revolučního husitského dění přerušena. Další snahy o její pokračování byly zaznamenány za vlády Vladislava Jagellonského, který položil

základy věže na severní straně katedrály. Ty však nikdy nebyly naplněny, věž nikdy nestála. V průběhu 16. století docházelo pravděpodobně k dalším opravám a úpravám katedrály, o čemž svědčí nálezy barevně malovaných úlomků malty a pískovcové fragmenty architektonických článků uložených do země s ostatním zásypovým materiálem (*Frolík – Smetánka 1997, 197-199*).

Další změnou odehrávající se na Pražském hradě ve 14. století bylo vytvoření uliční sítě. Domy stály nově podél uličních čar na úzkých dlouhých parcelách. Zároveň se prosazovaly snahy o vytváření nádvoří. Ty se uplatnily například při likvidaci již zmíněné chodby při dostavbě katedrály, nebo v 15. století při zbourání kostela sv. Bartoloměje tamtéž. Zástavba III nádvoří nově vznikala pouze po jeho obvodu. Jeho terén byl rozdělen dvěma zdmi do tří úrovní vyrovnaných až během stavebních úprav ve 20. století. V průběhu 15. a 16. století vznikla uliční síť také na Jiřském náměstí, do té doby fungujícím jako smetiště (*Frolík – Smetánka 1997, 203-205*).

O vybavení domů existuje pouze relativně málo informací. Budovy byly opatřeny výklenky na osvětlení. Z období po přestavbě v roce 1486 byla v budově biskupského paláce, nyní již svatovítské kapituly, odkryta pec pro teplovzdušné vytápění, umístěná pod podlahou jejího severního traktu (zmíněná výše). Teplo se do budovy šířilo průduchy v podlaze.

Ve sledovaném období postupně docházelo k rozšiřování keramických tvarů. Nacházeny byly misky, mísy, džbány, korbele a poháry. Od 15. století se rozšířilo užívání glazury na vnitřní straně nádob snižující jejich nasákavost. Vnější těla nádob byla častěji zdobená plastickou výzdobou, zejména kolkovou. Výjimečně byly nalézány nádoby dřevěné (dáno spíše možností dochování) a nádoby kovové. Od 14. století přibývá v hradním prostředí i nálezů skla. Nejčastěji jde o číše českého typu, číše s velkými nálepy a lahve. 15. století se potom považuje za dobu počátku zasklívání oken skleněnými terčíky (*Černá 2016, 182 – 187*). O životě v pozdním středověku a v následující období vypovídají také nálezy kachlů. Většina z nich pochází právě z 15. a 16. století. Zaznamenány byly kromě běžně se vyskytujících kachlů nádobkových a častějších komorových také starší kachle tyglíkové a exkluzivní výklenkové s prořezávanou čelní stěnou (*Smetánka 1956, 248*). Od 15. století, kdy se kachlová kamna stala běžnějším vybavením domácností, odpovídají nálezy z Pražského hradu nálezům z ostatních pražských domů, datovaných do stejného období. Nejčastěji byly dokumentovány kachle obecně komorové a nádobkové kachle miskovité. Na přelom 15. a 16. století byl datován nález keramické pečící trouby v objektu domu písaře na Jiřském náměstí, sloužícím po jeho zániku jako smetiště (*Brych – Stehlíková – Žegklitz 1990*).

Za husitské revoluce přesídlil Zikmund Lucemburský (1419–1437) do nově vzniklého Králova dvora na Starém Městě pražském (dnešní Obecní dům). Ten se stal sídlem českých panovníků až do dubna 1485, kdy se Vladislav Jagellonský vrátil na Pražský hrad (*Blažková 2016*, 7-15). Po tomto aktu následovalo další zdokonalení opevnění. Románská hradba byla na severní straně taktéž zdvojena parkánovou hradbou, kterou doplnily tři dělové věže, Mihulka, Bílá věž a Daliborka. Hradní brána byla na západní straně areálu zdokonalena výstavbou věžové brány, na východní straně výstavbou barbakánu a menší věže. Také jižní parkánová hradba byla zpevněna třemi dělovými půlválcovými baštami (*Vančura 1976*, 81).

Na počátku 16. století obývalo Hrad kromě panovníka a elity také služebnictvo a řemeslníci. Budovaly se honosné panské domy i méně honosné dřevěné příbytky pro služebnictvo. V roce 1526 usedl na český trůn první habsburský panovník Ferdinand I (1526–1564). Za jeho vlády započala rozsáhlá modernizace Pražského hradu v renesančním stylu (*Fučíková 1997*, 2). K rekonstrukci nemálo přispěl požár, který vypukl 2. června 1541 na Malé Straně při opravě střechy domu „Na baště“ na Malostranském náměstí, dnes Šternberský palác, (*Václav Hájek z Libočan*, 3). Z 233 domů na Malé Straně shořelo 155, Hradčany lehly popelem téměř celé (*Bělina 1977*, 283). Na III. nádvoří, před požárem zastavěném, vznikla volná plocha. Odpadem, který vznikl v důsledku požáru, byla navýšena plocha budoucí zahrady Na Valech. Nejstarší písemné prameny se v souvislosti se zahradou Na Valech vztahují k roku 1550 (*Vančura 1976*, 89). Nově vzniklé prostory, které se po požáru na Pražském hradě uvolnily, podnítily stavební aktivitu. Vznikaly palácové rezidence významných šlechtických rodů, jako např. Lobkovický palác v Jiřské ulici, Rožmberský palác, který je dnes součástí Ústavu šlechticů, nebo palác pánů z Hradce na Zámeckých schodech, stejně jako malá, většinou dřevěná obydlí pro služebnictvo a řemeslníky (*Fučíková 1997*, 19). Kolem roku 1555 byla dostavěna budova nejvyššího purkrabství (*Vlček a kol. 2000*, 32). Za vlády Maxmiliána II (1562-1576) byly vybudovány královské kuchyně na jižní straně III. nádvoří, jejichž severní čelo tvořila románsko-gotická hradba tyčící se nad Jelením příkopem. Nově vznikla také Malá a Velká míčovna. V následujícím období usedl na trůn Rudolf II (1576-1612), který si Prahu zvolil jako místo svojí rezidence. Vladislavský sál, vystavěný v letech 1490 až 1502 architektem Benediktem Riedem, sloužil za doby jeho vlády jako tržiště řemeslných a uměleckých předmětů. (*Bečková 2000*, 62, *Fučíková 2003*, 300-306). V druhé polovině 16. století došlo k přestavbě kaple Všech svatých, těžce poničené požárem v roce 1541 (*Záruba 2010*, 105). Před západním průčelím svatovítské katedrály byla nově vybudována kaple sv. Vojtěcha (*Bečková 2000*, 48). Vytvořeno bylo prakticky celé II. nádvoří. Panovníkův hlavní obytný komplex byl vytvořen na jižní straně nádvoří, přístupný

byl schodištěm za Matyášovou bránou. S nově vytvořenými konírnami na severní části II. nádvoří (dnes Rudolfova galerie a Španělský sál) byl spojený příčným křídlem (*Muchka 2003, 296*). Koncem 16. století bylo sjednocení budov dokončeno vybudováním galerie mezi II. a III. nádvořím. V královských zahradách vznik Lví dvůr pro exotická zvířata. V roce 1597 si hradní střelci do oblouku severní hradby vestavěli svoje domy, čímž vznikla Zlatá ulička.

5. Život v domě biskupa

Na základě archeologických nálezů pozůstatků biskupského sídla lze vytvořit alespoň přibližný model podoby života v něm. Nejstarší obytná jednotka byla dřevěná. Jednalo se pravděpodobně o jednoprostorovou srubovou budovu přibližně čtvercového půdorysu. Archeologické pozůstatky budovy příliš neumožňují vytvořit představu, jak sídlo komplexně vypadalo. Srovnáme-li příbytek s jinými stavbami tehdejší doby na Pražském hradě, lze předpokládat délku stěny v rozmezí 3,5 až 5m. Stavby byly až do 11. století jednoprostorové. Podlaha byla dřevěná, nebo z udusané hlíny, výjimečně tvořená z valounů či plochých kamenů. Uvnitř budovy bylo umístěné ohniště. Nalezená dřevěná schránka, vyložená prkny, pravděpodobně sloužila k uchování drobných cenných předmětů (*Boháčová – Frolik – Chotěbor – Žegklitz 1986, 118*). Drobné jamky po kulech ukazují na možnou existenci nábytku, jeho podoba ale není známá (*Frolik – Smetánka 1997, 92*). Na místě budoucího kamenného biskupského sídla se v předchozím období vyskytovaly dva areály oddělené plotem.

Do roku 1060 vznikla na Hradě první kamenná podoba biskupského sídla (dům I). Zdi byly z nahrubo opracovaných kvádrů spojených jílem. Dům byl nejprve jednoprostorový, pravděpodobně čtvercového půdorysu o délce stěny 9 m. V následujícím období se budova rozrostla o nově přistavené severní křídlo (dům II). To tvořila obdélná chodba o rozměrech 1,6 x 7 m, přizdřená k původní budově, a severněji čtvercová místnost o rozměrech 7 x 7m. Objekt byl pravděpodobně patrový s dřevěným trámovým stropem (*Fiala 1925, 430*). Schodiště do patra vedlo asi ze západní strany obdélné místnůstky. V přízemí byly odhaleny pozůstatky maltové podlahy (*Frolik – Smetánka 1997, 94*).

Ve 13. století se v západní části budovy nacházela průjezdná podsíň, ze které vedly schody do pater. Při kapli byla obytná jizba biskupa, v prvním patře síň a ložnice, a ve druhém patře velký palác. Kuchyně byla situovaná v přízemí severního křídla. V severním křídle se nacházela v přízemí kuchyně. Nad ní byly obývací prostory pro biskupovy nejbližší (*Fiala 1925, 432*).

Po požáru v roce 1142, vznikl zcela nově dvoupatrový palác, jehož přízemí tvořily dva přibližně stejně velké prostory. V nich byl odkryt zbytek lité maltové podlahy. V prvním patře se nacházela obytná vytápěná místnost. Ve 13. století došlo k rozšíření objektu o dva přístěnky. Větší, severovýchodní, byl patrový. Jeho přízemí sloužilo jako kuchyně. Funkce severozápadního přístavku, ve kterém byl taktéž odkryt zbytek maltové podlahy, zůstává neznámá. Funkce místnosti v původní části domu III byla v období vlády Vladislava Jagellonského (1471 – 1516) obytná. Dokladem pro to je pozůstatek krbu a tři otisky po trámovém stropu. Západně od ní byla zkoumána prostora s částí velkého oblouku interpretovaného jako vjezd do podsíně (*Fiala 1925, 428*). Zde byly také odhaleny cihelné dlaždice, respektovaly ale původní starší úroveň podlahy.

O samotném životě v paláci vypovídají mnohé hmotné pozůstatky. Kromě běžné užitkové keramiky, zde byl nalezený pozůstatek importované nádoby na nožkách, původně pravděpodobně glazované. Roztepané tyčinky a ústřížky plechu svědčí o zpracování bronzu za studena, slitky a struska za tepla. Mezi výjimečné nálezy lze řadit přeslen z ovručského mastku, úlomky dutých skel, zlomek plochého skla, pravděpodobně vitráž, nebo například zlomek okenního terčíku.

Práce s bronzem, nálezy šidel a brousků vypovídají o určité hospodářské aktivitě v areálu, stejně jako zpracování masa. Z téměř tří a půl tisíců zlomků kostí bylo 42% určených. Vyjma koster hlodavců měly kosti charakter kuchyňského odpadu. Nejběžnější byly kosti prasete, krávy a ovce/kozy. Poměrně vysoké bylo procentuální zastoupení domácího ptactva, ve kterém převládaly kosti slepice (10-25 % všech kosterních pozůstatků), méně pak husy. Kosterní pozůstatky lovné zvěře činily 7 % z celku. Nejčastěji šlo o kosti zajíce, veverky jelena, z ptactva koroptve, tetřívka a holuba hřivnáče. Pravděpodobně přivlečené byly pozůstatky koně, psa a kočky. Ojedinelý byl nález kostí medvěda a stehenní kost žáby. Absence ocasních obratlů mezi nálezy by mohla svědčit o zpracování předem rozčtvrcených zvířat. Časté byly doklady přesekaných žeber a stopy po krájení masa. Ne zcela výjimečné byly stopy po přerezáni šlach na nohou při odstraňování kopyt poukazující na stahování z kůže. Neporušené hrudní kosti ptactva značí pečení v celku.

Značný podíl kostí divoké zvěře i přítomnost méně běžných a importovaných nálezů spolu s výskytem skel svědčí o vysokém sociálním statusu obyvatel budovy. To potvrzuje již samotná existence kamenného sídla. Do 13. století byla běžná zástavba dřevěná, kamenná sídla obývala pouze špička tehdejší společnosti (*Boháčová – Frolík – Petříčková – Žegklitz 1990, 178-180*).

Podle nálezů období 14. -16. století je možné předpokládat, že život na této lokalitě se příliš nezměnil, zejména při přípravě pokrmů. K tomu byla užívána běžná stolní keramika, nalezená při výzkumech. Avšak množství této keramiky není tak značné, jak by se dalo očekávat. Vysvětlením by mohl být s velkou pravděpodobností v té době již zaběhlý způsob ukládání odpadu do jímek. Hned v těsné blízkosti kaple sv. Mořice byly nalezeny v roce 1925 tři odpadní jímky, které byly bez pochyby obyvateli probošství využívány.

Jímka A byla zkoumána K. Fialou v srpnu 1925, přibližně čtvercového půdorysu (100 cm), byla přizděna mezi základy v té době již neexistujících románských staveb – mezi biskupskou kapli a západní zeď jižní části transeptu Spytihněvovy baziliky. Keramika v ní nalezená se bohužel nedochovala. Dochovala se však skla. V souboru se prolíná několik časových horizontů. Gotické tvarosloví zde reprezentuje košťálová číše a vysoké číše s patkou z navinutého vlákna. Plně renesanční jsou pak poháry, mezi nimiž je například pohár s kalichovitou kupou a zaškrbeným prstencem u jejího dna doplněný emailovou malbou, nezvykle velký pohár z naředlé skloviny s nálevkovitou kupou, dutým jednoduchým nodem a zvonovitou patkou, jehož varianty jsou známy z muzejních sbírek (např. UPRUM). Jsou pravděpodobně původem z tyrolských hutí (více *Egg 1962*). Vzácný je nález fragmentu kupy poháru se žebry z vertikálně natavených tyčinek s bílým nitkováním. Následuje skupina pohárů, která by tvarově snad ještě mohla odpovídat renesanci, avšak plně masivní prstence a vyspělá téměř čirá sklovina se již velmi přibližují barokní produkci (*Veselá-Žegklitzová, 2009, 55-68*).

Jímka B (*Blažková – Vepřeková, 2015, 75-76*), zkoumaná v červenci 1925 J. Pasternakem (165 x 185 cm), byla přizděna k západní zdi jižního transeptu zaniklé románské baziliky sv. Víta. Nalezeny byly keramické zlomky, kachle, sklo, kousky železa a střenky nožů, dále polévané tašky, kus bronzového řetězu a kusy bronzů. Většina keramických nálezů pocházela z poslední třetiny 15. až první poloviny 16. století, jednalo se hlavně o hrnce. Neobvyklým nálezem byl destilační poklop a dvě destilační misky. Pravděpodobně importovaný byl obličejový džbán z 16. století, pravděpodobně saské provenience. V nevelkém souboru je zastoupeno sklo gotické, renesanční i barokní. Z období renesance vedle zbytků pohárů, lahví, talířku a okenních terčíků obsahuje soubor fragment honosné bohatě emailem zdobené cylindrické kupy číše s nápisem „*M I T . V . . . O*“ se zlatou bordurou a svislými vlnicemi (barvy: bílá, žlutá, červená, zelená, modrá, černá).

Jímka C byla také prozkoumána J. Pasternakem v červenci 1925 (*Blažková – Vepřeková, 2015, 50-504*). Umístěna byla do prostoru zaniklé svatovítské baziliky, přizděna byla k jihozápadnímu rohu křížové lodě zaniklé románské baziliky sv. Víta. Rozměry byly

310 x 270 cm. Jímka obsahovala převážně keramické a skleněné fragmenty. Celkem bylo rekonstruováno 94 keramických nádob. Asi v polovině 15. století lze pozorovat změny v kultuře stolování. Nově se vyskytovaly šály, hrnky, hrnečky, talíře, konvice a podnosy jak domácího původu, tak importované. Dokonce 16. až počátku 17. století lze zařadit šest fragmentů talířů italské majoliky z města Urbino. Skleněné nádoby jsou zastoupeny zejména čtyřbokými lahvemi, číši rytými kotoučkem. Nalezen byl též skleněný kalíšek.

Vzhledem k umístění jímek v blízkosti areálu Starého probošství je možné předpokládat jejich využívání vysokými církevními představiteli. Tuto domněnku umocňuje také fakt, že zde byly nalezeny luxusní a importované předměty (*Blažková – Matiašek 2015*).

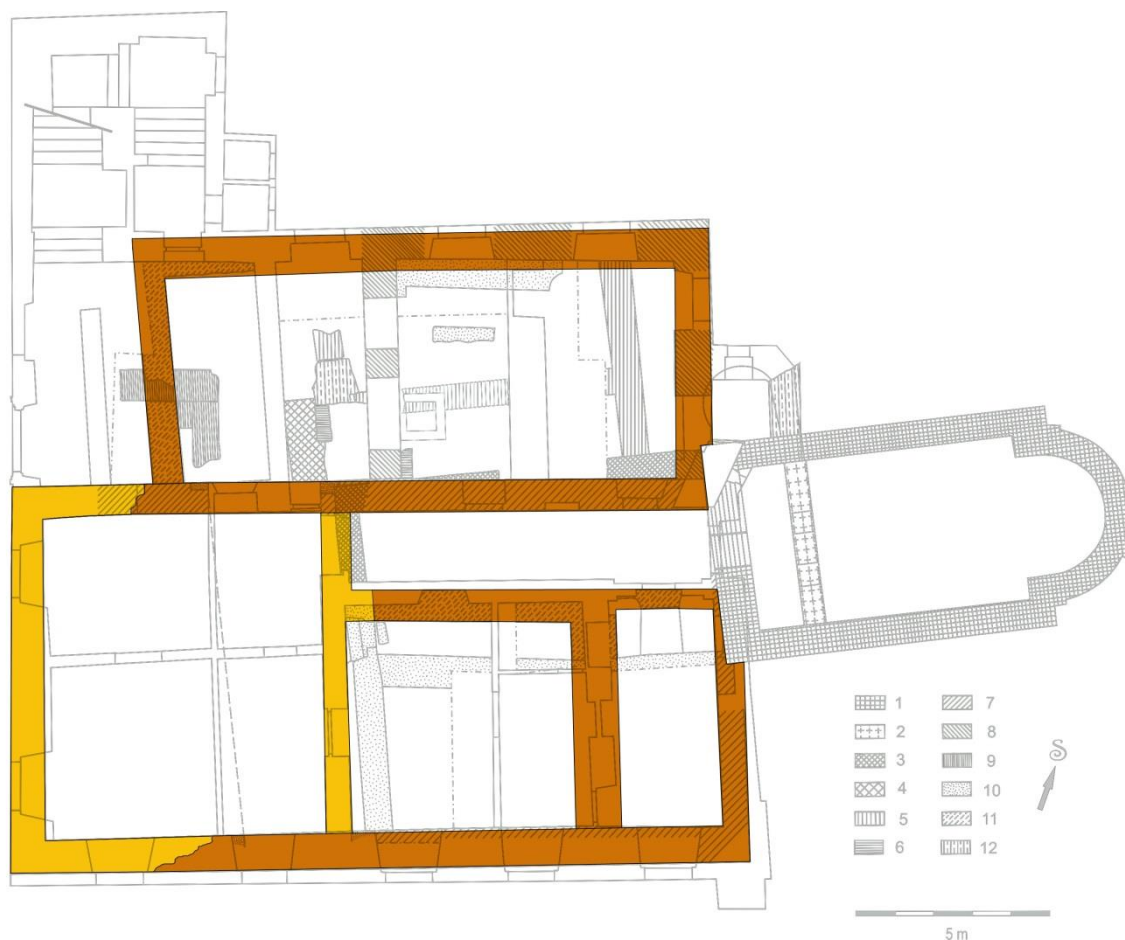
6. Závěr:

Archeologický výzkum v prostoru nynější svatovítské kapituly doložil bezmála tisíciletý vývoj kamenné stavby, která byla od počátku spojená se zázemím nejvyšších církevních hodnostářů. Budova procházela mnoha obměnami, po několik století úzce se vázajícími ke kapli sv. Mořice. Na základě bádání lze předpokládat, že stavby navazující západním směrem na kapli byly menšího rozsahu a více členité. Tato studie měla za úkol zdokumentovat vývoj

Obr. 12. Podoba probošství po roce 1486

biskupského domu, později proboštského sídla v průběhu 14. – 16. století. Za pomoci stavebně historického výzkumu bylo prokázáno, že se vnitřní členění budovy po celé 14. století s velkou pravděpodobností neměnilo. Mohlo jít o následek přesídlení biskupa na Malou Stranu. Poté, co budovu získala po roce 1486svatovítská kapitula, prošlo sídlo rozsáhlou rekonstrukcí (Obr. 12). Severní část budovy kopírovala půdorys *přístavku I*, vybudovaného v polovině 13. století. Vytápěná byla pecí situovanou v severozápadním koutě obývací prostory. V jižní části budovy bylo navázáno na stavební aktivity započaté po roce 1142. A i když nebyla její západní část nikdy archeologicky prozkoumána, lze se domnívat, že vnější půdorys domu byl po celou dobu přibližně stejný. S jistotou však lze určit vnitřní dispozici přibližně stejně velké východně situované čtvercové místnosti. Byla přepůlena zdí ve směru východ - západ. V jihozápadním rohu její severní poloviny se nacházelo schodiště. Podle fragmentů zdí a dochovaného oblouku v západní části lze vznést hypotézu, že čtvercovou místnost přetínala asi v polovině příčka ve směru sever – jih. Její našikmený směr umožňuje předpokládat, že měla souvislost s východněji položenou zdí, která je však podstatně robustnější.

Obr. 13. Podoba proboštvství z druhé pol. 16. století

Následující fáze přestavby dostatečně datovaná zkoumanými stratigrafiemi spadá do období raného novověku (Obr. 13). Konfrontace písemných pramenů a nalezeného keramického materiálu umožňuje se domnívat, že k úpravám došlo po roce 1541, kdy Pražský hrad zachvátil mohutný požár. Nejen spáleništní vrstvy, ale také sama poloha probošství v centrální poloze Hradu dokládá, že požár budovu zcela určitě zasáhl. Následnou stavební proměnu lze sledovat v celém rozsahu areálu. Severní místnost se oproti pozdně středověké úpravě rozšířila západním směrem. Pozůstatky, které by mohly vypovídat o jejím dalším vnitřním členění, se nedochovaly. Interiérové členění jižní části domu se oproti předchozí pozdně středověké zástavbě změnilo zásadně. V její západní části chybí dělicí příčka. Vzhledem k nově vzniklému uspořádání východní části a prosvětlené jižní poloze se lze domnívat, že mohla zde vzniknout čtvercová nedělená prostora, nezbytná pro reprezentativní účely. K zásadní a na základě archeologického výzkumu postihnutelné změně došlo v raném novověku ve východní části jižní poloviny probošství. Zcela byla zrušena příčka minulé dispozice. Severně od ní vznikla opět ve směru východ – západ příčka nová, která umožnila vytvořit úzkou chodbu vedoucí do kaple sv. Mořice a ostatních stávajících prostor. Jižně od ní

Obr. 14. Svatovítská kapitula na plánu Karla Fialy. Žlutě vyznačeny širší rozteče mezi okny, dokládající přítomnost raně novověkých zdí

byla místnost rozdělena mohutnou příčkou ve směru sever – jih, více situovanou východním směrem. Její značná šíře (okolo 120 cm) dokládá, že tvořila také základ pro komín. Vodítkem pro domnělou existenci následující od ní západně položené příčky a rozuzlením otázky, zda tato zeď kopírovala ještě zeď z pozdně středověké podoby, nebo vznikla již nová, by mohlo být členění okenních nik. Ty jsou zachyceny na celkovém stavebně historickém plánu i na dalších dobových vyobrazeních (Fiala 1925, 430; Obr. 14) a rozestupy mezi nikami jsou

rozdílné. Protože však respektují silnou příčku (rozestup mezi okny je větší jak u druhých), je zřejmé, že stávající niky vznikly již v době raného novověku. Z toho vyplývá, že při renesanční přestavbě již nemohla být použita pozdně gotická zeď, neboť by ústila do nově zbudovaného okna (Obr. 14). S velkou pravděpodobností tak vznikla západně od ní zeď nová. Protože však v této části neproběhl archeologický výzkum, není doložena.

Jak již bylo výše zmíněno, před započatou kamennou výstavbou byla zjištěna na tomto místě dřevěná zástavba. Přirozeně nelze doložit, zda lokalita již tehdy náležela církevní instituci. Avšak písemné prameny dokládají, že toto území posléze náleží výhradně nejvyšším církevním hodnostářům. I přes skutečnost, že archeologický výzkum nebyl realizován v jihozápadní části areálu, lze celkový obraz stavebního vývoje této lokality na Pražském hradě poměrně dobře stanovit. Výzkum tak významně obohatil poznání historie českých dějin.

Summary

The archaeological excavations of the house belonging today to St Vitus Metropolitan Chapter illustrated almost thousand years development of stone construction, which was from the very beginning connected with the facilities of the highest church leaders. This house was several times rebuilt, but it was always connected with the chapel of St Moritz. On the ground of the excavations it is possible to suppose that buildings in the west vicinity of the chapel were originally smaller and more divided. The aim of this study was to illustrate the development of the bishop's (later provost's) house in the course of the 14th – 16th century. With the aid of the historical building research it was demonstrated that the inner spaces of the house were probably the same during the whole 14th century. This could be the consequence of the resettlement of bishop to the Lesser Town. In connection with the undertaking of the house by St Vitus Chapter in 1486, it was extensively reconstructed. Ground plan of the north part of the house was the same as the one of *extensions I*, which was built in the first half of the 13th century. It was heated by the oven in the northwest corner of the space. In southern part of the house building works followed up with the building activities commenced after 1142. Even if the west part of the house was never examined by archaeological methods, it is possible to suppose that the outer ground plan of the house was more or less the same for the whole time. With certainty we can determine the inner disposition of the proximately same sized room located in the southeast corner of the house. It was separated by the wall in the east – west direction. There was the stairway in the southwest corner of the north part. Fragments of the walls and still existing vault in the west part suggest that square room was severed approximately in its half by the partition in the north – south direction. Its sloped course suggests its connection with the wall located in the east, which is nevertheless far more robust.

Next stage of reconstruction belongs to an Early Modern age. Confrontation of written sources with discovered ceramics suggests that rebuilding was made after 1541, when Prague Castle was engulfed by massive fire. Subsequent reconstruction is noticeable in the entire area of the house. The room located in the north was extended to the west. Unfortunately, no traces of possible inner dispositions of the room were discovered. Southern part of the house - compared with its appearance in late Middle Ages - changed substantially. Partition in its west part is missing. With new look of the east part and its brightened south position it is possible to assume that this possibly squared undivided space might serve for representative purposes. As the results of archaeological excavations demonstrate, eastern part of southern half of the house went through substantial changes during the Early Modern age. Former

partition was removed, while new one was built to the north in east – west direction to create narrow corridor to the chapel of St Moritz and other parts of the house. The room to the south from the corridor was divided by massive partition in north – south direction situated in the east part of the former single room. Its width (about 120 cm) prove that it served as the foundation for chimney. Archaeological evidence for the possible existence of another partition to the west and for its dating is missing. Nevertheless, windows locations can be used for the answer. Layout of windows is known from historical building plans and other period iconographic sources (*Fiala 1925*, 430). Distances between windows are not the same. As the location of windows respects above mentioned wide partition (the space between respective two windows is bigger than in other cases), it is obvious that current windows have their origin in Early Modern times. It follows from this that during the Renaissance reconstruction Late Gothic wall could not be reused because in such case it would end in the newly built window. Therefore it is highly probable that new wall - the existence of which is not confirmed by the excavations, which did not reach this part of the house - was built to the west.

As it was already mentioned, wooden constructions preceded the existence of stone building. Of course, it is not possible to prove that it belonged to the Church. Nevertheless, written sources witness that this area was - after this initial period - always in the hands of the highest church officials.

Even if the archaeological excavations did not reach south-west part of the lot, the overall view of its historical building development is relatively clear. So the excavations significantly enriched our knowledge of the Czech history.

7. Prameny a literatura

CDB I: Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae I. (Ed. G. Friedrich). Praeae 1904-1907.

FRB I: Fontes rerum Bohemicarum I: Vitae sanctorum et aliorum ouorundam pietate insignium. (Ed. F. Palacký), Praha, 1873.

Flajšhans, V. (ed.): Václava Hájka z Libočan Kronika česká. Podle originálu z r. 1541. Díl II. Praha, 1923.

Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum Nova series II: Cosmae Pragensis Chronica Boemorum I -II: (Ed. B. Bertholz) : Die Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag. Berlin 1923.

MHB: Monumenta historica Bohemiae I: (Ed I.Dobner). Vincentii canonici Pragensis, chronicon, nunquam typis editum de anno 1190 (a), Praeae 1764.

Tomek, V. V. 1882:Kosmův letopis český s pokračováními kanovníka Vyšehradského a mnicha Sázavského, Sbíрка kronik a letopisů českých v překladech I. Praha 1882

Pasport SÚPRMO 1970: Vilímková, M. – Kašička, F.: Pražský hrad- Střední křídlo, textová část, Praha.

Bečková, K. 2000: Zmizelá Praha, Hradčany a Malá Strana – The Vanished Prague, Hradčany and Malá Strana – Das verschwundene Prag, Hradschin und Kleinseite, Praha.

Bělina et al., 1997: Dějiny Prahy I. Praha

Blažková, G. – Frolík, J. – Žegklitzová, J. 2012: Early Modern archaeological assemblages from Prague Castle and period written and iconographic sources – raně novověké archeologické soubory z Pražského hradu a dobové písemné a ikonografické prameny – Frühneuzeitliche archäologische Fundkomplexe von der Prager Burg und zeitgenössische schriftliche und ikonographische Quellen, Studies in Post-Medieval Archaeology 4, 189-232.

Muchka, I. P. 2003: Rudolfovy paláce – Rudolf's palace. In: Klazarová, P. (ed.) Příběh Pražského hradu – Story of Prague Castle, 292–296.

Blažková, G. – Matiašek, J. 2015: Odpadky z centra státu (archeologické nálezy v sociálním kontextu) – Waste from the centre of state. Archaeological findings with the social context. In Podliska, J. et al. (eds): V za(u)jetí malostranských stratigrafií. Sborník k životnímu jubileu Jarmily Čihákové, Praha, 96-109, 281.

Blažková, G. – Vepřeková, J. 2015: Nálezy hmotné kultury z renesančních odpadních jímek z Pražského hradu – Material Finds from the Reinassance Waste pits at Prague Castle, Castrum Pragense 13/I Katalog.

- Blažková et al.*, 2016: Nálezy hmotné kultury z renesančních odpadních jímek z Pražského Hradu, *Castrum pragensse* 13/II, Studie.
- Boháčová, I. – Frolík, J. – Chotěbor, P – Žegklitz, J.* 1986: Bývalý biskupův dům na Pražském hradě, *Archaeologia historica* 11, 117-126.
- Boháčová, I. – Frolík, J. – Petříčková J. – Žegklitz, J.* 1990: Příspěvek k poznání života a životního prostředí na Pražském hradě a Hradčanech – Ein Beitrag zur Kenntnis des Lebens und der Umwelt auf der Prager Burg und in Hradčany, *Archaeologia historica* 15, 177–189.
- Borkovský, I.* 1946: Hrob bojovníka z doby knížecí na Pražském hradě, *Památky archeologické* 42, 122-132.
- Borkovský, I.* 1954: Poloha kopce Žiži na Pražském hradě, *Časopis společnosti přátel starožitností* 62, 15-21.
- Borkovský, I.* 1969: Pražský hrad v době přemyslovských knížat. Praha.
- Brych, I. – Stehlíková, D. – Žegklitz, J.* 1990: Pražské kachle doby gotické a renesanční. Praha.
- Borkovský, I.* 2005: Pražský hrad, *Castrum Pragensse* 6, 5-22.
- Cyrillo - Methodějská kněhtiskárna* 1873: Památka na slavnost 900 letého jubilea založení biskupství Pražského. Praha.
- Černá, E.* 2016: Středověké sklárny v severozápadních Čechách. Most.
- Egg, E.* 1962: Die Glashütten zu Hall und Innsbruck im 16. Jahrhundert. Innsbruck, Abb. 5, 12 – 13, 15 –17, 20.
- Fiala, K.* 1925: Bývalý dům biskupův na Hradě pražském, *Památky archeologické* 34, 418-442.
- Frolík, J.* 1988: Staré proboštství. In: Dragoun, Z. a kol.: Archeologický výzkum v Praze v roce 1983-1986, *Pražský sborník historický* 21, 180.
- Frolík, J.* 1999: Dům pražského biskupa na Pražském hradě do konce 13. století na základě archeologického výzkumu v roce 1984, *Castrum Pragensse* 2, 169-202.
- Frolík, J. – Boháčová, I. – Chotěbor, P. – Žegklitz, J.* 1988: Archaeological excavations in house No. 48 – the Old Provostship in 1984, *Castrum Pragensse* 1, 57-60.
- Frolík, J. - Smetánka, Z.* 1997: Archeologie na Pražském hradě. Praha – Litomyšl.
- Frolík, J – Maříková-Kubková, J.* 2000: Nejstarší sakrální architektura Pražského hradu. Výpověď archeologických pramenů. (*Castrum Pragensse* 3) Praha.
- Fučíková, E.* 1997: Rudolf II. a Praha - císařský dvůr a rezidenční město jako kulturní a duchovní centrum střední Evropy. Praha

Fučíková, E. 2003: Rub a líc života v císařské rezidenci – The pros and cons of life at the imperial court. In: Klazarová, P. (ed.): Příběh Pražského hradu – Story of Prague Castle, 300-306.

Chaloupecký, V. 1908: Jan z Dražic, poslední biskup pražský. Časopis společnosti přátel starožitností českých v Praze.

Kropáček, J. 1995: Pražské veduty. Praha

Maříková-Kubková J. – Herichová I. 2009: Archeologický atlas Pražského hradu. 1. Katedrála sv. Víta, Vikářská ulice. Praha.

Merhautová, A. 1971: Raně středověká architektura v Čechách. Praha

Pokorný, P. 1999: Svědectví smetišť, stok a jímek. Středověké město očima přírodovědce. Vesmír 78, 136-143.

Semotanová, E. 1994: Předhusitská Praha na plánu Vladivoje Tomka z roku 1892. Husitství – Reformace – Renaissance III, 1000-1012.

Třeštík, D. 2004: K založení pražského biskupství v letech 968-976: pražská a řezenská tradice, Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný profesoru Josefu Petráňovi, 179-196.

Třeštík D. 2006: Kdo a proč vyvraždil Slavníkovce? Spor biskupa Vojtěcha s Vršovci a s českým státem. Dějiny a současnost 28/1, 14-16.

Vančura, J. 1976: Hradčany, Pražský hrad. Praha

Vilímková, M. 1985: Plán Pražského hradu a části Hradčan z poloviny 18. století, 12-14.

Smetánka, Z. 1956: Příspěvek k datování tyglíkového kachle, Památky archeologické 49, 248-264.

Veselá, J. 2003: Úvodní zpráva o archeologických nálezech renesančních skel z Pražského hradu – Vorläufiger Bericht über die archäologischen Funde von Renaissance-Glas auf der Prager Burg, Historické sklo 3, 9-20.

Veselá-Žegklitzová, J. 2009: Sklo v renesančním stylu z archeologických nálezů z Pražského hradu – Renaissance-Style Glass from Archaeological Finds at the Prague Castle, Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV 46, 55-68.

Vlček, P. 2000: Umělecké památky Prahy, Pražský hrad a Hradčany. Praha

*Záruba F. 2010: Capella regia – kaple Všech svatých na Pražském hradě, *Castellologica bohemica* 12, 99-135*

Václav Hájek z Libočan: O nešťastné příhodě, kteráž se stala skrze oheň v Menším městě Pražském a na hradě Svatého Václava i na Hradčanech. Přístupné v Národní knihovně České

republiky, Praha Klementinum

na: http://www.manuscriptorium.com/apps/main/en/index.php?request=show_record_num¶m=0&mode=&client=.

Kalhous, D. 2006: Kristiánova legenda a počátky českého politického myšlení, Dizertační práce HistÚ FF MU Brno, dostupné z: https://is.muni.cz/th/12320/ff_d/.

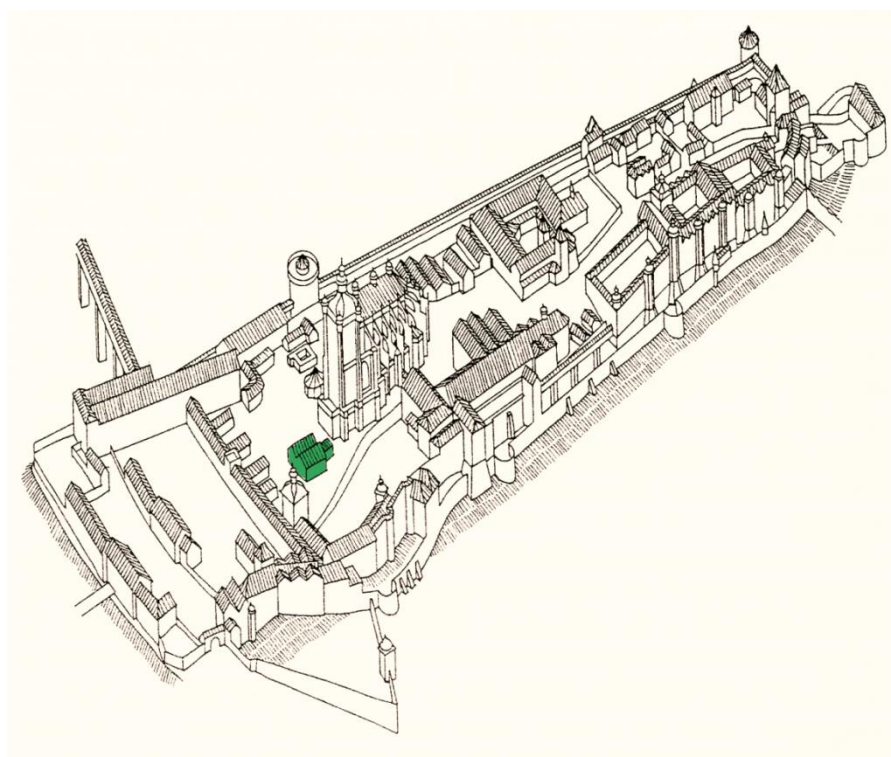
Komárková, J. 2008: Opravy fasád budov Pražského hradu, Spektra 2008/2. Dostupné online: <http://www.profig.cz/2008/03/26/opravy-fasad-budov-prazskeho-hradu/>. Staženo 6. 1. 2016.

8. Přílohy

8.1. Historická a soudobá vyobrazení proboštství

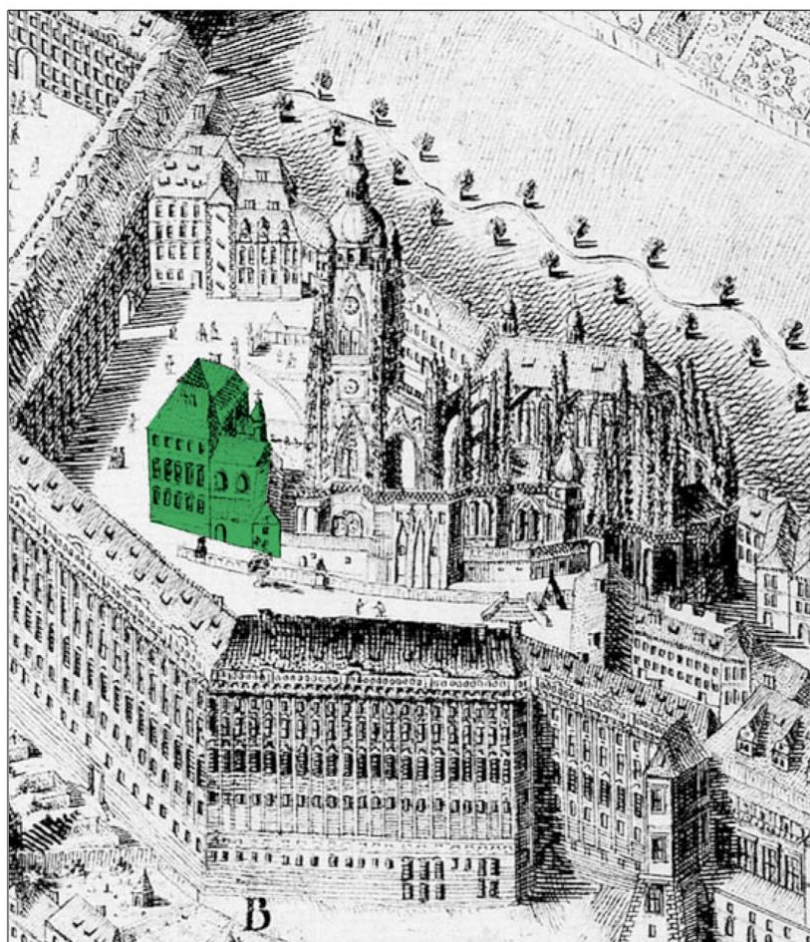
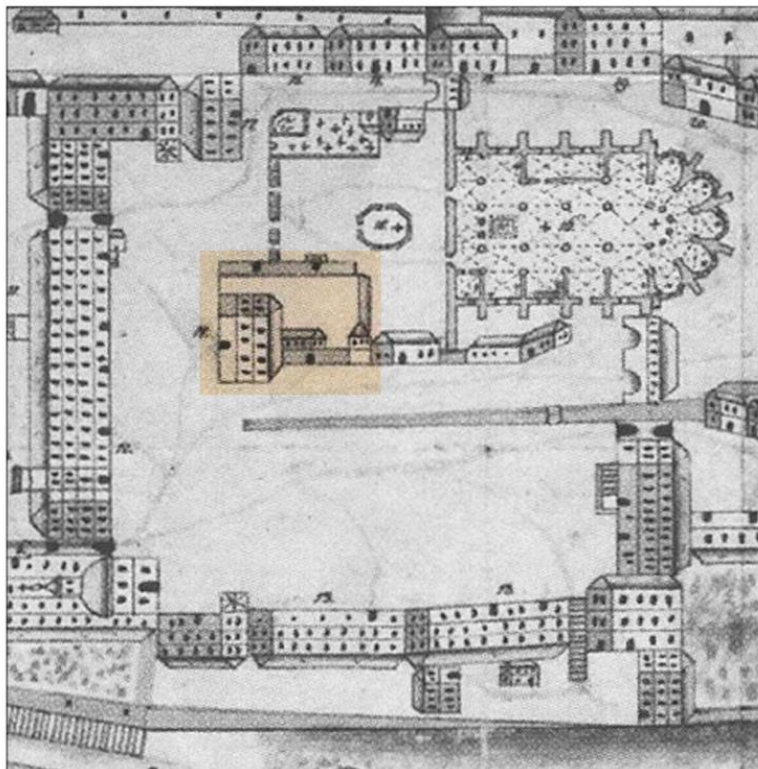

Obr. 15. Pražský hrad III. nádvoří, sbírky galerie Uffizi ve Florencii, 1. polovina 17. st., foto Archiv Pražského hradu. Zeleně vyznačeno proboštství.

Obr. 16. Podoba Pražského hradu okolo 1600, podle P. Chotěbora, zeleně vyznačeno proboštství.

Obr. 17. Plán Pražského hradu a Hradčan z let 1748-1754, podle Vilímková, 1985, barevně vyznačen areál probošství.

Obr. 18. Pražský hrad, výřez z pohledu J.D.Huberta z roku 1769, podle Bečková 2000. Zeleně vyznačeno probošství.

Obr. X. Pražský hrad, III. nádvoří v roce 1792, podle J. Kropáčka, pohled od jihozápadu, 1995.

Obr. 19. Pražský hrad kaple sv. Vojtěcha s vyobrazením Starého probošství, podle J. Kropáčka, pohled od západu, 1995.

Obr. 20. Pražský hrad, J. Dietzler 1814.

Obr. 21. Západní průčelí katedrály sv. Víta, V. Morstadt, vpravo vstup do probošství, pohled od západu, 1825.

Obr. 22. Probošství a katedrála sv. Víta, V. Morstadt, pohled od jihozápadu, 1925.

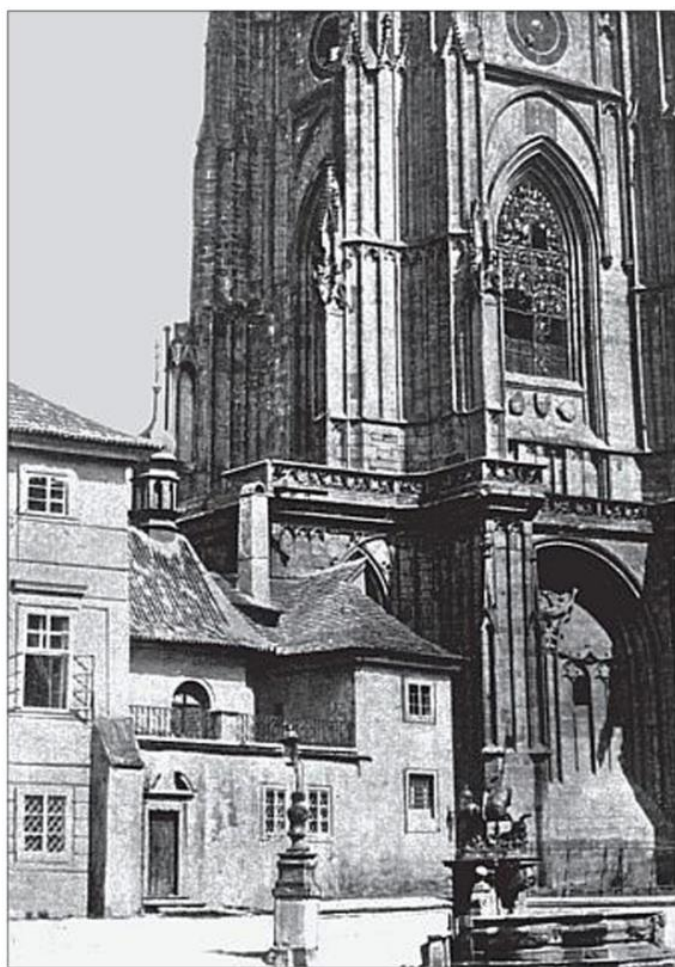
Obr. 23. Proboštsví a chrám sv. Víta, litografie, antikvariát Bretschneider, Praha, pohled od jihozápadu, vydané stranově obráceně, 1830.

Obr. 24. Chrám sv. Víta s kaplí sv. Mořice a částí proboštsví, antikvariát Bretschneider, Praha, pohled od jihu, idealizovaná grafika, 1850.

Obr. 25. Katedrála sv. Víta, vlevo s proboštvím a vpravo s částí starého královského paláce akvarel, antikvariát Bretschneider Praha, pohled od jihozápadu, 1860.

Obr. 26. Foto, detail s kaplí sv. Mořice a přilehlými domy proboštství, autor neznámý, před rokem 1880.

Obr. 27. Foto, katedrála sv. Víta a zbouraná kaple sv. Mořice, vlevo část probošství, Karel Bellman, 1881.

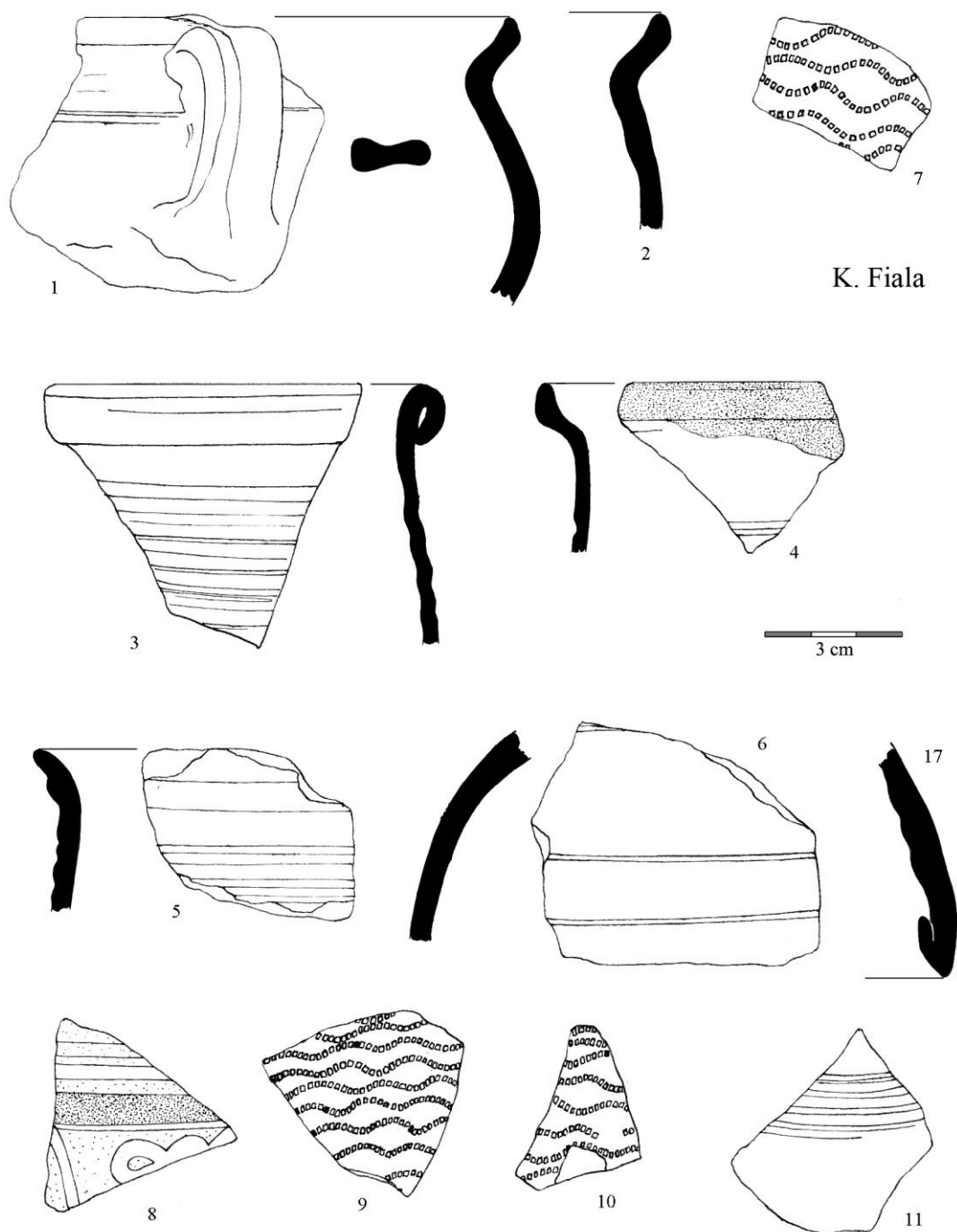

Obr. 28. Foto, katedrála sv. Víta, probošství, v pozadí dostavba katedrály, autor neznámý, 30. léta 20.

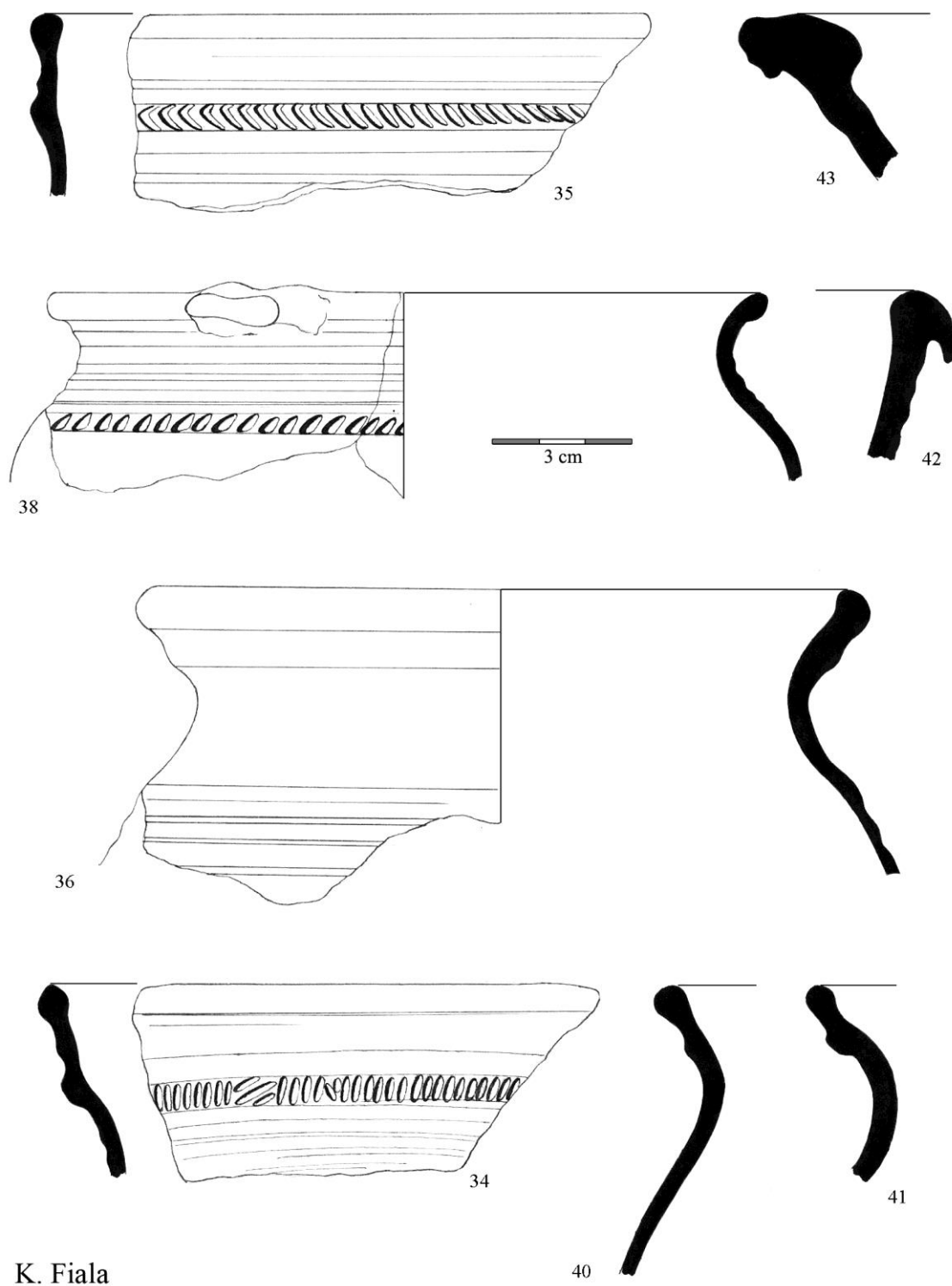
8.2. Kresebná a fotografická

dokumentace vybraných nálezů

Kresebná dokumentace z archivu pracoviště Pražského hradu AÚ AV ČR, autor neznámý. Číselné řady u jednotlivých archů byly ponechány autentické.

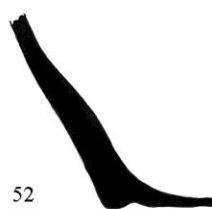
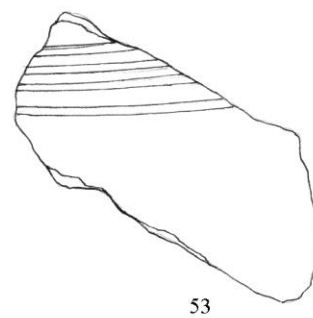
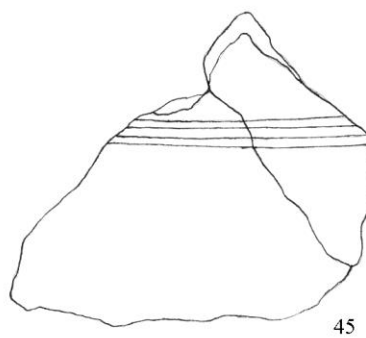
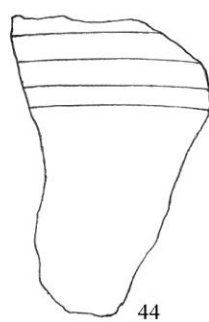
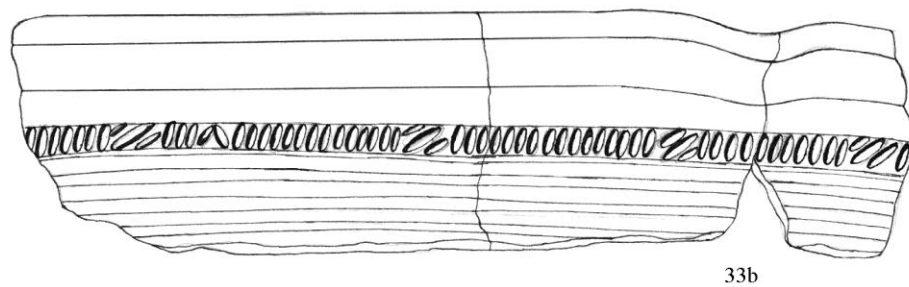
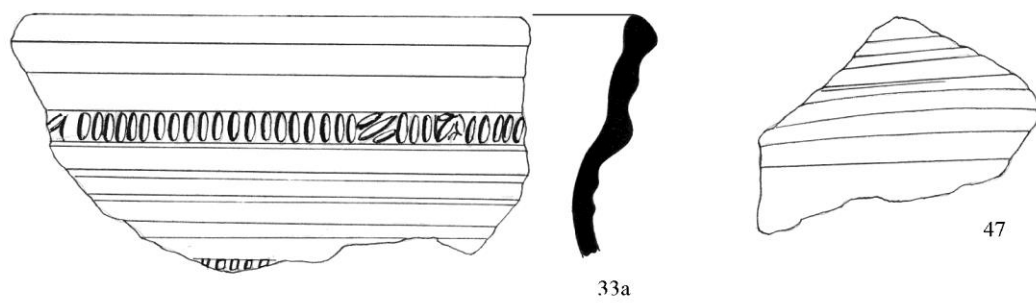

Obr. 29

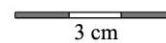

K. Fiala

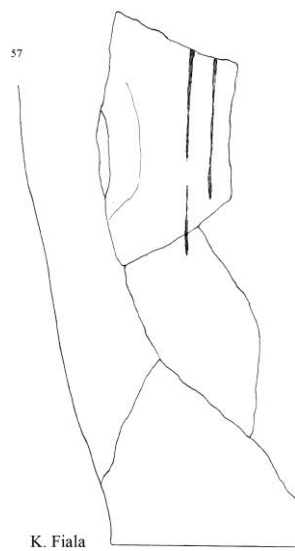
Obr. 30

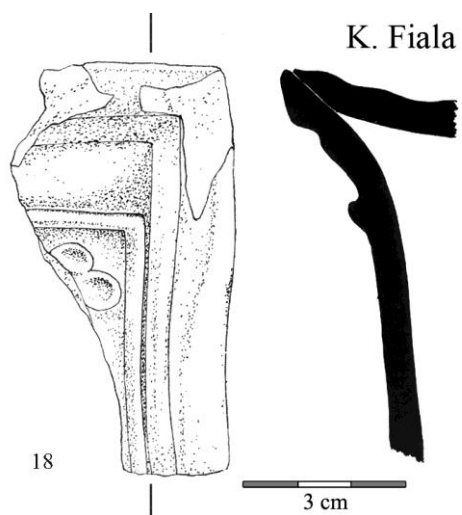
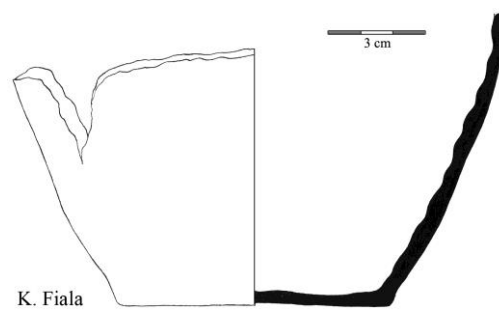
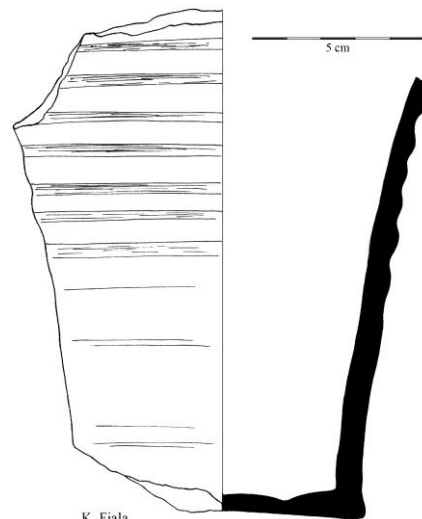
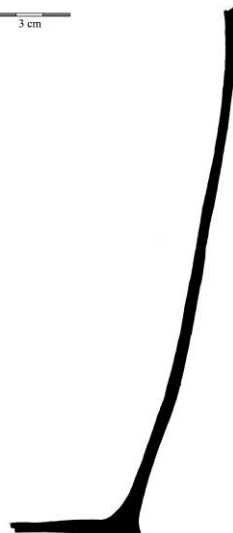
K. Fiala

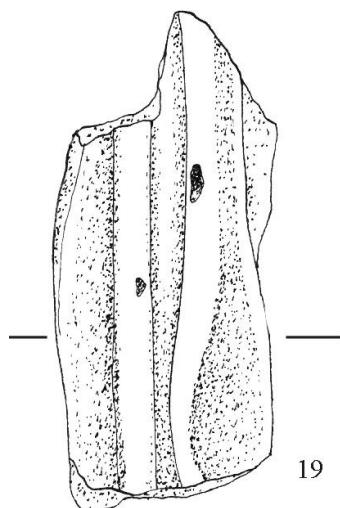
Obr. 31

3 cm

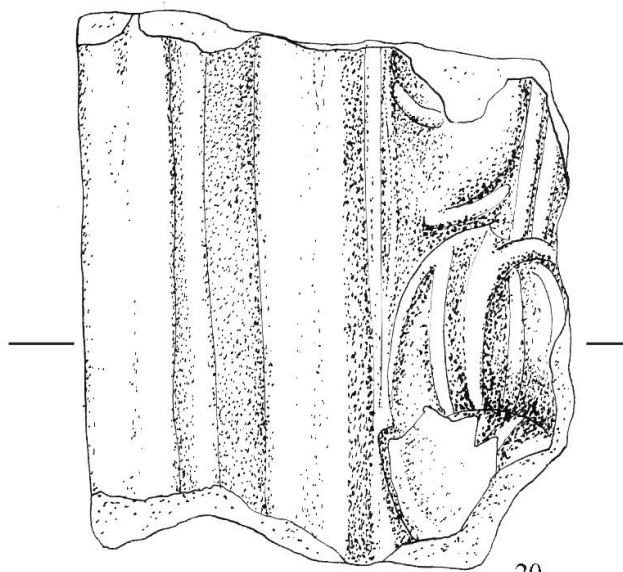
Obr. 32

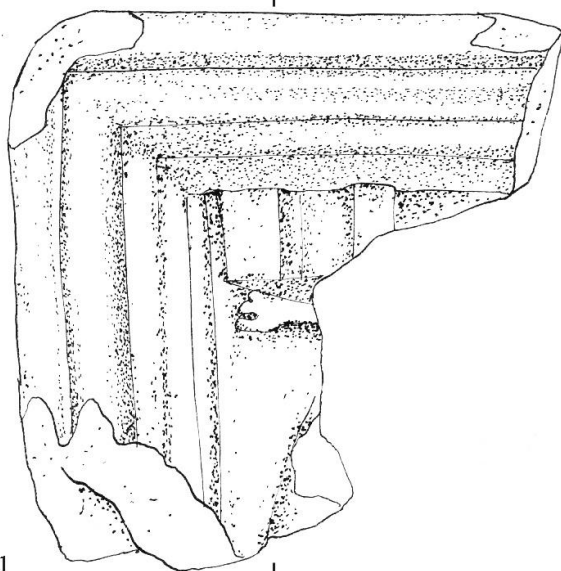
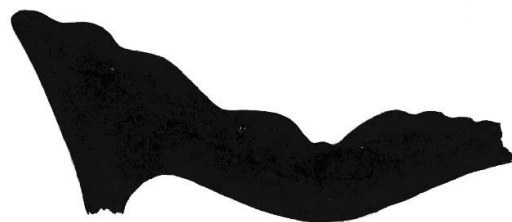
19

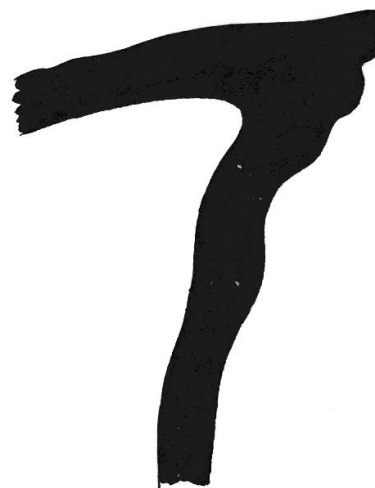
3 cm

20

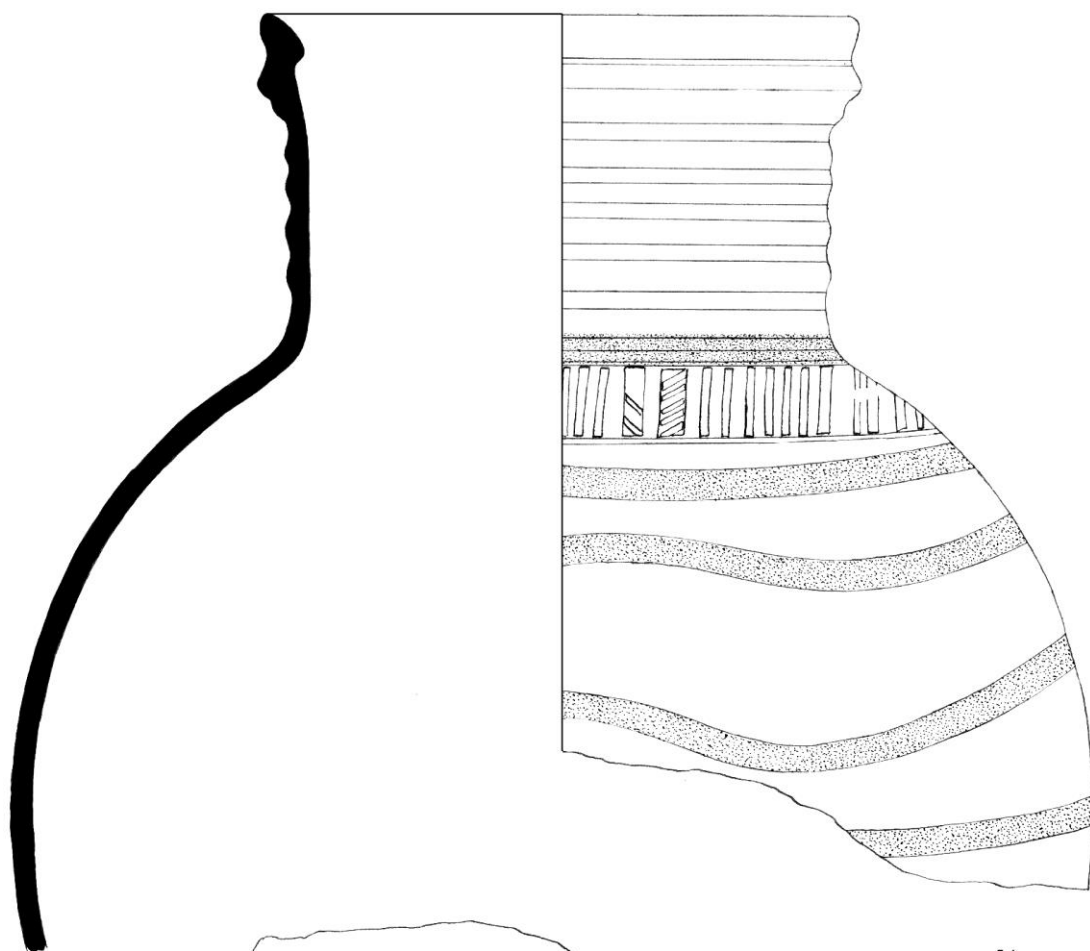

21

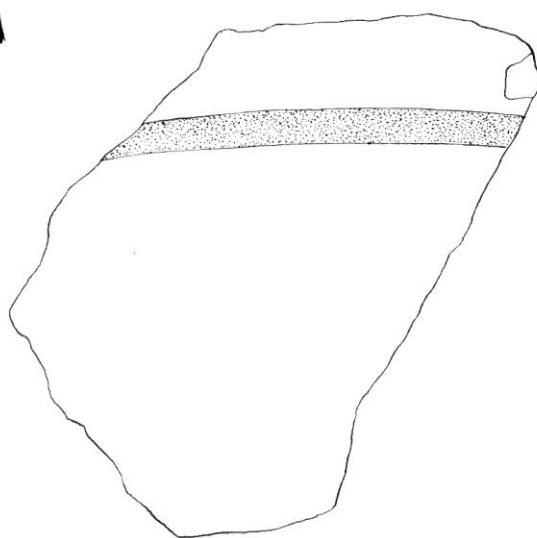

K. Fiala

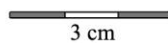
Obr. 33

54

55

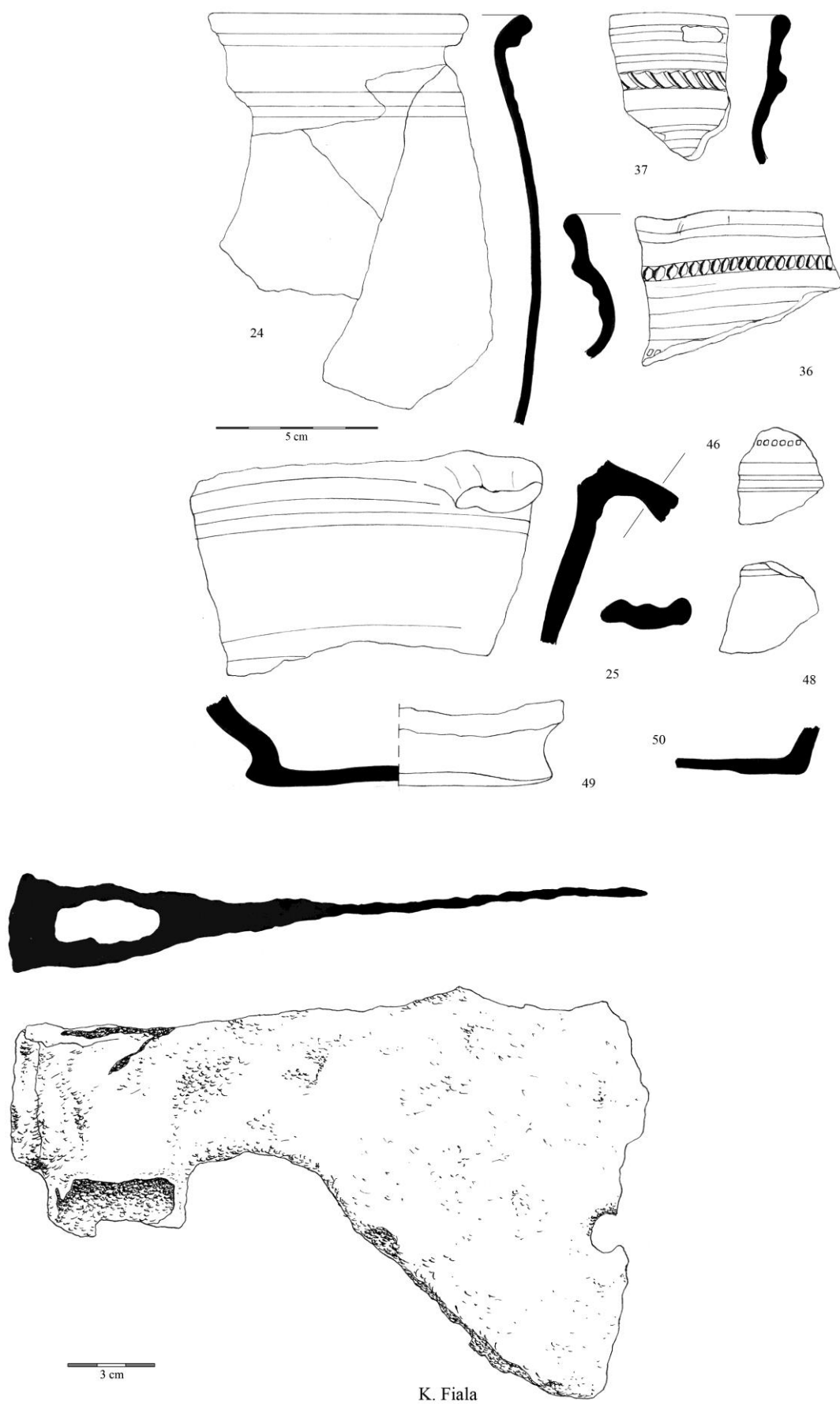

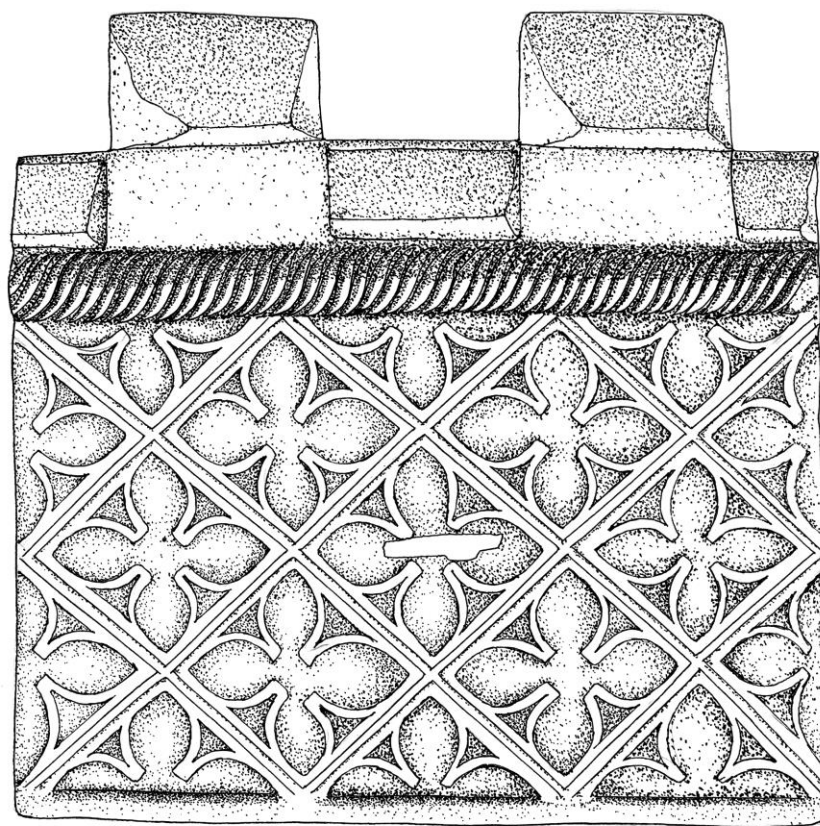
3 cm

56

K. Fiala

Obr. 34

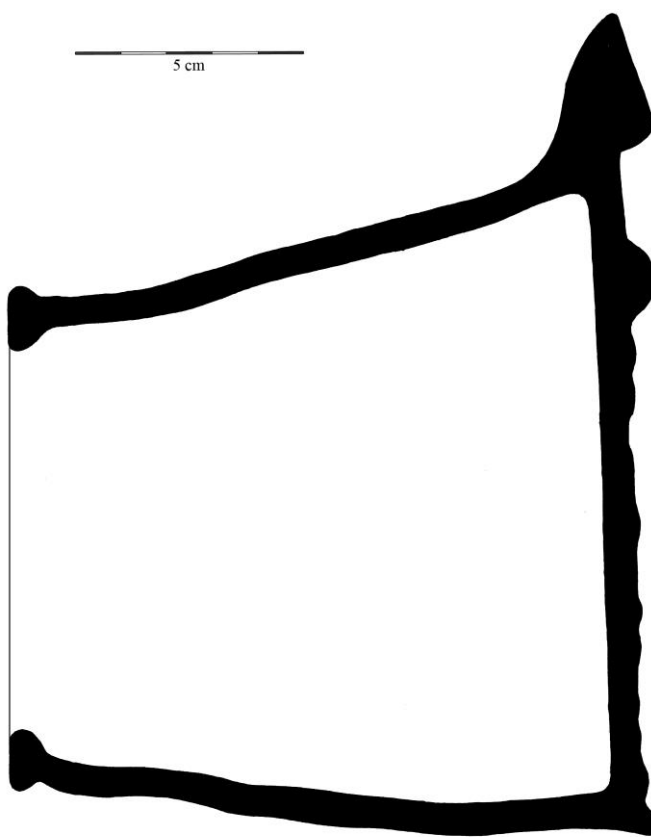

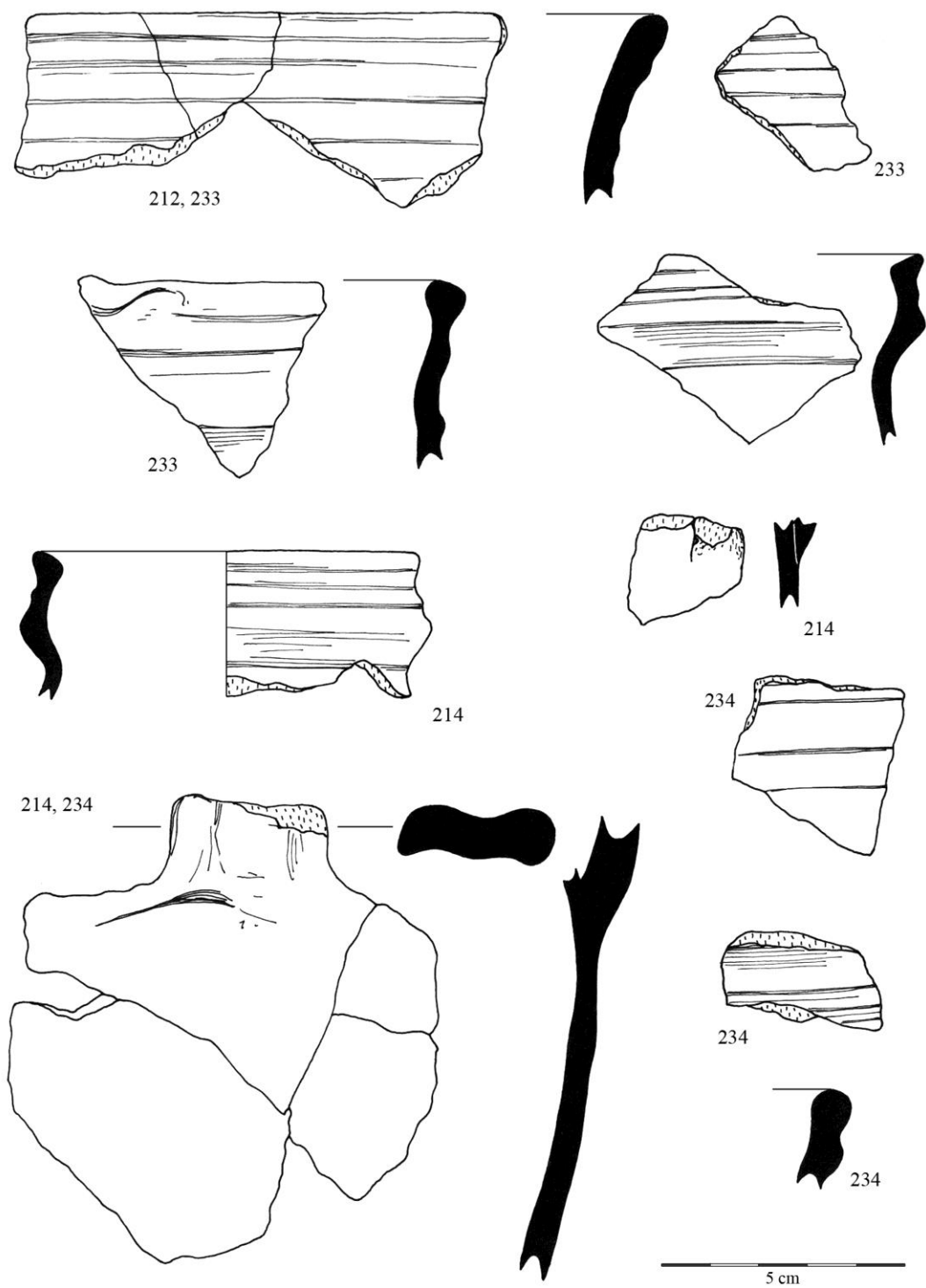
112

5 cm

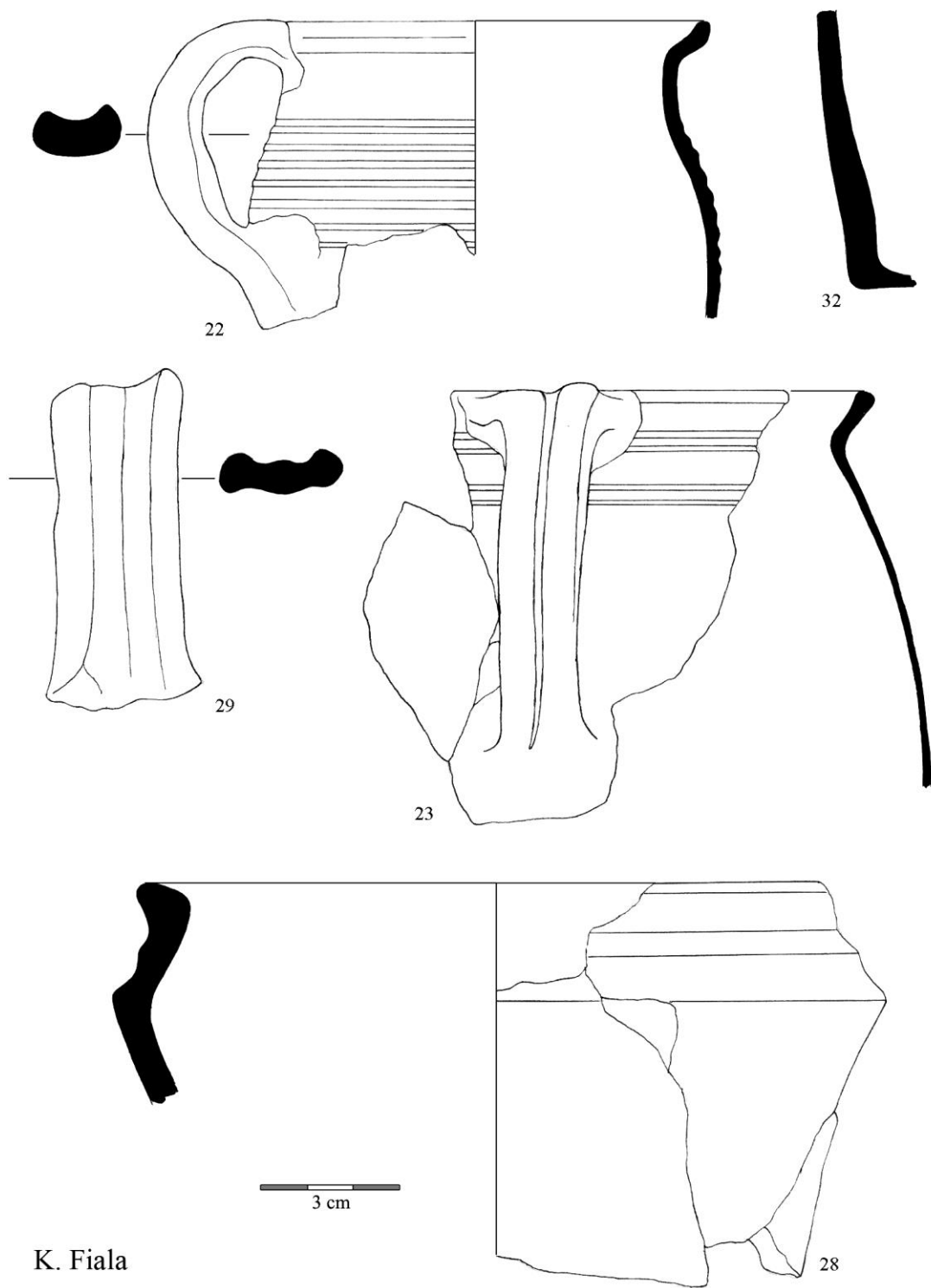
5 cm

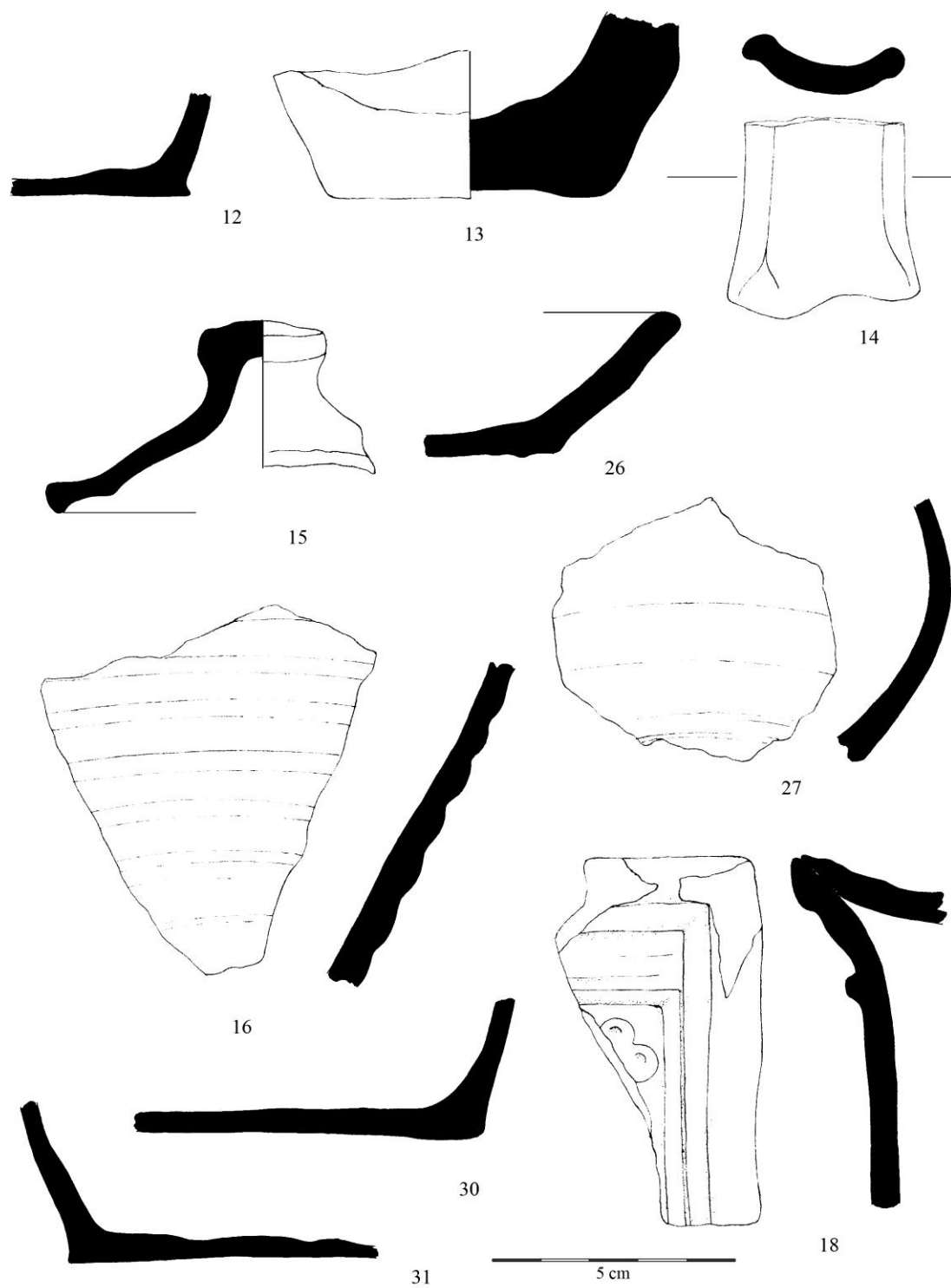
Obr. 36

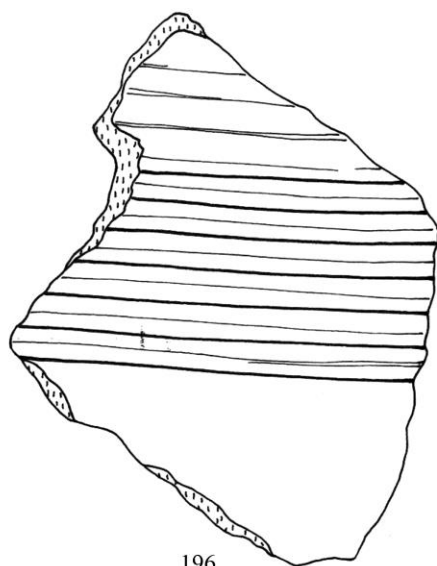
Obr. 37

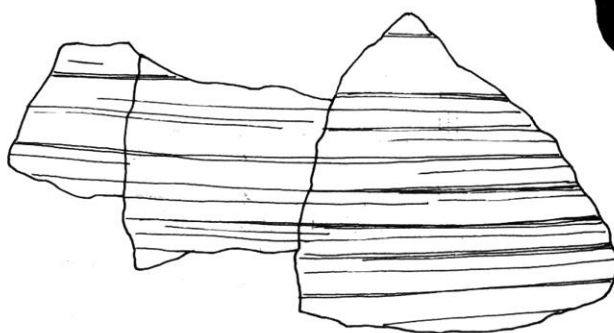
Obr. 38

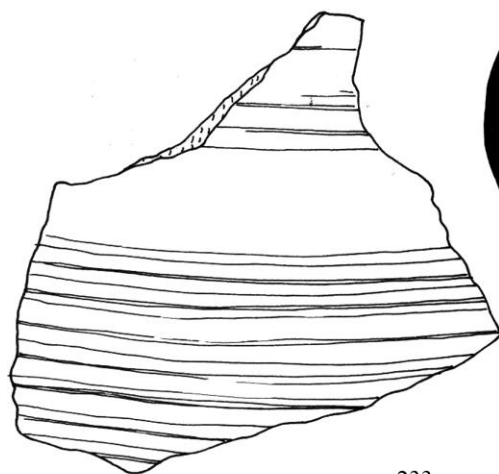
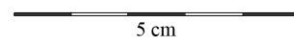
Obr. 39

196

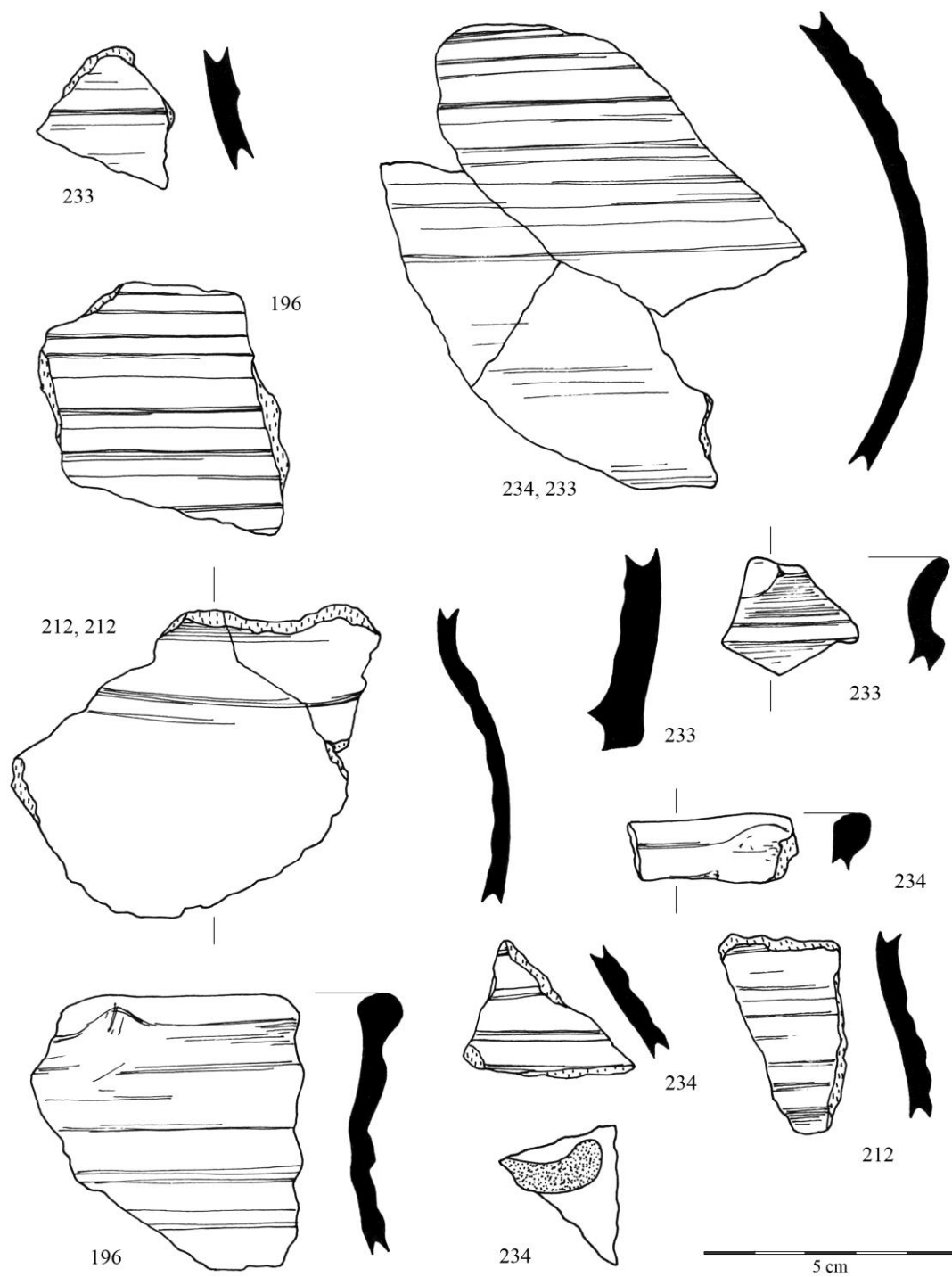
212, 234

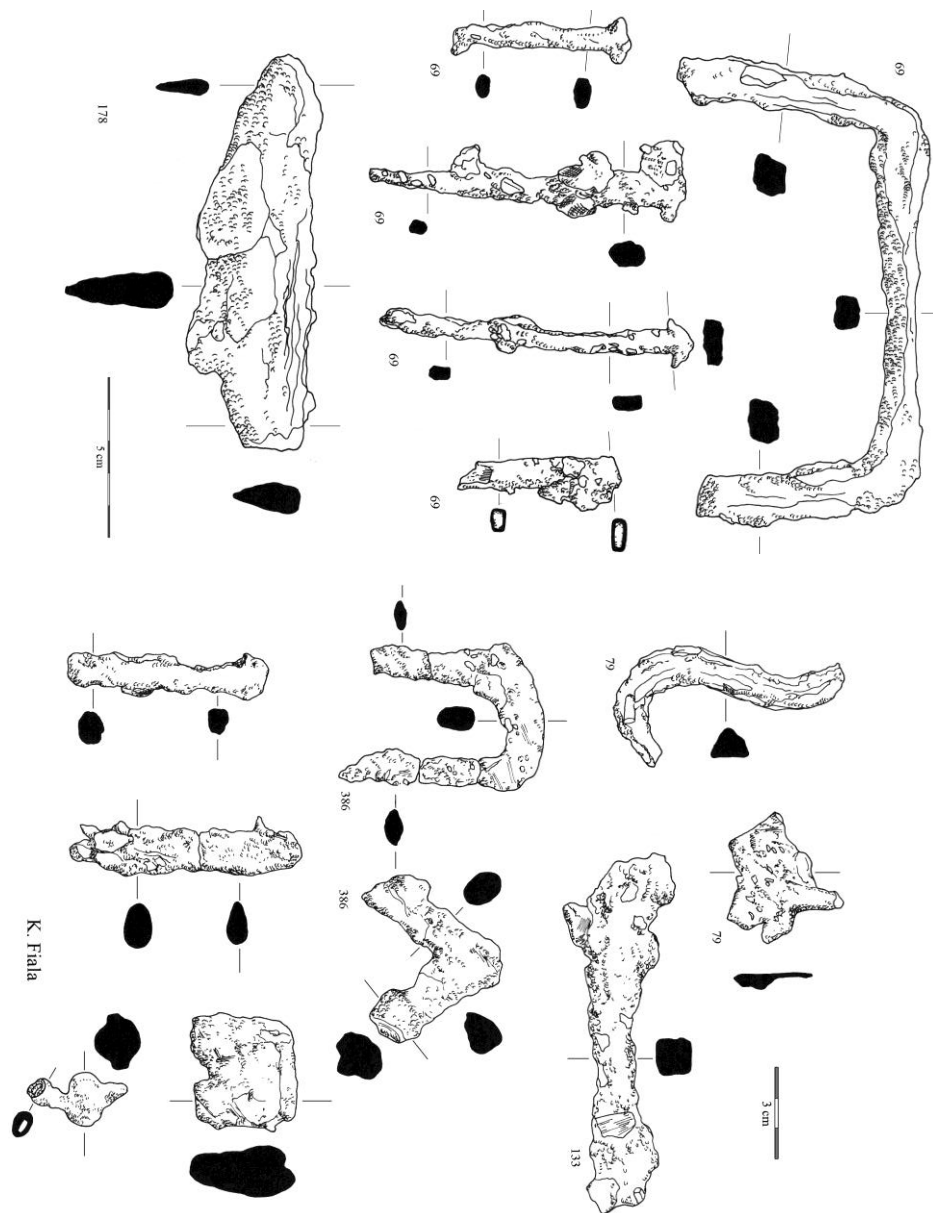
233

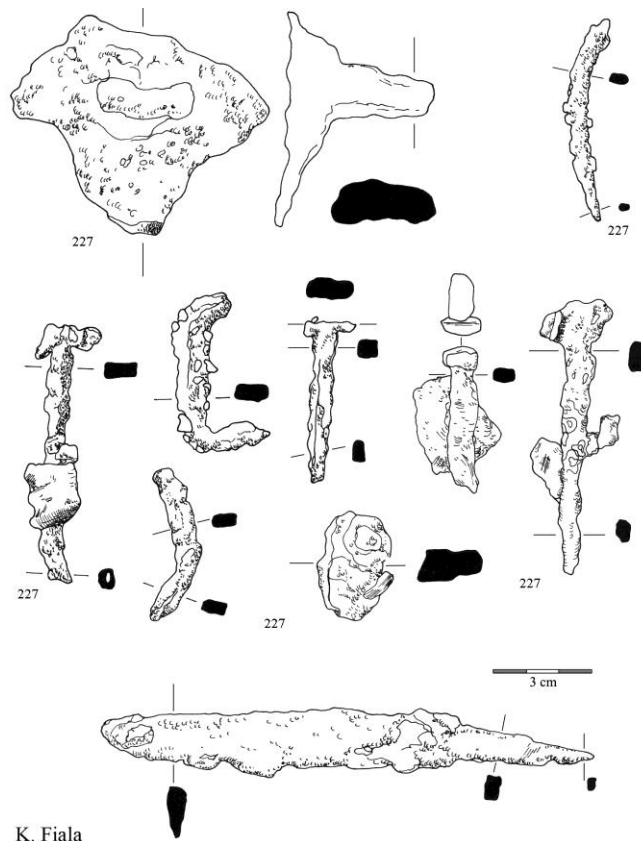
212

Obr. 41

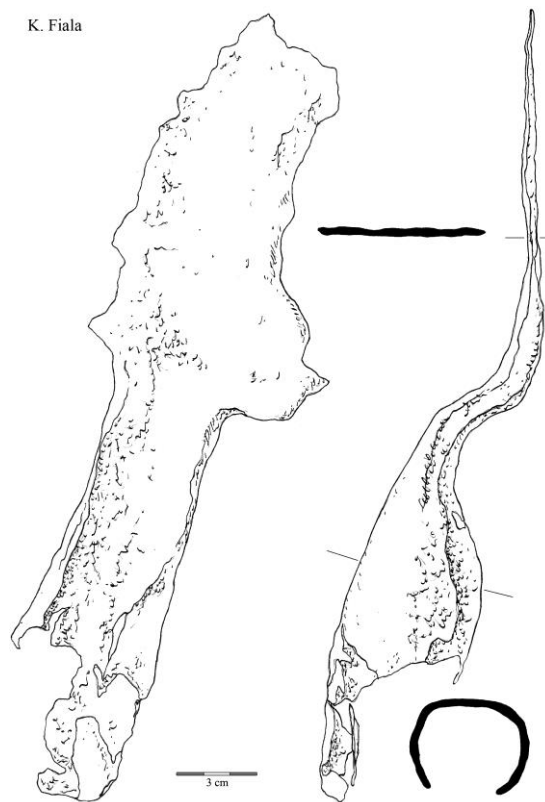

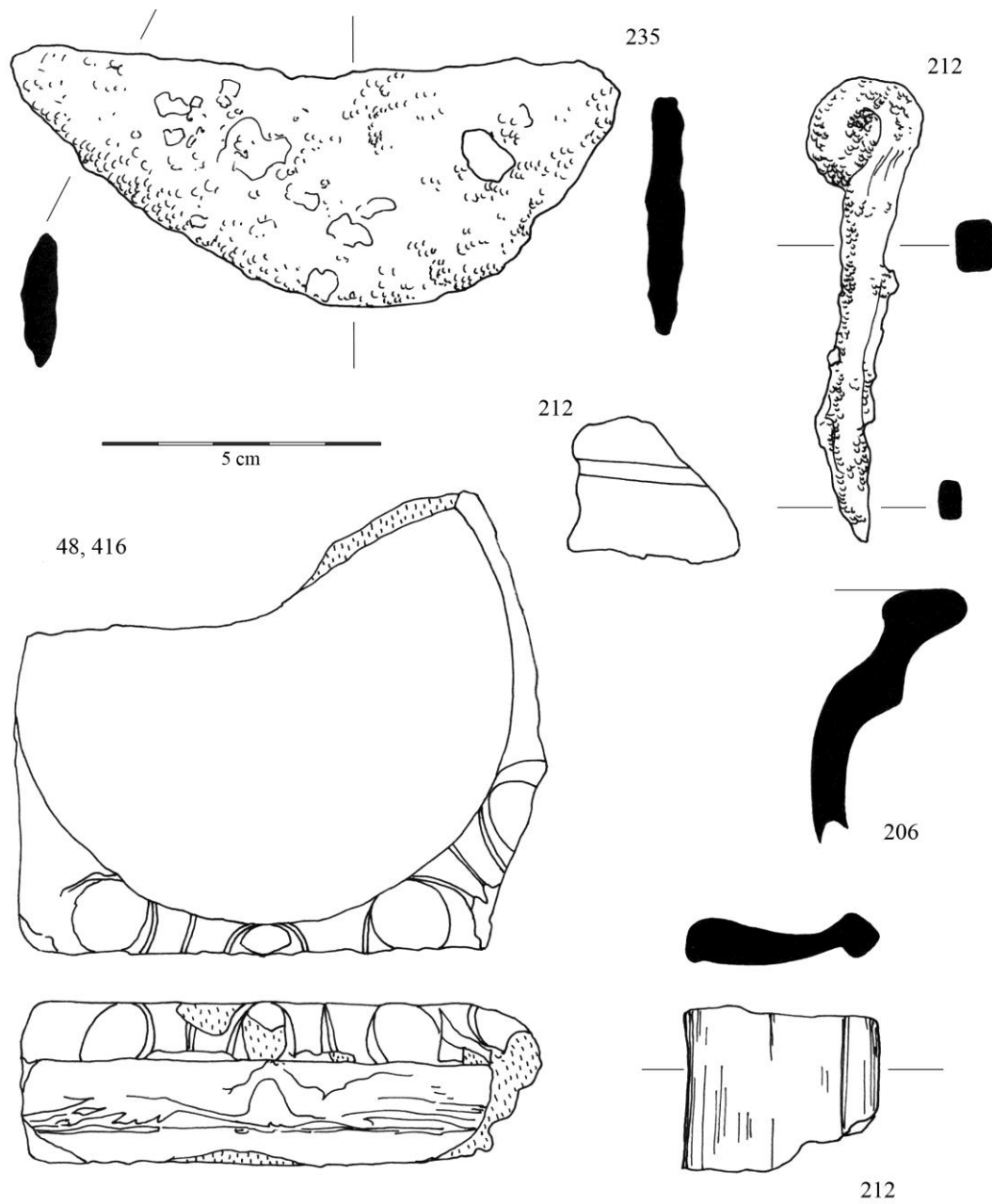
Obr. 42

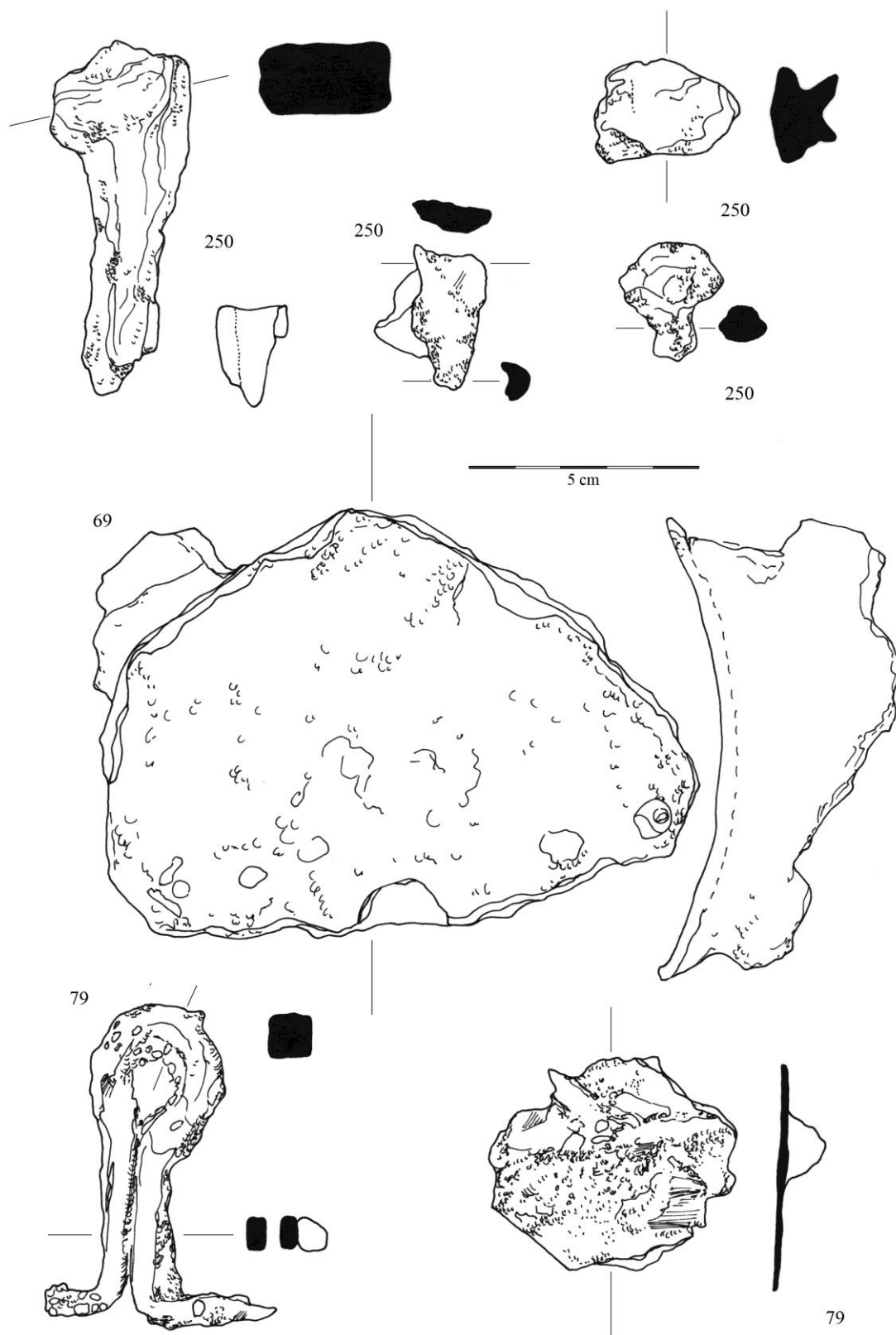
K. Fiala

K. Fiala

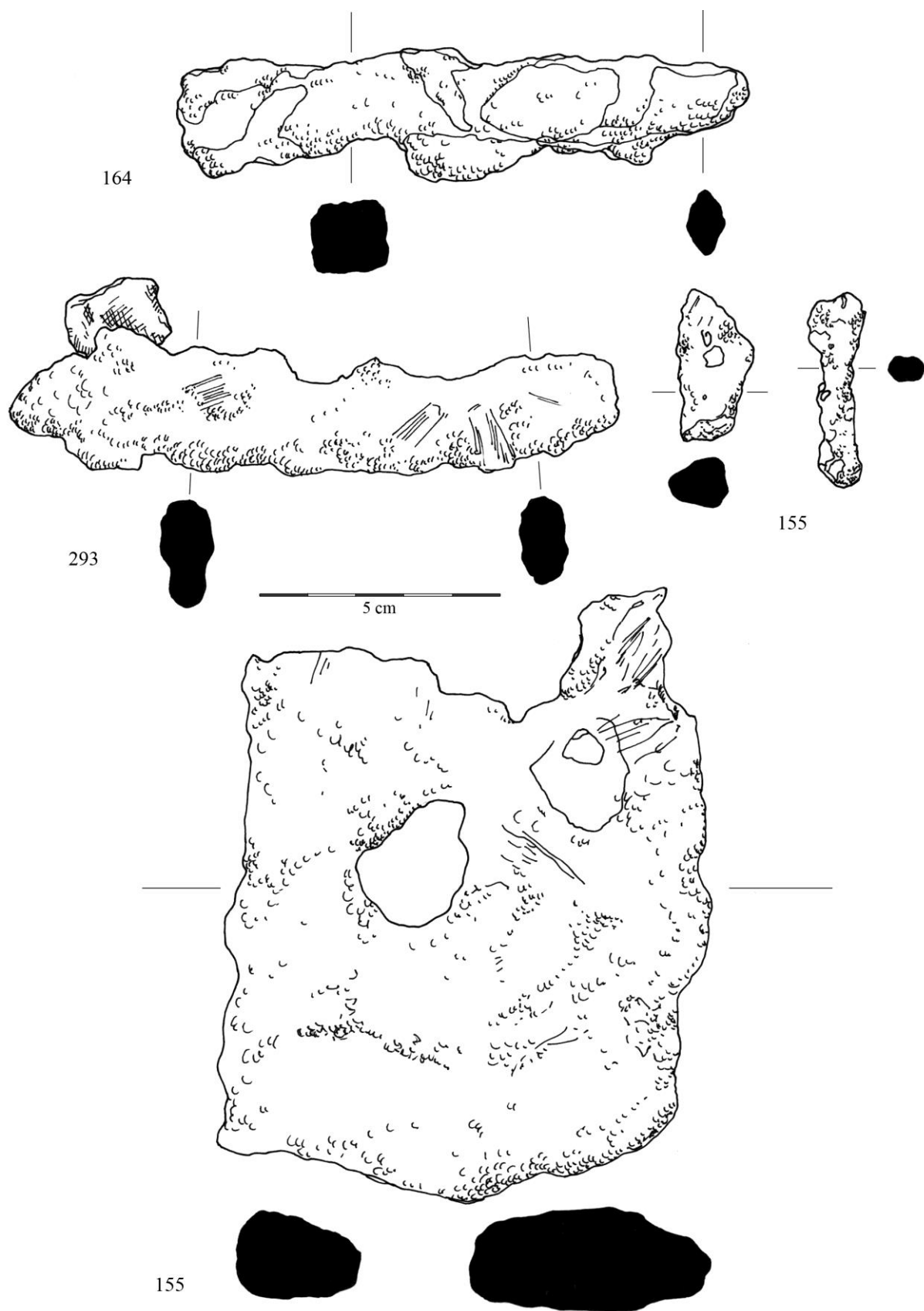

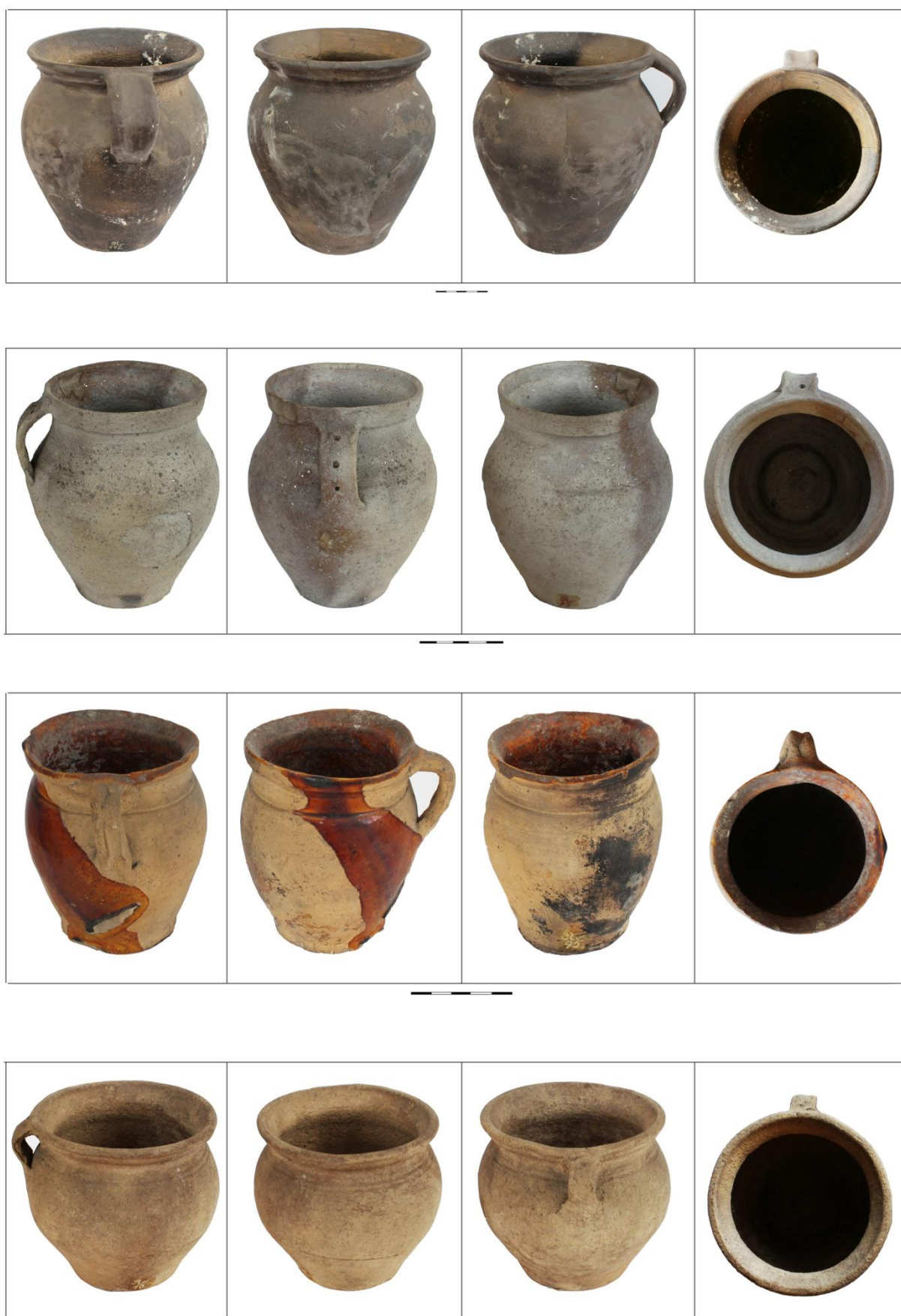
Obr. 44

Obr. 45

Keramika z výzkumu K. Fialy, 1924, sonda VI a VII

Obr. 47

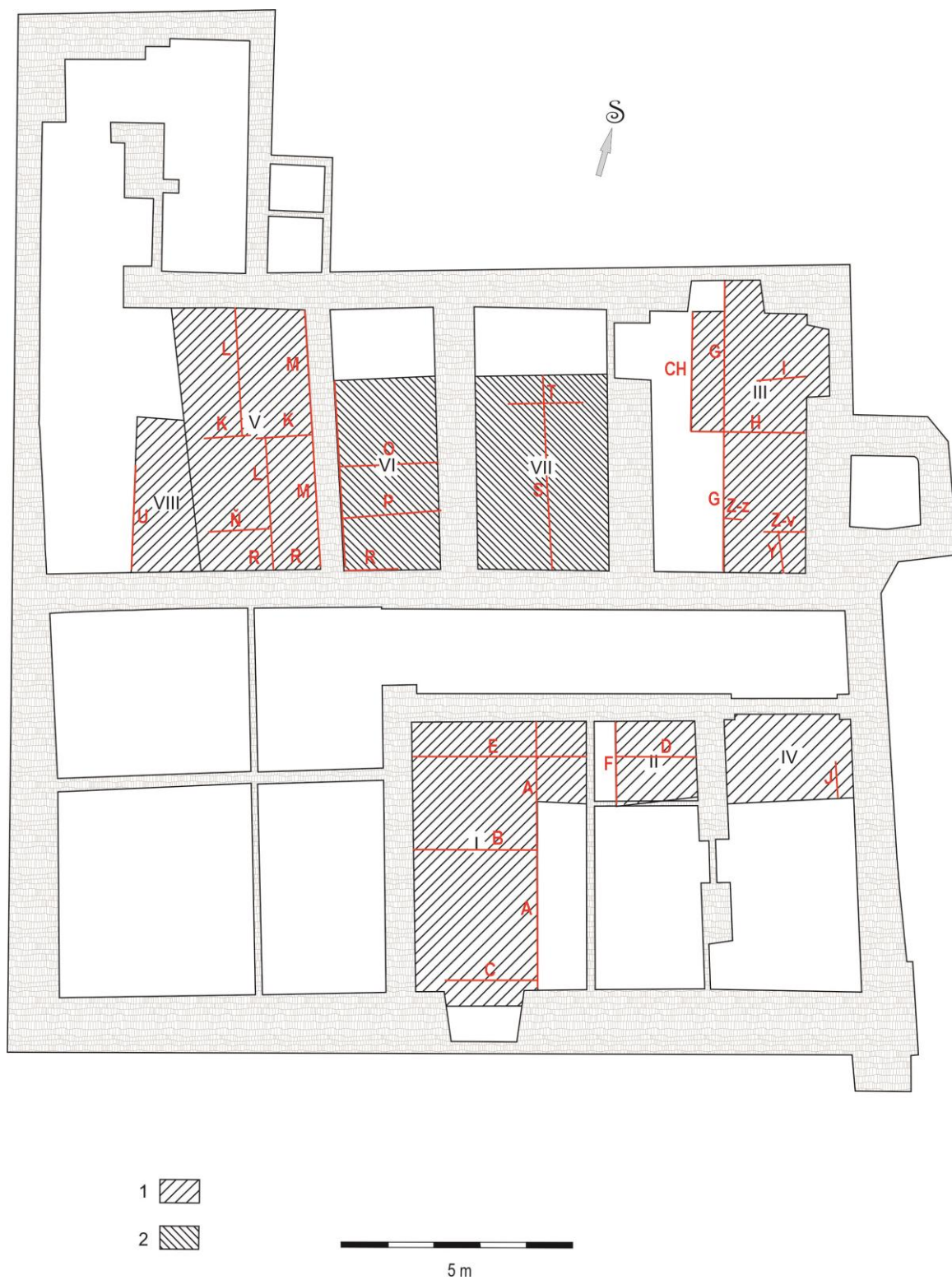
Keramika z výzkumu K. Fialy, 1924, sonda VI a VII

Obr. 48

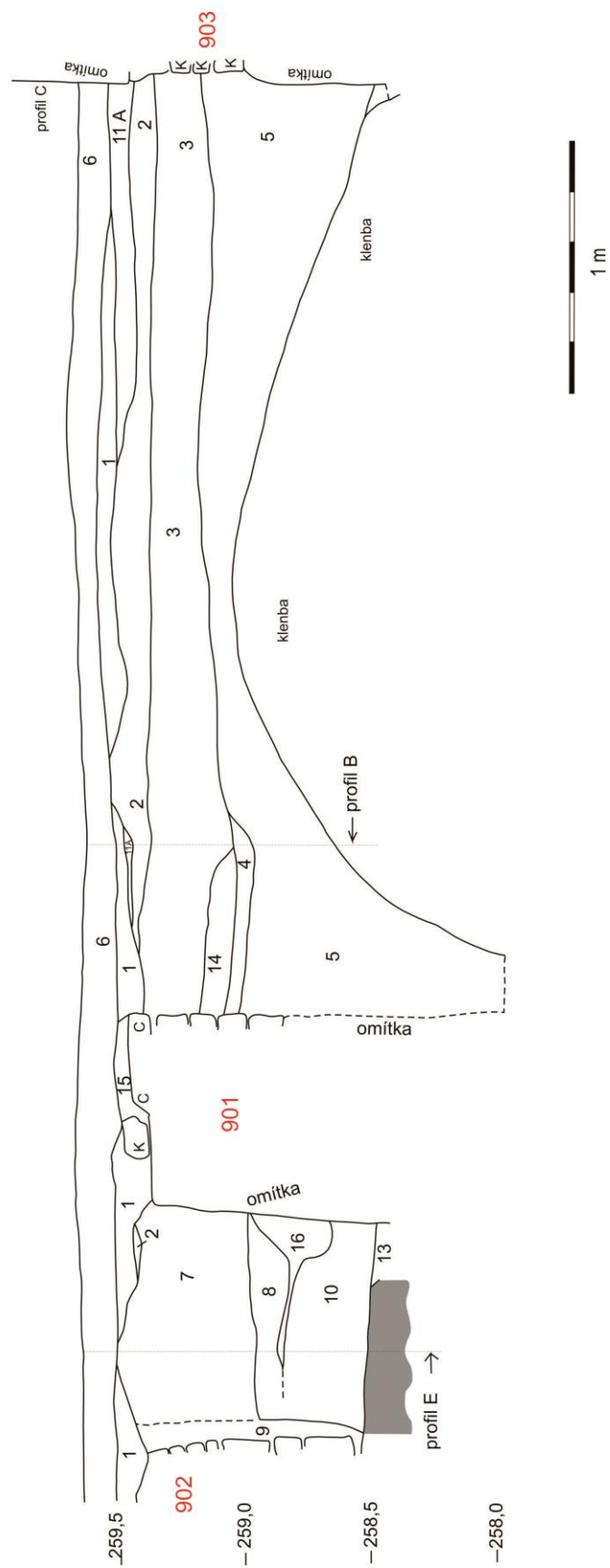
8.3. Plánová dokumentace výzkumu

Plánovou dokumentaci na podkladě terénních záznamů zpracovala Lucie Žegklitzová.

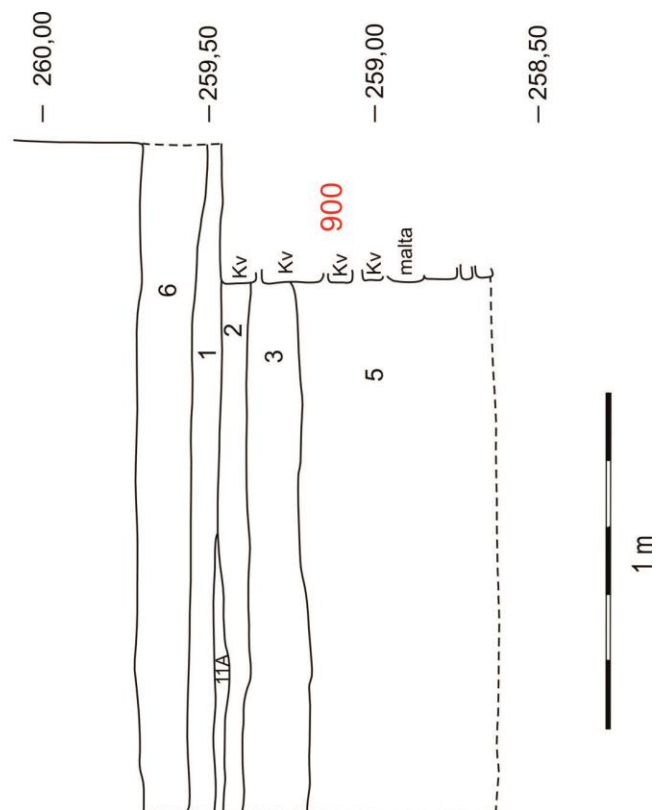

Plán 1

Sonda I
profil A - východní řez

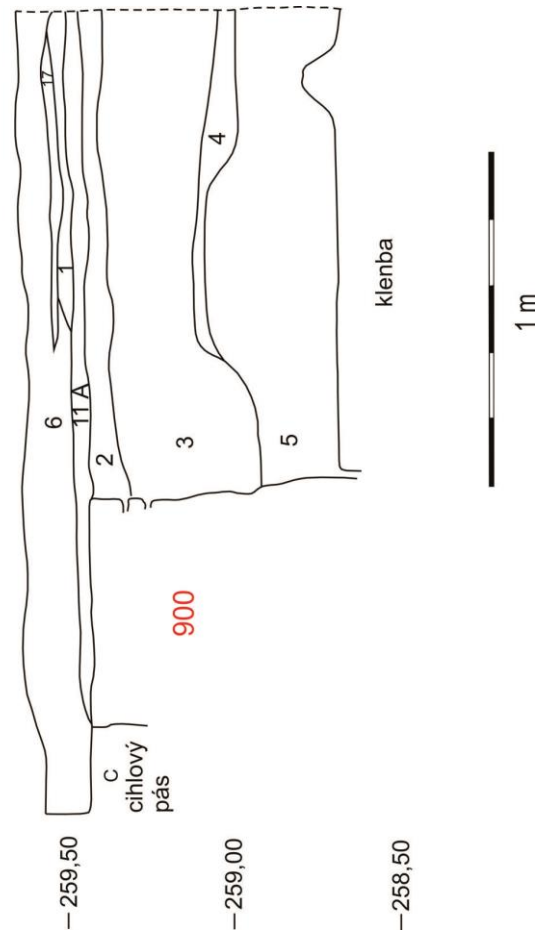

Sonda I
profil C - jižní řez

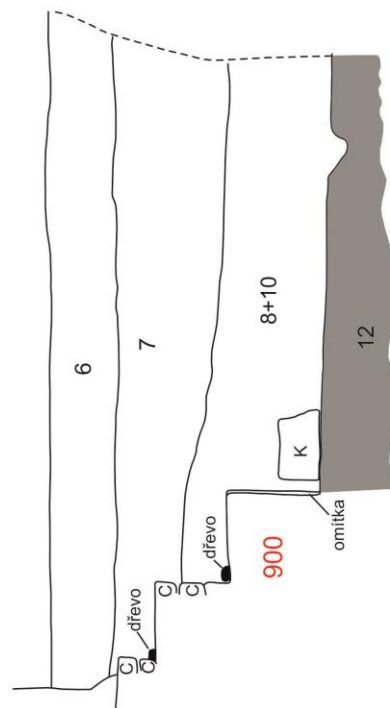
Plán 4

Sonda I
profil B - severní řez

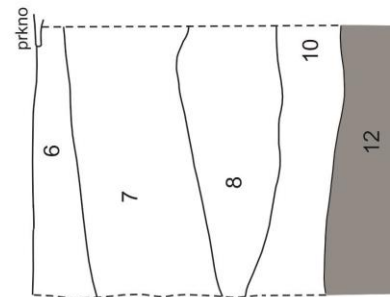

Plán 3

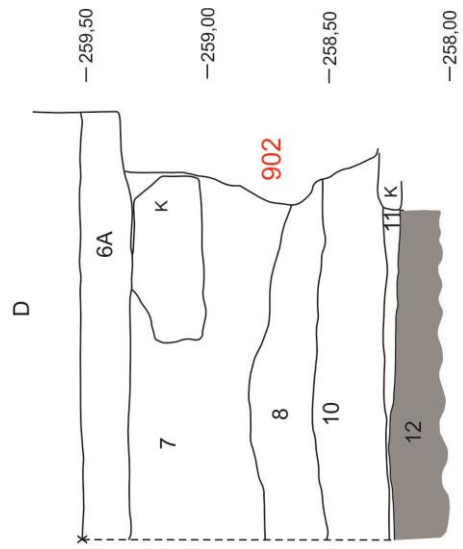
Sonda I
profil E - severní řez

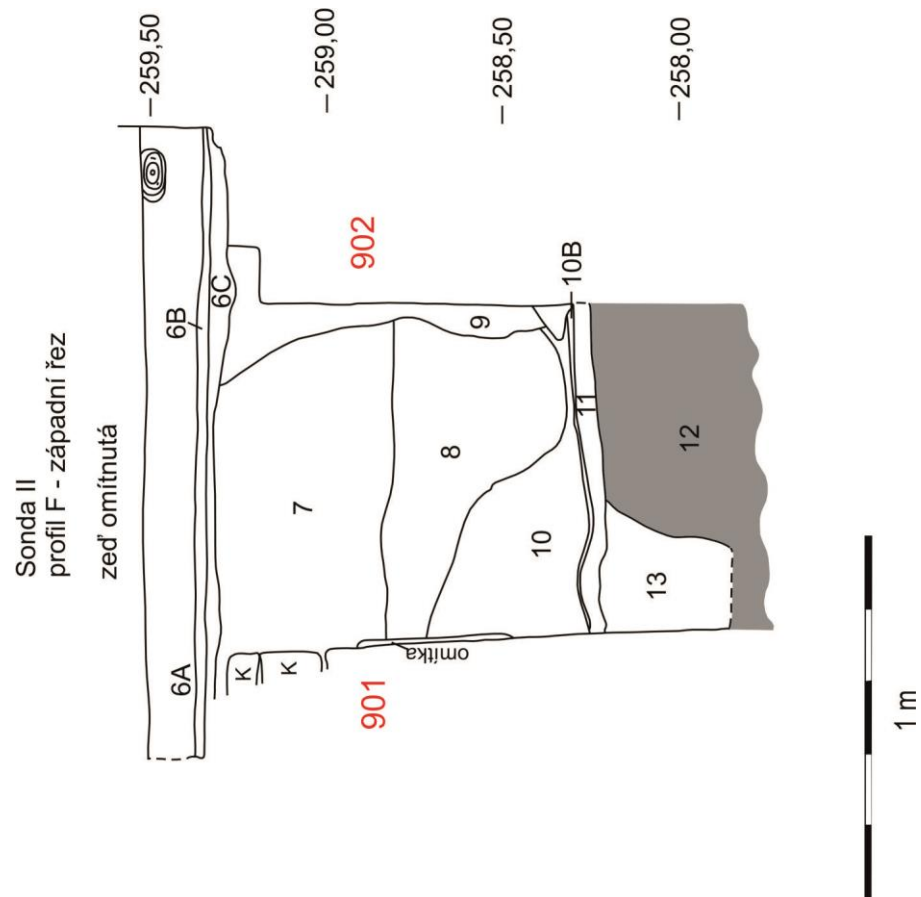

Sonda I
profil E - severní řez

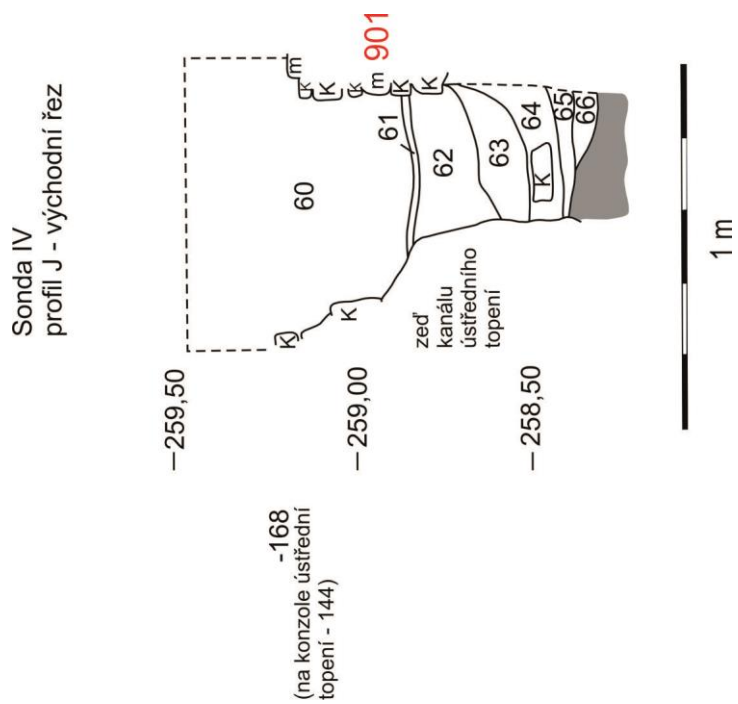

Sonda II
profil D - severní řez

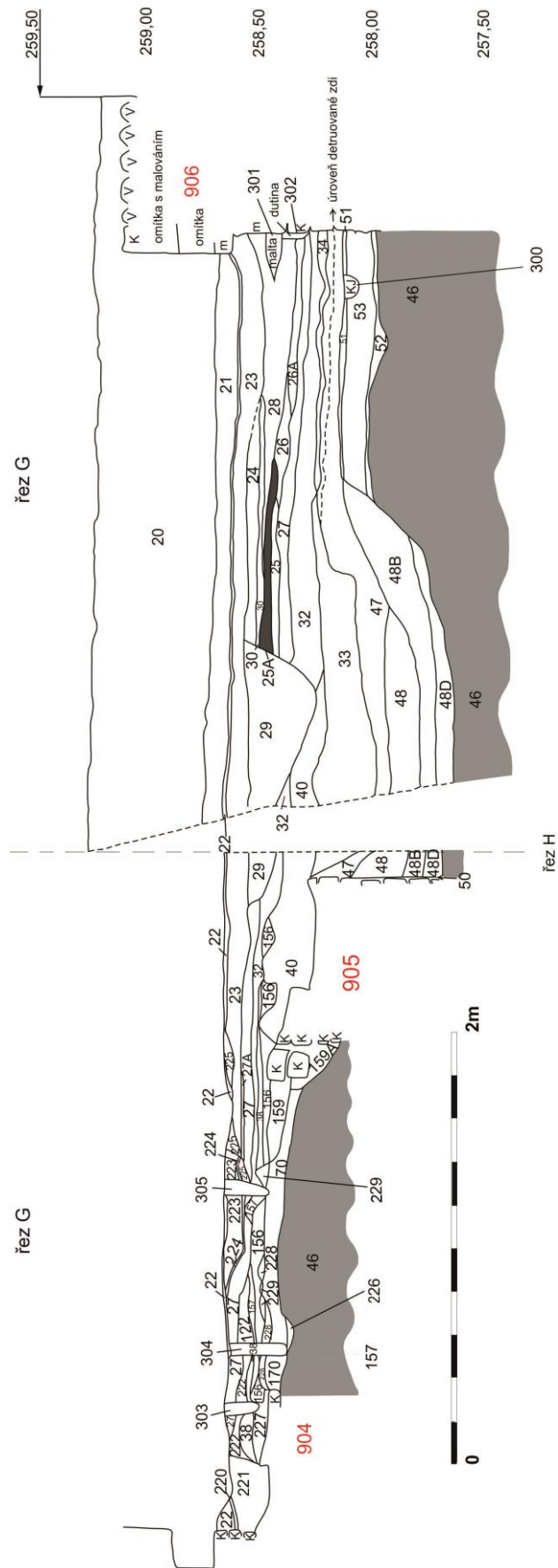

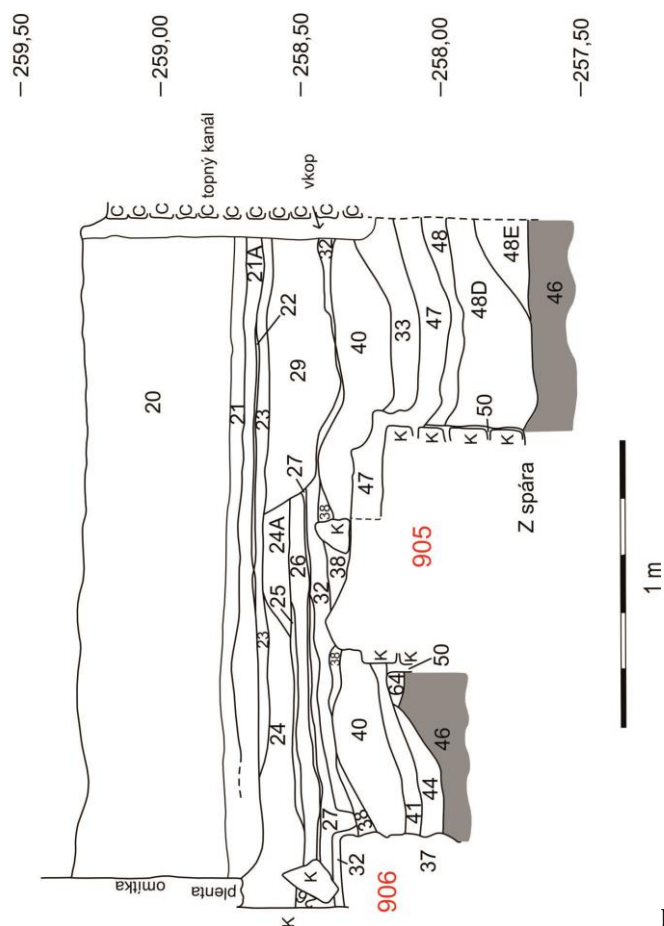
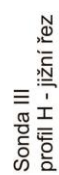
Plán 6

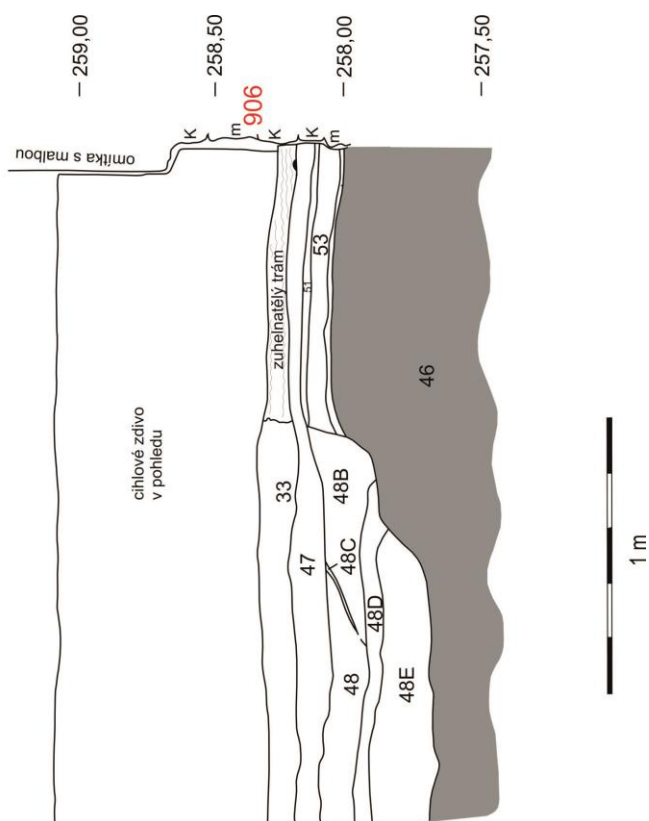
Plán 7

Plán 8

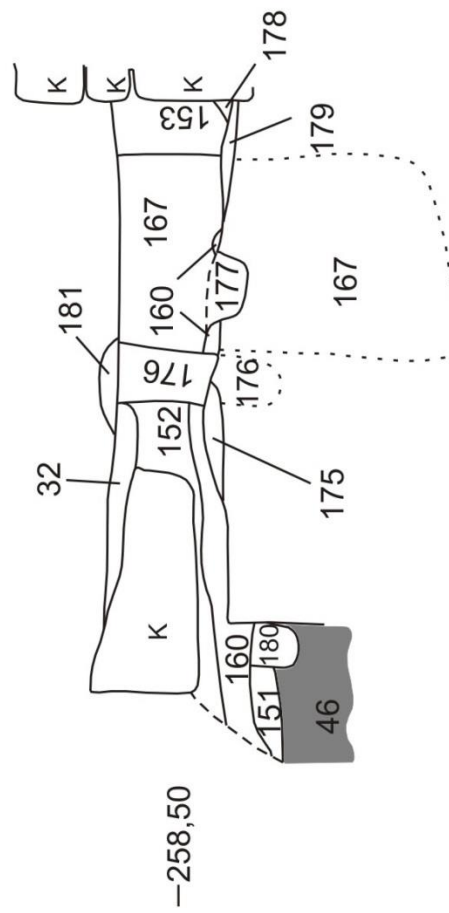

Plán 9

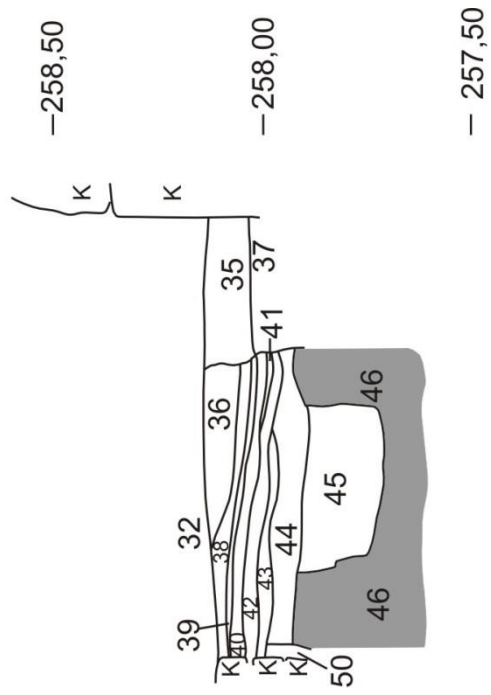
Plán 10

sonda III
profil Y - západní řez

Plán 12

Sonda III
profil I - severní řez

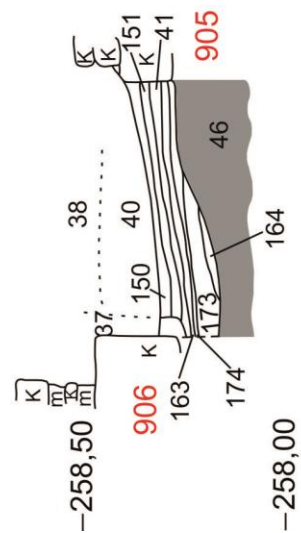

Plán 11

Sonda III
profil Z - jižní řez

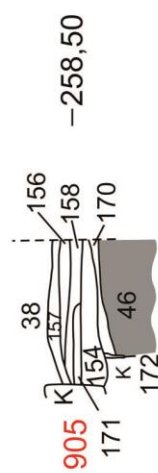
259,00

profil Z - východní část

–259,00

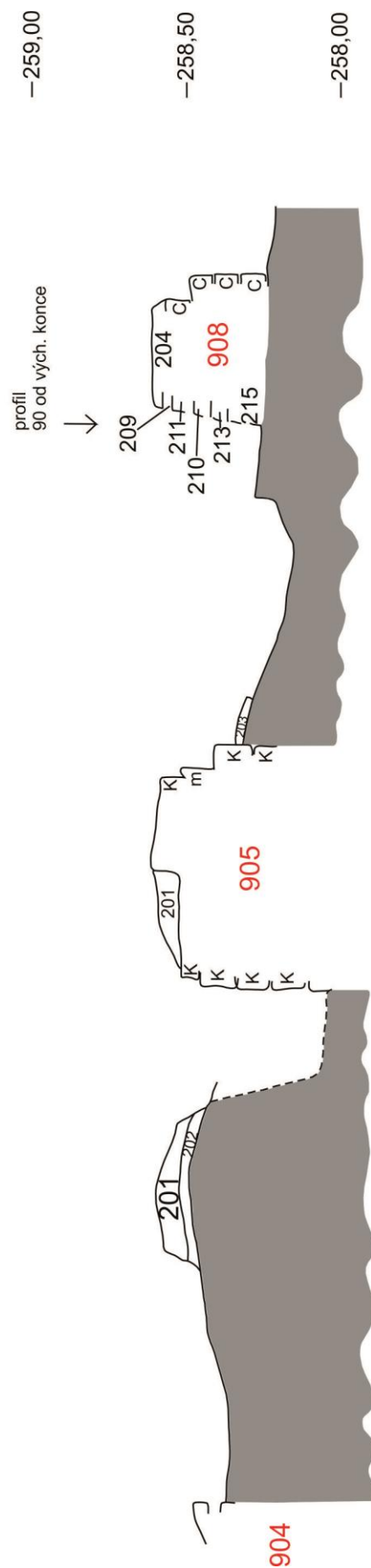
profil Z - západní část

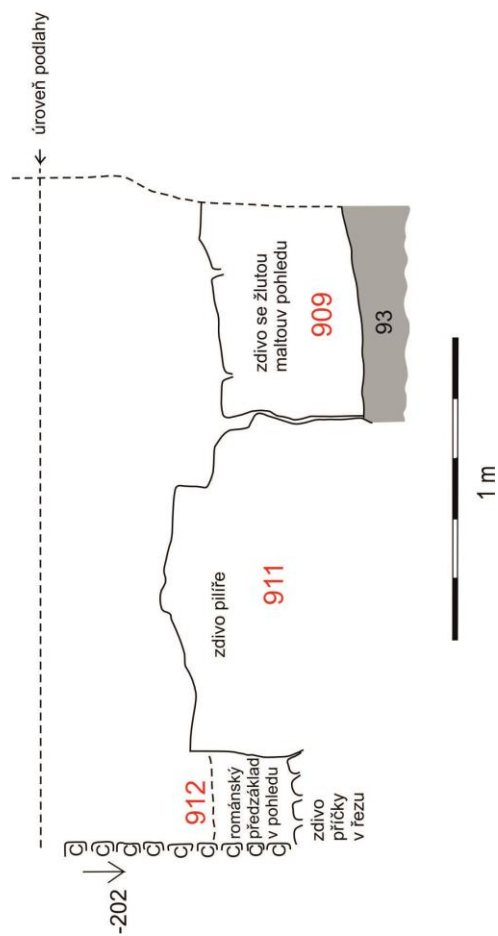
–258,50

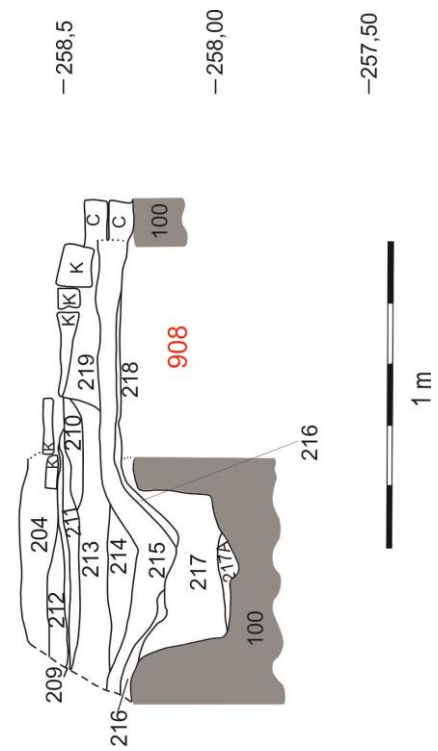
sonda VII
profil S - západní řez

Sonda VI
profil O - jižní řez

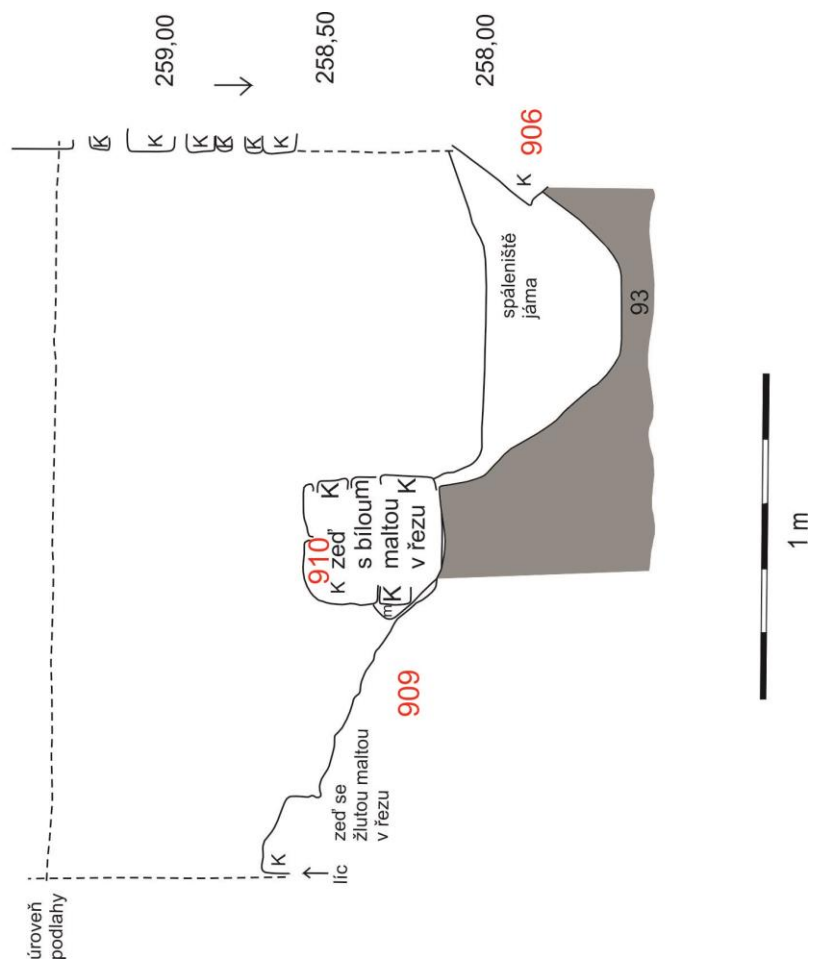
sonda VII
profil T - severní řez

Plán 15

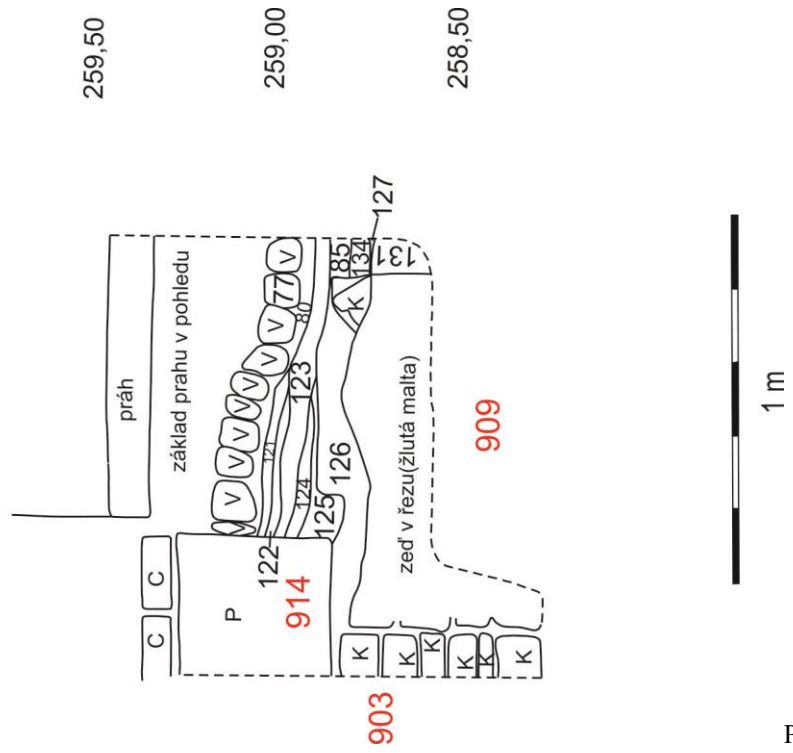
Plán 16

Sonda VI
profil P - severní řez

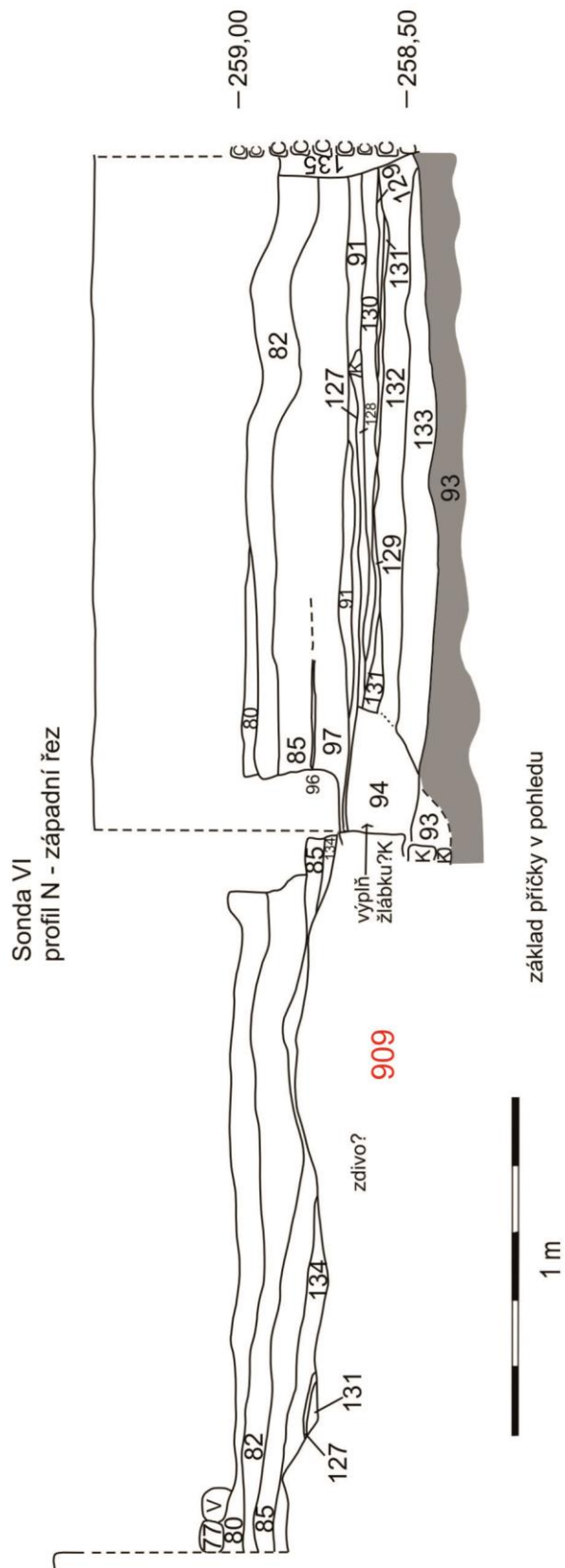

Plán 18

Sonda VI
profil R - jižní řez

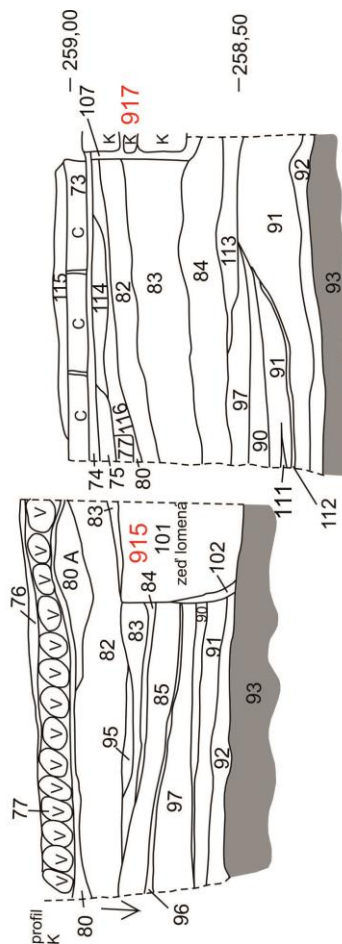
Plán 17

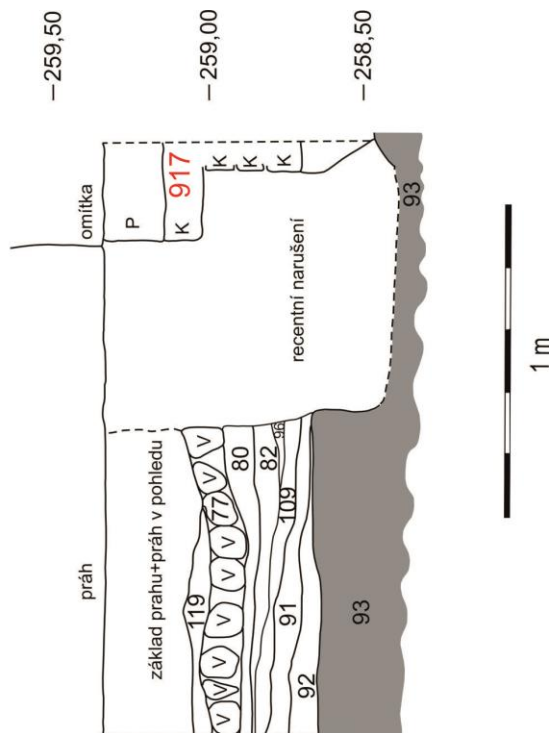
Sonda V
profil K - jižní řez

— 259,50

profil K (západní část)

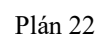

Sonda V
profil R - jižní řez

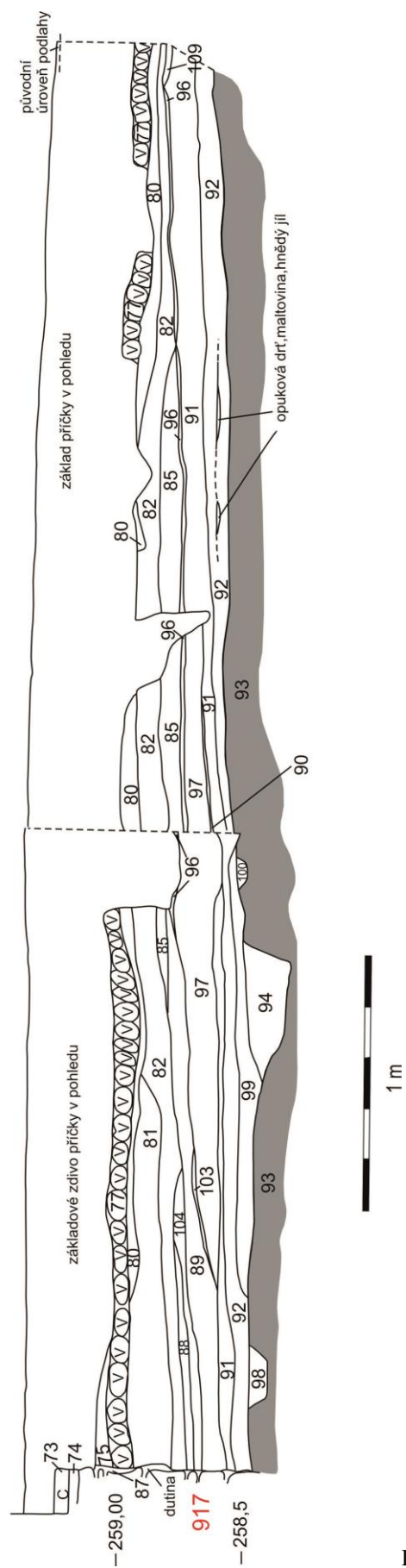

Plán 20

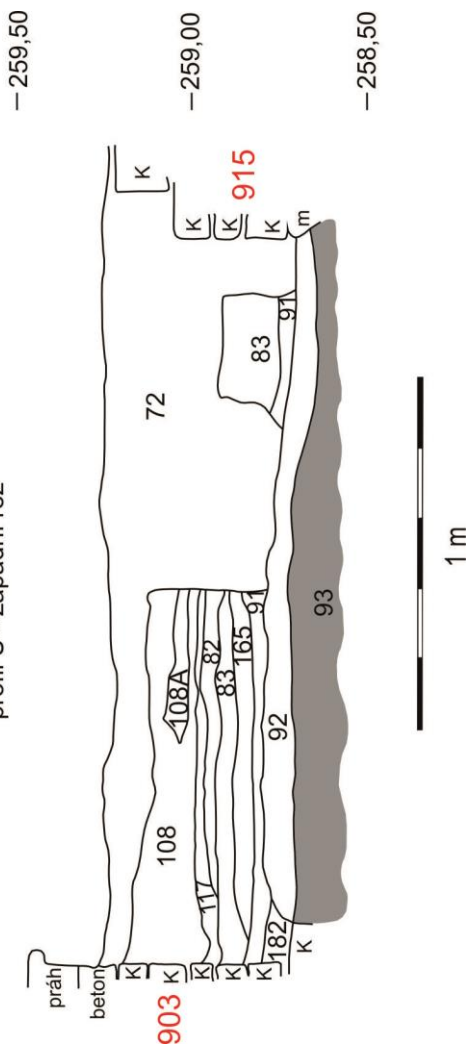
Plán 21

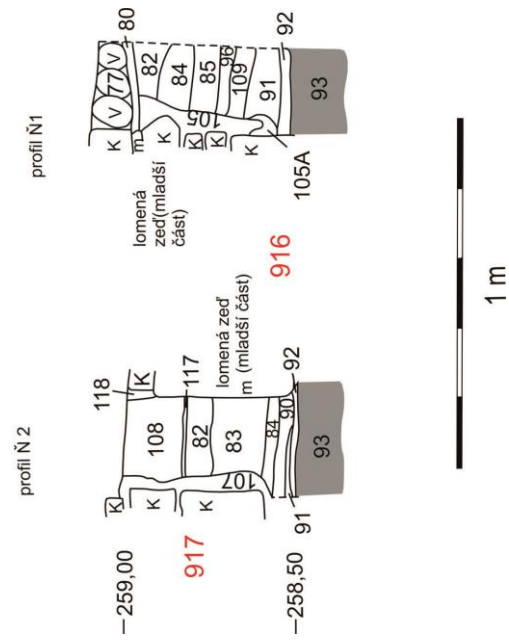
Sonda V
profil M - východní řez

Sonda VIII
profil U - západní řez

Sonda V
profil N - severní řez

8.4. Vybraná fotodokumentace

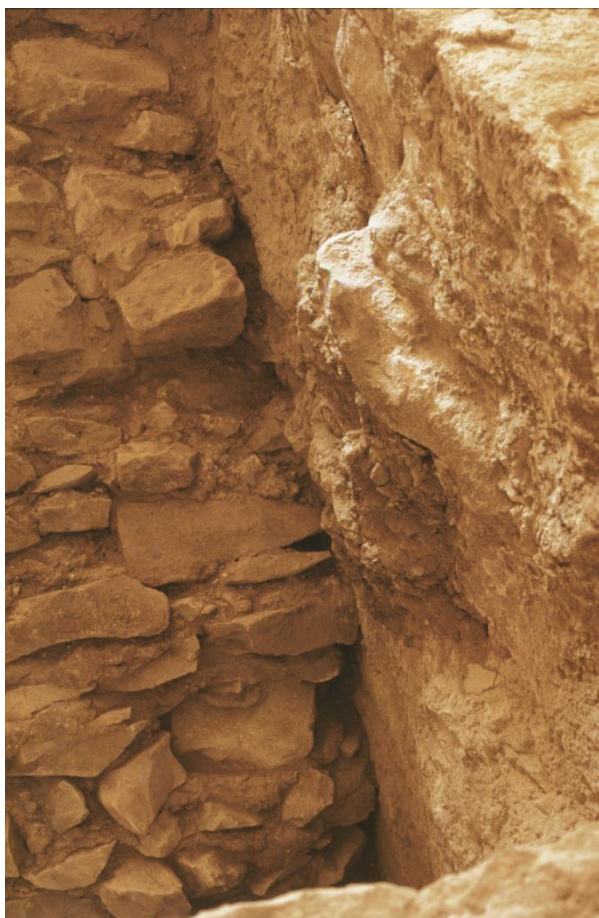

Foto 1. Sonda I, profil A, klenba, pohled od jihu.

Foto 2. Sonda I, profil B, opus spicatum, pohled od jihu.

Foto 3. Sonda I, profil E, schodiště, pohled od jihu.

Foto 4. Sonda I, schodiště, detail dřeva, pohled od východu.

Foto 5. Sonda I,
schodiště u řezu E,
pohled od výcodu.

Foto 6. Sonda II, profil D 2, pohled od jihu.

Foto 7. Sonda II, dno.

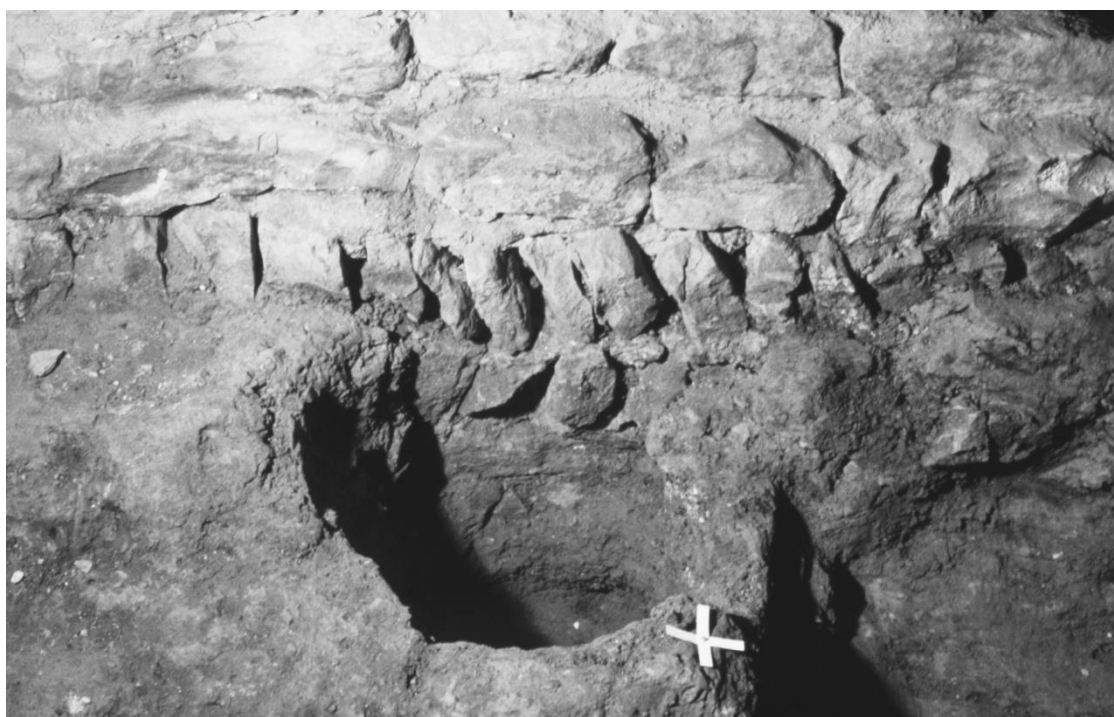

Foto 8. Sonda II, profil D, pohled od jihu.

Foto 9. Sonda II, profil F,
pohled od východu.

Foto 10. Sonda III, opus spicatum, detail.

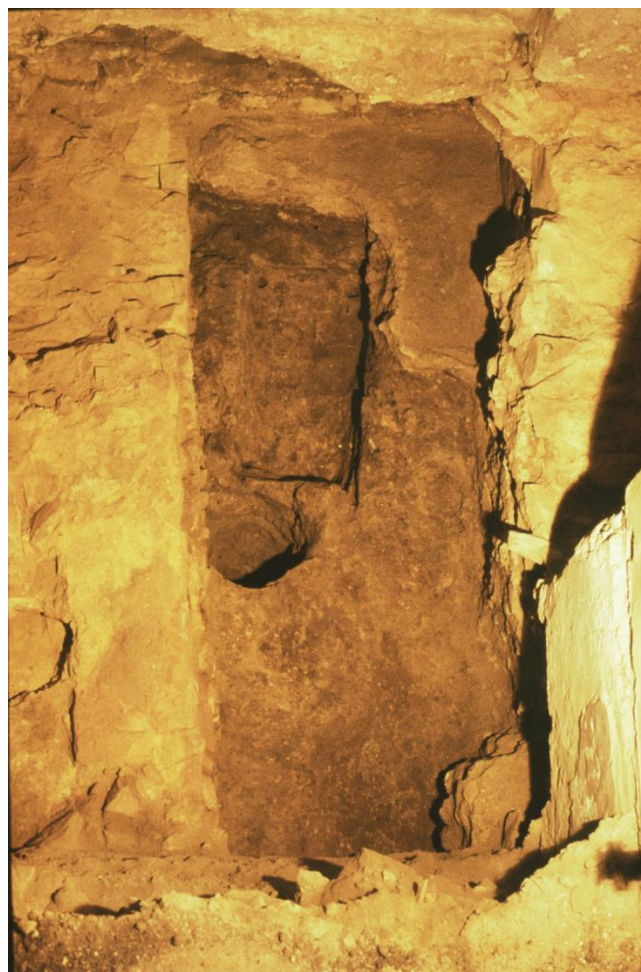

Foto 11. Sonda III, obj. 1- otvor na dřevěnou schránu,
pohled od jihu.

Foto 12. Sonda VII, profil T, detail pece.

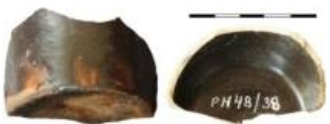

ko nt	č. sčít.	lokalizace	datování	keramika	popis	vyobrazení
----------	-------------	------------	----------	----------	-------	------------

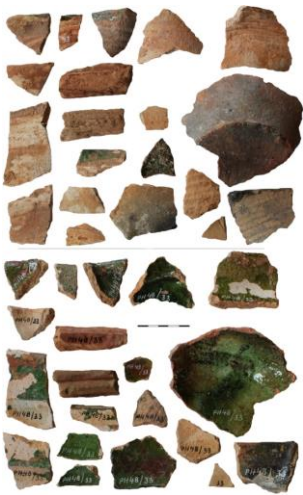

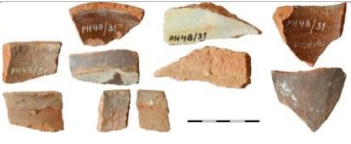

Foto 13. Sonda VII, zeď 905, opus spicatum, pohled od jihu.

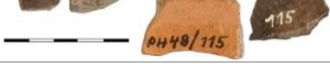

Foto 14. Sonda VIII, podlaha.

				negl az.	gla z.	kach le	ostatní		
1	1	SI, SII, SIV	13. stol.	1	1			starší příměs	
1	29	SI, SII, SIV	14.-16. stol.	1				1 zl. oxidačně pálená Ke, 1 zl. vnitřně glazovaná Ke	
3	2	SI, SII, SIV	14.-16. stol., 12.-13. stol.	5				4 zl. oxidační ke (2 ks okraj misky), 1 zl. příměs 12.-13. stol.	
3	19	SI, SII, SIV	15./16. stol., 14.-16. stol (VS), 16. st., 10.-12. stol.	18	2		zl. cihly	16 zl. šedá redukční Ke, 1 zl. oxidační Ke, 2 zl. vnitřně glazovaná Ke, 1 zl. kalichovitý okraj	
3	35	SI, SII, SIV	15.-16. stol., VS	6	5	1		4 zl. oxidační Ke (1 zl. dno), 1 zl. šedá redukční Ke, 5 zl. vnitřně glazovaná Ke, 1 zl. jemná stolní Ke 15.-16. st., zeleně glaz. zl. čelní vyhrívací stěny	
3	38	SI, SII, SIV	16. stol., NOV		1	1		1 zl. glaz. rámu kachle, 1 zl. oboustranně glazované dno mladší nádoby	
3	65	SI, SII, SIV	15. - 16. stol. VS	2				1 zl. jemná stolní Ke, 1 zl. VS	
3	36	SI, SII, SIV	14.-16. stol., 16. stol., 16./17. stol	1	20		1 zl. přejz, 1 ks přepálená omítka, 2 zl. architekt. článku z jemné opuky	1 zl. oxidační Ke (dno), 20 zl. jednostranně glazovaná Ke-hrnek s uchem+ menší	
4	27	SI, SII, SIV				3		3 zl. kachle s pravoúhlým ústím	

4	33	SI, SII, SIV	15. - 16. stol.	1		23		20 zl. zel glazované kachle s pravouhlým ústím, 1 zl. okraj komorového kachle, 2 zl. kachle s Mz, 1 zl. oxidační jemná Ke	
4	34	SI, SII, SIV	14.-16. stol, 15./16. stol.	6	2	42		2 zl. profilované kachle s vypálenou Mz, 33 zl. kachle s pravouhlým ústím, 2 zl. zel. glazovaný miskovitý kachel, 4 zl. zelený komorový kachel s nejasným motivem, 1x okraj komorového kachle, 3 zl jemná stolní Ke, 2 zl. redukční jemná Ke, 1 zl. oboustranně glaz. okraj menší nádobky, 1 zl. redukční Ke-okraj pokličky, přepálená Ke úchytky/akroterium?	
5	6	SI, SII, SIV	15.-16.stol.	10	2			10 zl. redukční Ke (1 zl. okraj nádoby s uchem), 2 zl. Ke vnitřně glaz.	
5	7	SI, SII, SIV	13.stol, 14.-16. stol., 15./16. stol.	4				1 zl. starší příměs Ke s bílým přetahováním, 1 zl. oxidační Ke, 2 zl. redukční Ke	
5	20	SI, SII, SIV	14.-15. stol., 15./16. stol, 16. stol.	3	1	1		1 zl. oxidační Ke-zl. větší nádoby, 2 zl. redukční Ke, 1 zl. vnitřně glaz.Ke, neglazovaný zl. kachle s pravouhlým ústím	
5	66	SI, SII, SIV	14./15. stol.	1				1 zl. starší příměs oxidační Ke	
5	73	SI, SII, SIV	14./15.stol .	1				1 zl. starší příměs oxidační Ke	
6	31	SI, SII, SIV	15./16.stol , 15.-17.stol., 18./19.stol		2	3		2 přepálený okrajový zl. komory kachle, 2 zl.vnitřně glaz. Ke, 1 zl. bíle glaz kachle	

									
6	52	SI, SII, SIV	12./13.stol., 16.stol., 18./19.stol (NOV)					2 zl. příměs starší Ke, 1x zl. rámového kachle, 1 zl. zeleně glaz. kachel s pravouhlým ústím	
7	10	SI, SII, SIV		2		3		2 zl. příměs starší Ke, 1 zl. rámového kachle, 1 zl. zeleně glaz. kachel s pravouhlým ústím	
7	11	SI, SII, SIV	14.-16.stol	58	13	16		16 zl. redukční Ke (1 zl. nádoba s uchem, 1 zl. okraj velké hrncovité nádoby zdobené radélkem), 41 zl. oxidační Ke (min 5 nádob- 1 s uchem, zbytek hrncovité), 13 zl. vnitřně glaz. Ke (1 nádoba s uchem), 10 zl. kachle s pravouhlým ústím, 1 zl. komorový kachel, 5 zl. přepálené zeleně glaz. komorové kachle s medailonovým zhloubením	
7	12	SI, SII, SIV	14.-16. stol	23		6		5 zl. přepálené redukční Ke (min. 1 nádoba s uchem), 18 zl. oxidační Ke, 5 zl. vnitřně glaz. Ke (hrncovitá nádoba s uchem), 5 zl. neglaz. kachel s pravouhlým ústím, 1 zl. okraj komory	
7	56	SI, SII, SIV	14.-16. stol.	3			2 x prejz, 1 ks ohořelý červen ý pískov ec	2 zl. oxidační Ke zdobené radélkem, 1 zl redukční Ke, zl.pokličky	
7	71	SI, SII, SIV	12./13. stol., 14.-16. stol.	20	19	10+1	2 zl.prejz	18 zl. vnitřně glazovaná Ke min. ze 2 nádob, 19 zl. oxidační přepálená Ke z nádoby s uchem, 1zl. obousměnně glaz Ke, 7 zl. neglaz. kachle s pravouhlým ústím, 3 zl. zeleně glaz.okraj komor, 1 zl. zlomek přepálené Ke 12./13.stol., 1 zeleně glaz přepálený zl.kachle/kouřovod?	
7	81	SI, SII, SIV	14.-16. stol., 15. stol	3				2 zl. oxidační Ke, 1 zl. poklička (oxidační)	
8	26	SI, SII, SIV	14.-15. stol.	1				1 zl. oxidační Ke zdobené radélkem	

10	40	SI,II,SIV	14.-16. stol.	1	5	1		5 zl. přepálené vnitřně glazované Ke, 1 zl. zeleně glaz. čelní vyhřívací stěny s rostlinným motivem, 1 zl. přepálené redukční Ke	
10	79	SI,II,SIV	14.-16. stol	5				5 zl. přepálená oxidační Ke (2 zlomky pokličky)	
20	83	SIII	14.-16. stol., 16.-17.stol, 19./20.stol .	1	1	2		1 zl. vypálená Mz, 2 zl. kamen? (18./19.stol)	
20	110	SIII	19./20.stol .			1		1 zl. rámový kachel, bílošedá glaz.	
20	111	SIII	12./13.stol ., 16. stol., 18./19.stol ., 19./20.stol .	4		4	1x vypálená Mz, 2x zl. kamen ? (18./19 .stol)	4 zl. starší příměs, 1 zl. vnitřně glaz. Ke, 2 zl.bíle glaz. rámového kachle (18./19.st.), 1 zl. kachle s bílošedou glaz., zl. rámu komory	
21	92	SIII	13. stol.	5				5 zl. starší Ke	
21	284	SIII	13.stol	8				8 zl. starší Ke	
22	115	SIII	13. stol.	4				4 zl. starší Ke	
22	390	SIII	13. stol.	2				2 zl. starší Ke (1x tuhová zásobnice)	
28	112	SIII	14.-16. stol., 16. stol.	8	1	1		8 zl. oxidační Ke (1 zl. ucho), 1 zl. vnitřně glaz. Ke, 1 zl. zeleně glaz. čelní vyhřívací stěny kachle	
29	122	SIII	13.stol	39				39 zl. starší Ke	
29	389	SIII	13./14.stol .	3				3 zl. starší Ke	
63	163	I,II,SIV	12./13.stol , 14.-16.sto., 16. stol	6	1			4 zl. starší příměs, 2 zl. oxidační Ke, 1 zl. vnitřně glaz.Ke	

									
10 8 A	318	SV,SVIII	11.-13. stol.	23				23 zl. starší příměs (1 zl. kalichovitý okraj, 1 zl. tuhová zásobnice, 2 zl. Ke s bílým přetahováním)	
19 5	410	SV,SVIII	12./13.stol , 14.- 16.stol.	10	9			8 zl. světlá oxidační Ke, 2 zl. starší příměs, 9 zl. jednostranně glaz Ke (1 zl.trojnožky, 2 zl. dno)	
19 6	405	SV,SVIII	12./13.stol , 14.- 16.stol	212	21 4			185 zl. světlá oxidační Ke, 26 zl. šedá redukční Ke, 128 zl. vnitřně glaz.Ke, 1 zl. trojnožky, 1 zl. starší příměs, 6 zl. oboustranná glaz., 1 zl. glazura+radýlko, 1 zl. berounské zboží	

Číslo vrstvy		Popis	Příměs	Sonda	Poznámka		Číslo sáčku
1		suchý bělošedý zásyp malty, kamenů a cihel		S I			1, 29
2		žlutý písek		S I			
3		suchý bělošedý zásyp malty, kamenů a cihel		S I			2,3,9,18,19,22,30,35,36,38,48,49,50,51,53,55,65
4		červený propálený proplást	uhlíky	S I			4,5,27,33,34
5		šedá rozpadlá břidlice	malta, opukové kameny	S I			6,7,20,21,66,73
7		bělošedá maltovina, opuka, cihly		S I			10,11,12,15,17,54,56,60,71,72,81,82
8		červená a červenohnědá mazanice, propálená	uhlíky	S I			13,14,23,25,26,37,39,42,43,69,70,93,94,95,96,97
9		vkop předzákladu		S I			16,57,74
10		červená a červenohnědá mazanice, propálená		S I			32,40,41,44,45,46,47,58,59,61,62,63,64,69,70,79,80,93,94,95,96,97
12		jilovité podloží	červené proplástky	S I			76
13		vkop		S I			
14		šedožlutý uhlý písek		S I			
15		hnědorezavý písek		S I			
16		černé uhlíky		S I			
17		černý hlinitý písek, spálený		S I	spálený		
20		stavební suť		S III			83,84,85,91,98,110,111,282,283,287
21		žlutý a žlutohnědý písek		S III	podklad dlažby, barokní podlaha		90,92,284,285,286
22		bělošedá malta se stopami po trámech		S III	podklad původní podlahy, barokní podlaha		115
23		šedočerná hlína	množství opukových kamenů	S III			86,87,88,89,109,114,117,120,123,293,294,308
24		šedý písek	hlína	S III			99,100,101,102,119,124,288,289,290,291,306
25		tmavošedá hlína	uhlíky, opuková drť	S III			103,104,125

26		sypká šedá hlína	uhlíky, větší množství opukových kamenů	S III			105,126,128,300,301,304
27		podlaha, tmavohnědá hlína se zbytky dřeva		S III	v S části dřevo chybí		127,305,313
28		šedohnědá hlína	malta	S III			112,113,121
29		hnědošedá jílovitá hlína	opuka	S III	výplň obj II		122,292,389
30		opuková drť		S III			
31		sypká šedá hlína	uhlíky, větší množství opukových kamenů	S III	totožná s vrstvou 26		118
32		rezavá písčitá hlína	malé kamínky, proplástek šedé hlíny, ve spodní části drobné valounky	S III			130,139,311,312,315
33		šedorůžová hlína	spálené opukové kameny	S III	spáleniště		134,135,137,142,143,144,149,155,156
34		bílá maltovina		S III			
35		tmavě hnědý uhlý jíl	kameny	S III	překopané podloží		140
36		žlutá malta	opukové kameny	S III	stavební vrstva		136
37		základový vkop vyplněný šedobílou maltou		S III			
38		ulehlá písčitá šedohnědá hlína		S III	označena také jako 155		148,316,321,323
39		hrubý hnědý písek		S III			145
40		hnědá písčitá hlína	malta a kameny	S III			146,322,327,385
41		černá uhlíkatá hlína		S III	na bázi hnědá, spáleniště		147,336
42		bílá malta	kameny	S III			154
43		žlutý hrubý písek		S III			
44		šedočerná jílovitá hlína		S III			339
45		hnědočerná jílovitá hlína	množství kamenů	S III	výplň obj. I		151,174
46		podloží, žlutohnědý jíl, silně uhlý	kameny	S III	podloží		153
47		maltová kra podložená kameny, propálený		S III	propálený povrch		158,197,386,387

		povrch					
48		černošedá hlinitojílovitá hlína	písek	S III	výplň obj. 2		157,164,165
49		sypká hnědá hlína	drobky malty	S III	výplň kůlové jámy L		167
50		černá hlína		S III	vkop zdi		185,199
51		žlutá jílovitá hlína		S III			
52		hnědá jílovitá hlína	kameny, ojediněle valounky	S III			198
53		černošedá jílovitá hlína	kameny	S III			205
60		světlešedá, sypká maltočina		S IV			
61		bílošedá maltová kra		S IV			
62		šedohnědý písek	malta a kameny (malé i valouny)	S IV			
63		spáleniště s mazanicí a kameny		S IV	spáleniště požáru 1541		163
64		šedý písek	malta	S IV			160
65		suchý žlutohnědý jíl		S IV			161
66		jemný šedý písek	uhlíky	S IV			162
67		jílovité podloží		S IV			
71		dlažba z opukových desek		S V + VIII			184
72		bílá malta		S V + VIII	podklad dlažby		241,333
73		dlažba z cihel		S V + VIII			182
74		žlutohnědá malta		S V + VIII			
75		světle hnědošedá hlína	drobky malty	SV + VIII			176,177,249
76		malta		S V + VIII			
77		valounová dlažba		S V + VIII			250
78		vkop přičky s barokním portálem		S V + VIII			180
79		mladší zásah do cihlové dlažby		S V + VIII	Fiala?		181
80		žlutý jemný písek, ulehlý		S V - VIII	podloží dlažby		189,190,242,257

81		černošedá písčitá hlína	drobky malty a štěrčiku	S V + VIII			179,186,187,188
82		čevená písčitá hlína	kamínky	S V - VIII			191,244,252,253,255,262,275,281,342,270
83		opuková drť	úlomky větších opukových kamenů	S V + VIII			192,254,263,276,341
84		šedý písek		S V + VIII			258,269,272,273,277,279
85		žlutý hrubozrný písek		S V - VIII			223
86		černá tvrdá písčitá hlína		S V + VIII	proplást mezi 80 a 81		193
87		jamka u zdi do sklepa		S V + VIII			194,245,267
88		žlutá opuková drť	jíl	SVI + VIII			225
89		žlutý písek přecházející v hrubý štěrk	kamínky - kameny	S VI + VIII			226
90		černá písčitá hlína		S VI + VIII			224,264
91		žlutý písek	velké valouny - dláždění	S VI - VIII			228,265
92		šedý jíl s kamínky - štetování	břidlice, valouny, opuka	S VI + VIII	štetování		227,,266,278,345,351
93		podloží		S VI - VIII			
94		žlábek, hnědá hlína		S VI - VIII			
95		hnědý písek	kamínky	S V + VIII			
96		černý hlinitý proplástek	uhlíky	S V - VIII			256
97		žlutý hrubozrný písek	malta, hrubší valounky (bělavé)	S V - VIII			268
98		hnědošedá hlinitojílovitá, výplň kúlové jámy D		S V + VIII	výplň kúlové jámy D		
99		hnědá jílovitá hlína, ulehlá		S V + VIII			
100		hnědošedá hlinitojílovitá výplň kúlové jámy I		S V + VIII	výplň kúlové jámy I		
101		kameny s maltou		S V + VIII	zeď		
102		bílá malta		S V + VIII	vkop 101		

103		černý hlinitý proplástek	uhlíky	S V + VIII			
104		hnědá hlína	kamínky	S V + VIII			
105		vkop starší části lomené zdi, bílá malta		S V + VIII	vkop 101		260
106		proplástek mezi 87 a 97, u zdi do sklepa		S V + VIII	u zdi do sklepa		259
107		vkop příčné zdi		S V			261
108		černá hlína	žlutý jíl	S V + VIII	mezi zdmi		280,317
109		šedý písek	malta	S V + VIII			
110		vkop průrazu ve zdi		S I + V + VIII			
111		černá písčitá hlína		S V + VIII			
112		černá písčitá hlína		S V + VIII			
113		šedý písek	úlomky pískovce	S V + VIII			
114		rezavý písek		S V + VIII			
115		bílá malta		S V + VIII			
116		šedá hlína	bílá maltová drť	S V + VIII			
117		bílá malta		S V + VIII	podlaha prostoru vymezeného lomenou zdí		
118		vkop mladší části lomené zdi, bíložlutá malta		S V + VIII	vkop mladší části lomené zdi		
119		šedý hrubý písek		S VIII			
120		opuková drť	maltočina, hnědý jíl	S V			
121		stvětle šedá písčitá hlína		S VI - VIII			
122		jemný žlutý písek		S VI - VIII			
123		černošedá písčitá hlína	drobné kamínky	S VI - VIII			
124		bílo-žlutý písek	malta	S VI - VIII			
125		černá hlína	šedookrový písek	S VI -			

				VIII			
126		bělavá malta	kameny	S VI - VIII			
127		červenošedá spálená hlína		S VI - VIII			
128		šedá tvrdá písčitá hlína		S VI - VIII			
129		šedá písčitá hlína		S VI - VIII			
130		suchá okrová jílovitá hlína		S VI - VIII			
131		bělavá opuková drť		S VI - VIII			
132		světle hnědá písčitá hlína		S VI - VIII			
133		hnědozelený jíl		S VI - VIII			
134		tmavě šedá písčitá hlína, ulehlá	uhlíky	S VI - VIII			
135		vkop topného kanálu (beton)		S VI			
150		žlutá malta		S III	podlaha, překrývá předzáklad nejstarší zdi?		326
151		šedohnědá sypká hlína	malta a uhlíky	S III	mírně ušlapaný terén, vkop nejstarší zdi !		325,356
152		tmavá jílovitá hlína		S III			328,349,335
153		hnědošedá hlína		S III			329,348
154		žlutá malta	opuka	S III	vkop + stavební vrstva ke zdi; podlaha?		330
155		šedá sypká písčitá hlína		S III	na podlaze, jde přes zed'; totožná s 38?		332,353
156		hnědošedá písčitá sypká hlína		S III	pod podlahou		331
157		žlutá narůžovělá malta		S III	jde přes zed' nasucho?		
158		černohnědá jílovitá hlína		S III			340
159		sypký žlutý písek		S III			

160		žlutá propálená malta		S III	totožná s 150?		350
161		černá hlína, vkop zazdívky v JV rohu		s III			
162		šedý písek		S III	nad 41		
163		šedý jílovitý písek	kameny	S III			337
164		černá jílovitá hlína		S III			338,152
165		bílá opuková drť	písek	S VIII			343
166		šedý hlinitopísčitý proplástek		S III			344
167		výplň kůlové jámy α		S III	výplň kůlové jámy α		352
168		opuková drť		S III	totožná s vrstvou 154, vkop "přístavku"		355
169		výplň kůlové jámy α , propálená šedočerná hlína		S III	výplň kůlové jámy α		354
170		černá hlína	jíl	S III			358
171		žlutošedá písčitá hlína		S III			
172		vkop zdi, opuková drť		S III	dutina, vkop zdi		
173		žlutá písčitá hlína	kameny	S III			
174		bílá maltovina		S III			
175		červená propálená malta		S III			
176		výplň kůlové jámy γ , hnědošedá hlína		S III	vrstva charakteru 153, výplň kůlové jámy γ		
177		výplň kůlové jámy β , šedá hlína		S III	výplň kůlové jámy β		
178		bílá malta		S III	stavební ke zdi		
179		hnědý písek		S III			
180		výplň kůlové jámy δ		S III	výplň kůlové jámy δ		
181		černá hlína	drobky bílé malty	S III			
182		bílá malta		S VIII	vkop		

191		bílá malta	cihly		podklad pro podlahu z opukových dlaždic		
192		hnědý jíl			překopané podlaží		
193		jemná černá hlína					
194		bílá maltová kra					
195		světle hnědý písek	malta				410,411
196		šedohnědý písek	cihly a kamínky				405,406,407,408,409,412,413
197		podlaha z cihel a dlaždic					
198		šedá malta					
199		šedá písčitá hlína					
200		podloží		S VII			
201		červený propálený jemný prach		S VII	na bázi černý		
202		hnědožlutý jíl		S VII			
203		bílá malta		S VII	podlaha		
204		šedá písčitá hlína	maltovina, úlomky cihel	S VII			
205		šedý písek	uhlíky	S VII			
206		žlutobílá malta		S VII			
207		hnědý hrubý jíl		S VII			
208		bílá maltovina	vkop mladší zdi	S VII			
209		bílá malta		S VII			
210		šedočerný hrubý písek		S VII			
211		šedý písek	uhlíky	S VII			
212		žlutá maltová drť		S VII			
213		šedý písek	uhlíky	S VII			
214		žlutohnědý písek		S VII			
215		šedá hlína	množství uhlíků	S VII	spáleniště		
216		bílohnědá malta		S VII	podlaha		
217		černošedá jílovitá hlína		S VII			

218		suchý žlutý písek		S VII			
219		šedá hlína	uhlíky a malta	S VII			
220		černošedá jílovitá hlína	uhlíky	S III			
221		hnědý písčitý jíl	uhlíky	S III			
222		hnědý písek, ulehlý		S III			
223		šedý jemný písek		S III			
224		červená mazanice		S III			
225		světle šedá písčitá hlína		S III			
226		hnědošedý jíl		S III			
227		žlutá malta		S III			
228		hnědý jíl		S III			
229		žlutá malta		S III			
105 A		šedý písek		S V			
108 A		žlutohnědý jíl		S VIII			318
11A		bílá maltová kra		S I			24
21 A		žlutý a žlutohnědý písek	bílá malta	S III	podklad dlažby, barokní podlaha		
217 A		černohnědá jílovitá hlína		S VII			
24 A		šedý písek		S III	bez příměsí		95,96,97
25 A		uhlíky		S III			
26 A		šedá hlína	menší kameny	S III			
26 B		šedá hlína	menší kameny	S III			128
27 A		zbytky dřeva					
48 B		černošedá hlinitojílovitá hlína		S III			159,200,203,204,221
48 C		černá hlína	uhlíky	S III	vkop zdi		170,171,172,173,222
48 D		hnědá - hnědošedá jílovitá hlína	velké kameny	S III			201,202,384
48 D		žlutý kompaktní jíl	kameny	S III			
48 E		žlutý kompaktní jíl	kameny	S III			210
80 A		žlutý jemný písek	bílá hrudkovitá	S V			243

		ulehlý	maltočina				
83 A		žlutý písek	malta	S I + VIII			
83 A		žlutý písek	malta	S V			
83 B		propálená opuková drť	úlomky větších opukových kamenů	S V + VIII			